

Utskottsarbetet och motionsinstitutet

ISSN 1651-6885
ISBN 978-91-86673-01-7
Riksdagstryckeriet, Stockholm, 2010

Till riksdagsdirektören

Den dåvarande riksdagsdirektören beslutade den 6 april 2009 om en uppföljning av riksdagens arbete med EU-frågor, motionshantering m.m. Arbetet skulle bedrivas som en utredning på uppdrag av riksdagsdirektören och ledas av en utredare. Till utredningen skulle därutöver knytas två sekreterare, en med huvudsaklig inriktning på EU-arbetet och en för att följa upp övriga frågor.

Till utredare förordnades den 4 maj 2009 dåvarande kanslichefen i civilutskottet Lars Haglind. Därefter beslutades att utredaren vid kammarkansliet Peter Strand skulle vara en av sekreterarna. Den 29 juni 2009 förordnades utredaren vid riksdagens utredningstjänst Cecilia Asklöf som sekreterare. Utredningen har antagit namnet EUMOT-utredningen.

Utredningen har beslutat att redovisa sitt arbete i två rapporter, varav den ena behandlar EU-frågorna och den andra behandlar motionshantering och övriga frågor.

Utredningen får härmed överlämna rapporten *Utskottsarbetet och motionsinstitutet*. Utredningens arbete om hanteringen av EU-frågor redovisas i rapporten *Riksdagens arbete med EU-frågor (2010/11:URF2)*. Rapporterna kan förhoppningsvis utgöra underlag för fortsatta diskussioner. Vårt uppdrag är härigenom avslutat.

Stockholm i december 2010

Lars Haglind

/ Peter Strand

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	6
Uppdraget	6
Arbetsituationen i utskotten	6
Ledamotsenkäten.....	8
Utskottens nya arbetsuppgifter	8
Uppföljning och utvärdering.....	8
Forsknings- och framtidsfrågor	9
Revisionsfrågor.....	10
Allmänna motionstiden	10
Förenklad motionshantering	11
1 Bakgrund	12
1.1 Uppdraget	12
1.2 Utredningsarbetet	12
1.3 Tidigare utredningar	13
2 Utskottens arbetsituation.....	15
2.1 Bakgrund	15
2.2 Utvecklingen av utskottens arbetsituation.....	15
Sammanträden och sammanträdestider.....	16
Propositioner och skrivelser	18
Framställningar och redogörelser	20
Motioner och motionsyrkanden	20
Reservationer	25
Betänkanden och yttranden.....	26
Utfrågningar	28
Uppföljning och utvärdering.....	30
EU-relaterade ärenden	30
2.3 Synpunkter och iakttagelser.....	36
Ledamotsenkäten	36
Intervjuer med parti- och utskottskanslierna.....	37
Personalresurser.....	37
Interpellationer och skriftliga frågor.....	39
2.4 Slutsatser	40
3 Ledamotsenkäten.....	43
3.1 Bakgrund	43
3.2 Svarande ledamöter	43
3.3 Arbetsituationen i utskotten	43
3.4 Utskottens arbetsuppgifter	46
3.5 Allmänna motionstiden och motionshanteringen	48
3.6 Motionsrätt och beredning	50
3.7 Iakttagelser och slutsatser.....	51
4 Utskottens nya arbetsuppgifter	53
4.1 Inledning.....	53
4.2 Uppföljning och utvärdering.....	53
Bakgrund	53

Inriktningen för valperioden 2006–2010	54
Utvecklingen under valperioden 2006–2010	55
Intervjuer med utskottskanslierna	58
Ledamotsenkäten	59
Grundlagsutredningen	60
Slutsatser och förslag	60
4.3 Forsknings- och framtidsfrågor	62
Riksdagsbeslutet 2006	62
Genomförandegruppen	63
Utskottens arbete med forsknings- och framtidsfrågor	64
Resultat under valperioden 2006–2010	64
EPTA	69
Ledamotsenkäten	71
Synpunkter från utskottskanslierna	71
Synpunkter från forskningssekreterarna	71
Iaktagelser	73
Slutsatser och förslag	74
4.4 Revisionsfrågor	75
Bakgrund	75
Riksdagens behandling av effektivitetsgranskningar 2003–2009	76
Utskottens arbete med revisionsfrågor	77
Iaktagelser och slutsatser	78
4.5 EU-frågor	79
5 Allmänna motionstiden och hanteringen av motioner	80
5.1 Nuvarande ordning	80
5.2 Tidigare utredningar	80
5.3 Motionsinstitutet	82
Inledning	82
Allmänna motionstiden	83
Ledamöter och partikanslier	84
Utskotten och utskottskanslierna	84
Motionernas effekter	85
5.4 Problem – sammanfattning	86
5.5 Erfarenheter och iaktagelser	87
Motionsinstitutet i de nordiska grannländerna	87
Förenklad motionsberedning	87
Ledamotsenkäten	89
5.6 Slutsatser och förslag	90
Fri motionsrätt	91
Förenklad motionsberedning – ett nytt steg	93
Genomförande av förslagen	95
Bilagor:	
Direktiv	96
Ledamotsenkäten	98
Utskottens uppföljnings- och utvärderingsprojekt 2002/03–2009/10	143

Sammanfattning

Utredningens förslag i korthet

Utredningen konstaterar att utskottens arbetsbelastning ökat, dels till följd av de nya arbetsuppgifter som ålagts dem, dels på grund av att den traditionella ärendeberedningen fortsatt upptar stora resurser. De nya arbetsuppgifterna, framför allt EU-frågorna, men också uppföljning och utvärdering, forsknings- och framtidsfrågor och revisionsfrågor kräver alltmer utrymme i utskottsarbetet. För att ge utskotten möjlighet att ta sig an dessa uppgifter och skapa mer utrymme föreslår utredningen en utvidgning av den förenklade motionsberedningen, en förstärkning av personalresurserna vid utvärderings- och forskningsfunktionen och att funktionen knyts närmare utskottsorganisationen. Mot bakgrund av problemen med motionsinstitutet och för att stärka ledamöternas initiativrätt föreslår utredningen att den allmänna motionstiden avskaffas och ersätts av en fri motionsrätt året om, med vissa begränsningar mot slutet av valperioden.

Uppdraget

I den del av utredningens uppdrag som redovisas i denna rapport har ingått att dels kartlägga utskottens arbetsituation, dels undersöka hur utrymme ska kunna skapas för att lösa de nya arbetsuppgifter som ålagts utskotten. I uppdraget har ingått att

- inventera vilka nya arbetsuppgifter förutom traditionell ärendeberedning som tillkommit för utskotten och vilka resurser dessa uppgifter tar i anspråk
- överväga hur resurserna kan användas och omfördelas, t.ex. genom att se över motionshanteringen i syfte att begränsa dess omfattning.

Arbetsituationen i utskotten

I följande punkter sammanfattas våra slutsatser om utskottens arbetsituation.

- Den största övergripande förändringen i utskottsarbetet under den senaste valperioden är EU-frågornas ökade betydelse. Detta är främst en följd av riksdagsbeslutet 2006 om utskottens ökade ansvar och roll samt Lissabonfördragets ikraftträdande. Eftersom utskottens beredningsområden i mycket olika grad berörs av EU-frågor har denna förändring lett till att belastningen på vissa utskott ökat mer än för andra.

- En långsiktig trend som bör uppmärksammas är att sammanträdestiden i utskotten successivt minskat med nästan 45 % under de senaste 20 åren. Detta bör ses i relation till att utskotten under samma period ålagts en rad nya arbetsuppgifter som EU-frågor, uppföljning och utvärdering, forsknings- och framtidsfrågor samt revisionsfrågor.
- Den sammanlagda belastningen på utskotten har ökat under de två senaste valperioderna främst till följd av att fler uppgifter lagts på utskotten och att den totala mängden ärenden fortsätter att vara hög. Belastningen inom olika områden och på enskilda utskott varierar stort och över tiden. Utskottskansliernas resurser är begränsade och har inte utvecklats i samma takt som vid Regeringskansliet.
- Under valperioden 2006–2010 minskade arbetsbelastningen på vissa områden – antalet motioner minskade med 21 %, motionsyrkanden minskade med 40 % och antalet reservationer med 52 %. Den främsta anledningen till detta var det parlamentariska läget med en klar majoritetsregering och färre oppositionspartier. Samtidigt kan en viss ökning iaktas när det gäller antalet propositioner och skrivelser (+12 %) och framställningar och redogörelser (+25 %). Sammanfattningsvis kan vi konstatera att ledamotsinitiativen i dessa fall minskade i betydande grad samtidigt som initiativen från regeringen och riksdagens myndigheter ökade något.
- Det minskade antalet motioner och motionsyrkanden och den samtidiga ökningen av antalet interpellationer skulle delvis kunna vara en indikation på att ledamöterna känner ett visst missnöje med motionsinstitutet och därför i större utsträckning prövar andra vägar att föra fram sin politik. I utredningens ledamotsenkät framkommer kritik mot motionsinstitutets funktion i olika avseenden.
- Utredningen konstaterar att det är stora skillnader mellan utskotten när det gäller arbetsbelastningen. Detta beror främst på respektive utskotts beredningsområde och på de frågor som ligger högt på den politiska agendan. Men det beror också på olikheter i utskottens traditioner, arbetssätt och prioriteringar. En sammanvägning av utskottens arbete och insatser, baserad på de 15 indikatorer som redovisats, visar att följande utskott har haft en i genomsnitt större belastning än övriga under perioden 2002–2010: MJU, JuU, UU, FiU, NU, SoU, TU, SfU, KU och CU. Om man endast ser till de EU-relaterade uppgifterna är de mest belastade utskotten MJU, FiU, UU, NU, JuU, SfU, CU och TU.¹
- De systematiska skillnader i utskottens arbetsbelastning som utskottsundersökningen 2004 konstaterade, bekräftas i huvudsak i vår undersökning. Vi kan dock konstatera att vissa förskjutningar skett sedan dess – för några utskott har belastningen ökat medan den planat ut eller minskat för andra.

¹ I denna rapport används de förkortade utskottsbeteckningarna vid uppräknings där flera utskott förekommer.

Detta beror främst på förändringar i politikens fokusfrågor, EU-frågornas växande betydelse men delvis också på olika undersökningsindikatorer.

Ledamotsenkäten

I januari–februari 2010 genomförde utredningen en enkät riktad till samtliga ledamöter. Ledamotsenkäten besvarades av 67 %, vilket får anses vara ett bra resultat i dessa sammanhang. De svarandes fördelning på kön och parti var också bra medan den utskottsvisa fördelningen var mer ojämn. Enkätsvaren ger en god bild av ledamöternas syn på arbetsförhållandena och svaren visar på stora variationer utskotten emellan. Resultaten visar också tydligt vilka arbetsuppgifter ledamöterna prioriterar framför andra och vilka uppgifter de vill ägna mer tid åt. Missnöjet med den allmänna motionstiden är relativt utbrett och de flesta ledamöterna vill ha en utvidgning av motionsrätten. Den förenklade motionsberedningen får stöd av tre fjärdedelar av ledamöterna.

Två tredjedelar av ledamöterna anser att arbetsbelastningen är hög i utskottsarbetet och särskilt gäller detta kvinnorna och ledamöterna i de mindre partierna. De utskott där 70 % eller fler av ledamöterna anser att arbetsbelastningen är mycket eller ganska hög är i fallande ordning FiU, Sfu, CU, TU, SoU, KU och MJU.

De flesta ledamöterna lägger stor vikt vid beredningen av propositioner, skrivelser och följdmotioner samt uppföljning och utvärdering, EU-frågor och forsknings- och framtidsfrågor. Den arbetsuppgift som framstår som minst angelägen för de flesta ledamöterna är beredningen av fristående motioner. Nästan en fjärdedel vill ägna mindre tid åt denna uppgift. Nästan två tredjedelar av ledamöterna vill ägna mer tid åt uppföljning och utvärdering respektive forsknings- och framtidsfrågor och hälften vill ägna mer tid åt EU-frågorna.

Cirka 60 % av de svarande ledamöterna anser att den nuvarande ordningen för allmänna motionstiden bör ändras. Den överväldigande delen av dessa anser att möjligheterna att väcka enskilda motioner bör utvidgas. En tydlig majoritet av ledamöterna vill ha kvar beredningstvånget för fristående motioner. Av dessa anser emellertid nästan nio av tio (167 ledamöter) att förenklad motionsberedning kan tillämpas.

Utskottens nya arbetsuppgifter

Uppföljning och utvärdering

Riksdagens beslut att reglera utskottens arbete med uppföljning och utvärdering i regeringsformen ska ses som en tydlig markering av betydelsen i detta arbete. Trots vissa svårigheter har flertalet utskott gjort stora framsteg i uppföljningsarbetet under de två senaste valperioderna och det finns många goda exempel på hur man trots en hög ärendebelastning lyckats integrera uppfölj-

ning och utvärdering i det löpande beredningsarbetet. För att samtliga utskott under valperioden 2010–2014 ska kunna integrera uppföljning och utvärdering i ärendeberedningen krävs tydliga initiativ från utskottens och utskottskansliernas sida och ett utvidgat stöd från förvaltningen. Ett nytänkande när det gäller arbetsformer, planering och prioriteringar samt omfördelning och tillskott av resurser behövs.

Enligt vår bedömning har resursbristen vid utvärderings- och forskningsfunktionen utvecklats till en flaskhals som på ett avgörande sätt hämmar en fortsatt utveckling av utskottens uppföljningsarbete. Genomförandegruppens förslag 2006 om två nya tjänster till verksamheten har inte infriats. Mot bakgrund av nuvarande resursbrister och den höjda ambitionsnivån med regleringen i regeringsformen föreslår vi att resurser motsvarande tre nya tjänster tillförs utvärderings- och forskningsfunktionen. Två nya tjänster bör inrättas så snart som möjligt och ytterligare en tjänst senare under valperioden. Dessutom anser vi att det vore lämpligt att åter pröva frågan om att organisatoriskt närma utvärderings- och forskningsfunktionen till utskottsorganisationen.

Forsknings- och framtidsfrågor

Riksdagskommittén betonade 2005 att arbetet med forsknings- och framtidsfrågor måste bli en fråga för varje utskott och att det vore önskvärt om utskotten i ökad utsträckning använde sig av forskningsinsatser och avancerade analyser i sitt arbete. Forskningsrön och andra kvalificerade analyser har i ökad utsträckning använts i ärendeberedningen och i beslutsprocessen. Slutrapporterna har också i de flesta fall integrerats i utskottens betänkanden. Mot bakgrund av de resultat som redovisats står det klart att forskningsfunktionen bidrar till att höja den vetenskapliga kvaliteten i utskottens verksamhet.

Sällskapet riksdagsledamöter och forskares (Rifo) eftersträvade medlemskap i European Parliamentary Technology Assessment (EPTA) har uppnåtts under den senaste valperioden. Den fråga som bör ställas härnäst är hur riksdagen vill förvalta detta medlemskap. Inom EPTA förekommer diskussioner om att driva gemensamma, gränsöverskridande projekt. Det är emellertid tveksamt om forskningsfunktionen med sin nuvarande kapacitet kommer att ha tillräckliga resurser för att medverka i sådana projekt.

2006 års genomförandegrupp föreslog att stödet till utskottens forsknings- och framtidsarbete borde uppgå till fem tjänster år 2010. Denna målsättning har inte uppfyllts. Under förutsättning att riksdagen önskar fortsätta på den inslagna vägen och vidareutveckla arbetet med forsknings- och framtidsfrågor anser utredningen att forskningsfunktionen behöver ytterligare förstärkning utöver de två tjänster som finns i dag. Utredningen bedömer att funktionen bör utökas med ytterligare en tjänst, utöver den som utlysts under innevarande höst.

Revisionsfrågor

Den 24 november 2010 beslutade riksdagen slutgiltigt om de grundlagsändringar och ändringar i andra lagar som innebär att utskotten fr.o.m. den 1 januari 2011 kommer att arbeta med revisionsfrågor på ett nytt sätt. De nya reglerna innebär bl.a. att alla effektivitetsgranskningar från Riksrevisionen lämnas direkt till riksdagen som i sin tur lämnar dem vidare till regeringen. Regeringen ska därefter rapportera om eventuella åtgärder med anledning av granskningen i en skrivelse till riksdagen inom fyra månader. Dessutom ska regeringen årligen, i Årsredovisning för staten, redovisa om och hur dessa åtgärder har genomförts. När de nya reglerna träder i kraft blir i princip samtliga Riksrevisionens granskningar riksdagsärenden. Antalet ärenden av detta slag kan beräknas öka med ca 20 % jämfört med tidigare.

Sammantaget innebär den nya ordningen för utskottens arbete med revisionsfrågor en tydlig höjning av ambitionsnivån. Beredningen av revisionsfrågorna kommer att kräva ett merarbete av utskottskanslierna och särskilt av de kanslier som tar emot de flesta granskningarna. Det är emellertid i dagsläget svårt att avgöra vilka resurser detta kommer att kräva och var de i så fall bör placeras i organisationen. Riksdagsdirektören har tillsatt en arbetsgrupp för genomförandet av den nya ordningen. Arbetsgruppen kan – utifrån sina analyser och slutsatser – göra en mer noggrann och ingående bedömning av resursbehovet.

Allmänna motionstiden

Allmänna motionstiden och hanteringen av det stora antalet enskilda motioner skapar varje år stress och en i många fall extrem arbetsbelastning för ledamöter, parti- och utskottskanslier och kräver omfattande resurser i hela riksdagsorganisationen. För de flesta utskotten medför hanteringen av de enskilda motionerna att utrymmet för de nya angelägna uppgifterna i utskottsarbetet – EU-relaterade frågor, uppföljning och utvärdering, forsknings- och framtidsfrågor och frågor med anknytning till revisionen – undanträngs.

Utredningen föreslår

- att den allmänna motionstiden avskaffas och ersätts av en fri motionsrätt året om
- att ett motionsstopp införs i slutet av valperioden (gäller ej följdmotioner) för att möjliggöra slutbehandling av motionerna under perioden
- att reglerna om följdmotioner och följdmotionstider behålls
- att reglerna om motioner med anledning av händelse av större vikt ändras.

Förenklad motionshantering

Utredningen vill med kraft framhålla att ett införande av fri motionsrätt kopplas till att utskotten ges tydliga och kraftfulla verktyg för en förenklad beredning av motionerna. I annat fall kan arbetssituationen i utskotten bli ohållbar.

Utredningen föreslår

- att den förenklade motionsberedningen ska vara så flexibel som möjligt och styras av varje utskotts egna behov
- att möjligheten till förenklad motionsberedning breddas och fördjupas genom att kriterierna för denna utvidgas
- att ett utskotts verksamhetsplanering och prioritering av ärenden och arbetsuppgifter kan utgöra sakliga skäl för beslut om förenklad motionsberedning
- att förenklad motionsberedning formellt regleras i en tilläggsbestämmelse till 4 kap. 1 § riksdagsordningen som erinrar om att motioner får beredas i förenklad ordning.

Oavsett om förslaget om fri motionsrätt genomförs eller inte är frågan om en utvidgning av den förenklade motionsberedningen aktuell för att underlätta och utveckla utskottens arbete och arbetsformer.

1 Bakgrund

1.1 Uppdraget

Utredningen har haft i uppdrag att dels kartlägga utskottens arbetssituation, dels undersöka hur utrymme ska kunna skapas för att lösa de nya arbetsuppgifter som ålagts utskotten. I uppdraget har ingått att

- följa upp erfarenheterna av de nya arbetsformerna med EU-frågor med målet att klargöra arbetsfördelning och rekommendera en modell för hur arbetet ska bedrivas
- inventera vilka nya arbetsuppgifter förutom traditionell ärendeberedning som tillkommit för utskotten och vilka resurser dessa uppgifter tar i anspråk
- överväga hur resurserna kan användas och omfördelas, t.ex. genom att se över motionshanteringen i syfte att begränsa dess omfattning.

Utredningen har även kunnat ta upp andra frågor och förslag som har betydelse för utskottens arbetssituation. Utredningens direktiv återfinns i bilaga 1.

1.2 Utredningsarbetet

Utredningen påbörjade sitt arbete efter sommarledigheterna 2009. Som ett led i arbetet med problemorientering och kunskapsinhämtning genomförde utredningen i inledningsskedet en intervjurunda med samtliga kanslichefer i utskottsorganisationen och EU-nämnden. Vid vissa intervjuer deltog, förutom kanslichefen, även utskottsråd och föredragande. Vad som i det sammanhanget särskilt togs upp, i fråga om utskottens arbetssituation och motionshanteringen, var arbetsbelastningen i utskotten, den förenklade motionsberedningen, utskottens ärendeberedning och deras arbete med uppföljning och utvärdering samt forsknings- och framtidsfrågor.

Hösten 2009 genomförde utredningen även en intervjurunda med företrädare för de dåvarande partikanslierna. I fokus för samtalen stod främst frågor om motioner som väcks under den allmänna motionstiden samt beredningen och behandlingen av dessa.

För att söka kartlägga ledamöternas uppfattning om sin arbetssituation och de för utredningen aktuella spörsmålen har utredningen genomfört en enkätundersökning som riktades till samtliga ledamöter. Frågorna bestod av olika ämnesblock, vilka berörde ledamöternas arbetsbelastning och deras syn på vilka sakfrågor som bör prioriteras i utskottsarbetet. Vidare gavs tillfälle att ge synpunkter på nuvarande arbetsfördelning mellan fackutskotten och EU-nämnden. Undersökningen pågick under tiden den 12 januari–5 februari 2010. Svarefrekvensen var 67 %.

Utredningen har haft återkommande möten med en referensgrupp som bidragit med idéer och synpunkter. I gruppen har, förutom den tidigare riksdagsdirektören Anders Forsberg, ingått biträdande riksdagsdirektören Ulf Christoffersson, planeringschefen Charlotte Rydell, kanslicheferna Jan Bjurström, Kristina Svartz, Monica Karlsson Dohnhammar, Björn Gunnarsson Wessman, Ulf Renberg och Margareta Hjort, föredraganden Pia Törsleff Hertzberg och utredningschefen Gunnar Fors. Utredningen har sammanträtt med referensgruppen vid 14 tillfällen.

Kanslicheferna i utskotten och i EU-nämnden har i anslutning till två seminarier som utredningen anordnat beretts tillfälle att framföra sina synpunkter till utredningen.

Vidare har utredningen redovisat sitt pågående arbete vid sex möten med talmannen och de särskilda företrädarna för partigrupperna. Vid två tillfällen därutöver har utredningen hösten 2010 presenterat sitt arbete för talmannen i samband med hans veckoberedningar.

Charlotte Albrektson och Erik Norlander vid utredningstjänsten (RUT) har varit utredningen till stor hjälp med framtagande av statistiska uppgifter och annat faktaunderlag samt genomförandet av ledamotsenkäten.

Utredningen har haft ett möte med Utredningen om riksdagens internationella verksamhet (Rivut).

1.3 Tidigare utredningar

Sedan början av 1990-talet har riksdagsarbetet och riksdagens arbetsformer granskats av tre stora parlamentariska utredningar.²

Riksdagsutredningen (RDU) – under ledning av talman Ingegerd Troedsson – tillsattes 1990 och lämnade sitt huvudbetänkande *Reformera riksdagsarbetet!*³ till talmanskonferensen i juni 1993. Huvudfrågorna för Riksdagsutredningen var den statliga budgetprocessen, riksdagens budgetbehandling, motionsrätten, arbetet med uppföljning, utvärdering och revision samt utskottsorganisationen.

1998 års riksdagskommitté (RDK) – under ledning av talman Birgitta Dahl – lämnade sitt huvudbetänkande *Riksdagen inför 2000-talet*⁴ till riksdagsstyrelsen i februari 2001. Den första riksdagskommittén fokuserade på en utvärdering av den nya budgetprocessen, arbetet med uppföljning och utvärdering och riksdagens arbete med EU-frågor. Dessutom behandlade kommittén förändringar i utskottens arbetsformer.

2002 års riksdagskommitté – under ledning av talman Björn von Sydow – överlämnade sitt huvudbetänkande *Riksdagen i en ny tid*⁵ till riksdagsstyrelsen i december 2005. Kommittén följde upp och vidareutvecklade arbetet

² En redogörelse för tidigare riksdagsutredningar återfinns i bilaga 5, s. 33–35, till *Riksdagen i en ny tid* (framst. 2005/06:RS3).

³ Förs. 1993/94:TK1.

⁴ Förs. 2000/01:RS1.

⁵ Framst. 2005/06:RS3.

med EU-frågor och uppföljning och utvärdering. Dessutom behandlades forsknings- och framtidsfrågor, det interparlamentariska samarbetet och arbetet i utskotten och kammaren.

Resultatet av de tidigare utredningarnas förslag redovisas i det följande under respektive huvudrubrik. Riksdagsutredningen och de båda riksdagskommittéerna, som bestod av ledamöter från samtliga riksdagspartier, hade ett betydligt bredare uppdrag i fråga om riksdagens arbetsformer än denna utredning har haft. Vårt arbete har koncentrerats till en kartläggning av utskottens arbetssituation och arbetsuppgifter med särskilt fokus på modeller för lösningar i fråga om EU-frågorna och motionshanteringen.

2 Utskottens arbetssituation

2.1 Bakgrund

År 2004 genomfördes på uppdrag av Riksdagskommittén en undersökning av utskottens arbetsformer och arbetsbelastning. Resultaten av undersökningen presenterades i december 2004 i rapporten *Utskottsundersökning 2004*. I undersökningen ingick totalt tio indikatorer på utskottens arbetsbelastning.⁶ Tillsammans gav indikatorerna en förhållandevis god bild av hur belastade utskotten var och hur skillnaderna mellan dem såg ut. Vidare undersöktes utskottens arbetsbelastning under den föregående tioårsperioden för att se om eventuella skillnader i belastningen var stabila eller om de varierade över tid.

Den samlade bedömningen i rapporten var att det fanns systematiska skillnader mellan utskotten som också var stabila över tid. Vissa utskott tenderade att ha jämförelsevis hög arbetsbelastning i ett antal avseenden. Bland dessa märktes främst KU, FiU, SkU, JuU, SoU, UbU samt MJU. Beträffande FiU, SkU, JuU, SoU och UbU berodde arbetsbelastningen främst på en stor ärendemängd i form av propositioner och/eller motioner, medan MJU kännetecknades av att hantera en stor mängd EU-ärenden. För KU:s del hängde den höga belastningen till stor del samman med utskottets granskning av regeringen. Andra utskott tenderade att ha en jämförelsevis låg belastning i flera avseenden – framför allt FöU, KrU, AU och BoU. Dessa utskott hade i regel färre ärenden (motioner och propositioner) än övriga utskott och mycket få EU-relaterade frågor.

2.2 Utvecklingen av utskottens arbetssituation

För att belysa utvecklingen av utskottens arbetssituation har utredningstjänsten, på utredningens uppdrag, tagit fram statistik på en rad områden. I utredningsunderlaget ingår även de intervjuer som utredning gjort med representanter för parti- och utskottskanslier och resultatet från den ledamotsenkät som utredningen genomfört. Syftet med detta avsnitt är att undersöka hur arbetsbelastningen utvecklats under de två senaste valperioderna och om de skillnader mellan utskotten som konstaterades i 2004 års undersökning består.

Ett resultat av Riksdagskommitténs arbete och riksdagsbeslutet 2006 var att lagutskottet och bostadsutskottet slogs samman och bildade civilutskottet. Dessutom gjordes en del justeringar i utskottens beredningsområden, bl.a. fördes kärnsäkerhetsfrågor från MJU till FöU, integrationsfrågor från SfU till AU och immaterialrätten från LU till NU.

⁶ Indikatorerna var antal sammanträdestimmar, remitterade propositioner och skrivelser, remitterade motioner och motionsyrkanden, avgivna reservationer, utskottsbetänkanden, yttranden, trycksidor i betänkandena, faktapromemorior samt EU-dokument.

Sammanträden och sammanträdestider

Antal sammanträden

Det totala antalet sammanträden i utskotten är relativt konstant över tid. Valperioden 2002–2006 hölls i genomsnitt 583 sammanträden per riksmöte och motsvarande uppgift för valperioden 2006–2010 är 580. Antalet sammanträden per utskott och år ökade dock något (från 36 till 39) till följd av sammansättningen av lagutskottet och bostadsutskottet. Antalet sammanträden i sammansatta utskott ökade marginellt under den senaste valperioden – 62 sammanträden jämfört med 55 valperioden 2002–2006.

Antal sammanträden i utskotten 2002/03–2009/10

	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2002-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2006-2010
KU	80	78	86	91	335	74	82	84	95	335
FiU	34	39	33	30	136	33	36	55	46	170
SkU	16	25	19	26	86	25	28	28	28	109
JuU	30	43	41	40	154	39	32	33	39	143
LU	32	32	34	33	131					
CU						33	30	32	34	129
UU	53	58	71	69	251	54	55	50	55	214
FöU	28	29	36	36	129	39	43	37	32	151
SfU	33	37	39	34	143	34	32	35	33	134
SoU	37	31	36	43	147	28	37	39	40	144
KrU	21	26	35	31	113	26	22	29	27	104
UbU	18	21	22	24	85	21	25	26	24	96
TU	26	39	33	37	135	39	35	29	41	144
MJU	35	38	28	36	137	38	39	44	37	158
NU	38	34	34	38	144	35	37	51	41	164
AU	23	26	24	27	100	32	23	36	35	126
BoU	28	27	25	27	107					
Totalt	532	583	596	622	2 333	550	556	608	607	2 321

Källa: RUT. Anm. I uppgifterna för KU och UU ingår såväl allmänna som särskilda sammanträden.

I sammanhanget kan även nämnas att den genomsnittliga sammanträdestiden per sammanträde minskade från 70 minuter under valperioden 2002–2006 till 58 minuter 2006–2010.

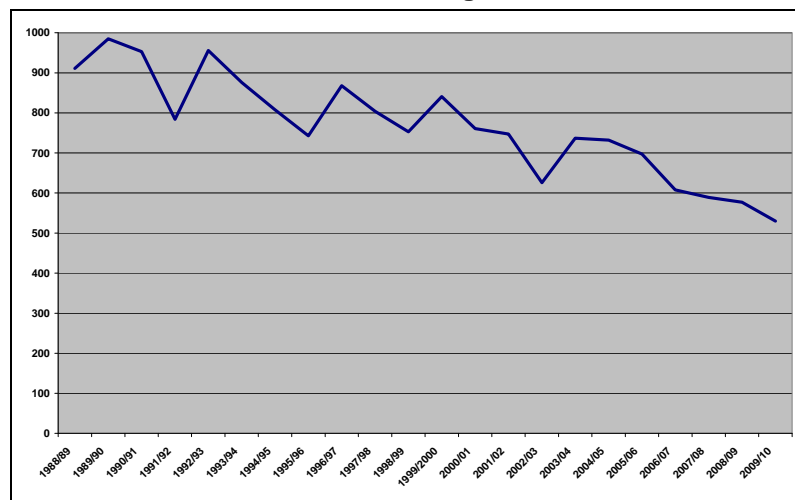
Som framgår av ovanstående sammanställning varierar antalet sammanträden stort mellan utskotten. Konstitutionsutskottet och utrikesutskottet har genomgående flest sammanträden. Dessa två utskott har såväl allmänna som särskilda sammanträden. Konstitutionsutskottets särskilda sammanträden upptas av granskningsärenden medan utrikesutskottets särskilda sammanträden utgörs av mottagningar och besök av utländska delegationer. För några

utskott har antalet sammanträden ökat under den senaste valperioden med i genomsnitt 5 till 8 sammanträden per riksmöte. Dessa utskott är i fallande ordning FiU, AU, SkU, FöU, MJU och NU. Variationerna i antalet sammanträden beror till stor del på vilka frågor som står i centrum för den politiska debatten. För finansutskottet och näringsutskottet avsatte t.ex. finanskrisen tydliga avtryck i statistiken för 2008/09.

Sammanträdestid

Under de senaste 20 åren har den tid utskotten sammanträder nästan halverats. Under valperioden 1988–1991 sammanträdde utskotten i genomsnitt i 950 timmar per riksmöte jämfört med 532 timmar under valperioden 2006–2010 – en minskning med 418 timmar eller 44 %. Valperioden 1988–1991 var den genomsnittliga sammanträdestiden per utskott och riksmöte 60 timmar. Den senaste valperioden hade motsvarande tid minskat till 37,5 timmar.

Antal sammanträdestimmar i samtliga utskott 1988/89–2009/10

Källa: RUT, bearbetat av utredningen. Uppgifterna inkluderar allmänna och särskilda sammanträden i KU och UU samt sammanträdestid i sammansatta utskott.

Samtliga utskott – med undantag för socialutskottet och trafikutskottet – visar en långsiktigt nedåtgående trend i antalet sammanträdestimmar under perioden 1988–2010.

Några utskott avviker mer än andra från den allmänna trenden. För finansutskottet och näringsutskottet ökade sammanträdestiden relativt mycket under den senaste valperioden – för finansutskottet med drygt 40 % och för näringsutskottet med nästan 30 %. De främsta orsakerna till detta var sannolikt den finansiella krisen och de näringspolitiska frågor som aktualiserades med anledning av regeringsskiftet. Samtidigt kan noteras att konstitutionsutskottets sammanträdestid minskade med 40 % och utrikesutskottets med drygt 20 %.

För båda utskotten gällde minskningen såväl allmänna som särskilda sammanträden.

Antal sammanträdestimmar i utskotten 2002–2010

	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2002-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2006-2010	Per riksmöte 2002-2010
KU	83	81	116	126	406	63	60	58	61	242	81
FiU	35	41	30	29	135	33	40	71	49	193	41
SkU	17	23	14	18	72	18	17	18	17	70	18
JuU	36	48	39	37	160	33	25	23	28	109	34
LU	35	40	35	29	139						35
CU						35	34	23	22	114	29
UU	62	89	106	101	358	70	70	71	65	276	79
FöU	36	41	42	36	155	38	42	36	28	144	37
SfU	43	53	48	40	184	41	38	30	27	136	40
SoU	42	47	44	54	187	39	36	30	34	139	41
KrU	30	34	41	28	133	35	26	35	27	123	32
UbU	23	31	34	27	115	20	25	21	23	89	26
TU	39	52	47	42	180	46	46	20	38	150	41
MJU	36	55	33	41	165	40	38	38	28	144	39
NU	40	44	37	38	159	50	52	59	44	205	46
AU	28	32	31	29	120	31	20	36	36	123	30
BoU	14	13	26	15	68						17
Totalt	599	724	723	690	2 736	592	569	569	527	2 257	

Källa: RUT, bearbetat av utredningen.

Under perioden 2002–2010 hade konstitutionsutskottet störst antal sammanträdestimmar följt av UU, NU, TU, FiU, SoU, SfU och MJU.

I de intervjuer som utredningen genomfört framhåller flera utskottskanslier att allt mindre sammanträdestid ägnas åt ”traditionell ärendebereidning” av propositioner, skrivelser, motioner m.m. Nästan alla utskott har gått ifrån muntliga föredragningar och justeringen av betänkanden går oftast mycket fort. Från både ledamöter och tjänstemän framhålls att politiska diskussioner blir alltmer sällsynta vid utskottssammanträden – debatten hänskjuts ofta till kammaren.

Propositioner och skrivelser

Antalet propositioner ökade med nästan 12 % under den senaste valperioden jämfört med perioden 2002–2006. Sett över en längre tidsperiod är antalet

propositioner per valperiod relativt stabil. Variationerna är emellertid stora men likartade inom varje valperiod då antalet propositioner är som minst i början av perioden för att därefter successivt öka. Antalet skrivelser uppgår i genomsnitt till drygt 30 per riksmöte.

Antal hänvisade propositioner och skrivelser (eller delar därav)

	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005	2005- 2006	2002- 2006	2006- 2007	2007- 2008	2008- 2009	2009- 2010	2006- 2010
KU	8	12	12	16	48	6	9	10	20	45
FiU	21	14	17	10	62	13	15	25	23	76
SkU	15	34	24	25	98	16	27	36	35	114
JuU	16	29	21	33	99	11	23	27	21	82
CU						16	13	14	20	63
UU	18	12	16	15	61	12	16	15	14	57
FöU	4	1	8	5	18	8	5	6	5	24
SfU	8	16	13	12	49	11	11	12	13	47
SoU	15	13	16	21	65	10	17	17	20	64
KrU	4	1	4	8	17	2	1	6	10	19
UbU	2	3	5	7	17	8	6	14	14	42
TU	6	11	8	10	35	9	8	15	16	48
MJU	11	14	13	18	56	7	9	20	15	51
NU	11	10	9	12	42	8	12	19	23	62
AU	6	6	5	8	25	6	10	10	12	38
LU	13	14	14	21	62					
BoU	6	5	7	7	25					
S:a*	164	195	192	228	779	143	182	246	261	832
Antal prop.	117	141	145	173	576	108	134	197	205	644

Källa: RUT, bearbetat av utredningen. *Summan avser helt eller delvis hänvisade propositioner och skrivelser och inte antal propositioner och skrivelser.

Av ovanstående sammanställning framgår att skillnaderna mellan utskotten är relativt stora i fråga om hänvisade propositioner och skrivelser. Skillnaderna mellan valperioderna är också betydande. Sett över båda valperioderna 2002–2006 och 2006–2010 har flest propositioner och skrivelser hänvisats till SkU (212), JuU (181), FiU (138), SoU (129), UU (118), MJU (107) och NU (104).

Några utskott har under den senaste valperioden mottagit betydligt fler propositioner och skrivelser än under föregående period: UbU (+25 eller 147 %), AU (+13, 52 %), NU (+20, 48 %), TU (+13, 37 %), FiU (+14, 23 %) och SkU (+16, 16 %). Samtidigt har till JuU hänvisade propositioner och skrivelser minskat med 17 %.

Framställningar och redogörelser

I medeltal lämnas 38 framställningar eller redogörelser till riksdagen varje riksmöte. Drygt hälften av dessa kommer från Riksrevisionen, ett mindre antal från riksdagsstyrelsen och Riksbanken och enstaka från JO, Riksbankens Jubileumsfond och svenska delegationer vid Europarådet, Nordiska rådet och OSSE. Riksmötet 2009/10 ökade antalet till följd av fler framställningar och redogörelser från särskilt Riksrevisionen, Riksbanken och riksdagsstyrelsen.

Antal hänvisade framställningar och redogörelser (eller delar därav)

	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005	2005- 2006	2002- 2006	2006- 2007	2007- 2008	2008- 2009	2009- 2010	2006- 2010
KU	6	5	3	8	22	6	5	7	8	26
FiU	12	8	9	10	39	12	13	10	14	49
SkU	0	0	0	0	0	1	0	1	2	4
JuU	0	1	0	1	2	0	0	0	2	2
CU					0	1	2	0	3	6
UU	2	2	4	3	11	3	5	3	5	16
FöU	4	1	0	1	6	2	3	3	1	9
SfU	0	0	3	2	5	3	2	2	1	8
SoU	3	1	2	1	7	2	2	1	1	6
KrU	1	0	1	1	3	0	0	1	0	1
UbU	4	2	4	5	15	2	3	4	5	14
TU	0	1	1	0	2	0	0	0	2	2
MJU	1	1	2	2	6	1	0	2	1	4
NU	1	0	3	5	9	1	3	1	2	7
AU	1	1	2	1	5	4	3	3	4	14
LU	0	0	0	1	1					0
BoU	0	0	0	1	1					0
S:a	35	23	34	42	134	38	41	38	51	168

Källa: RUT, bearbetat av utredningen.

Under den senaste valperioden gick nästan en tredjedel (49 st) av alla framställningar och redogörelser till finansutskottet. Därefter följer KU (26), UU (16), UbU (14) och AU (14).

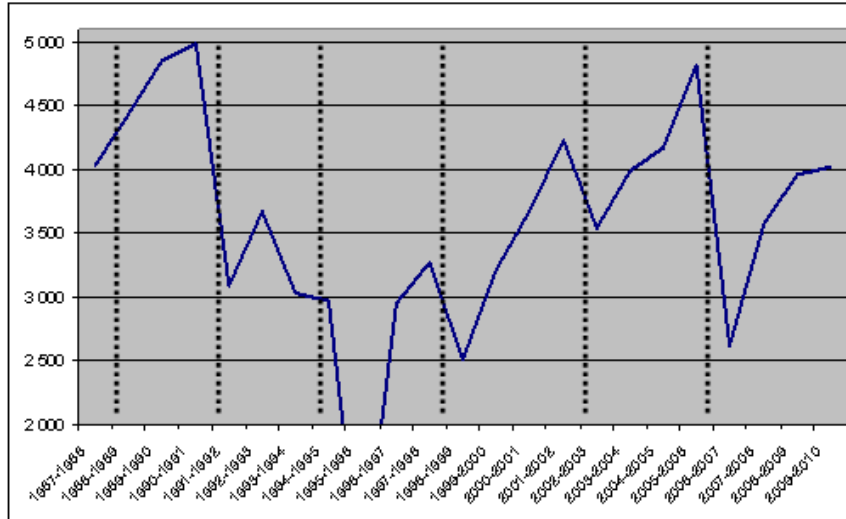
Motioner och motionsyrkanden

Motioner

Sett i ett längre tidsperspektiv varierar antalet motioner relativt mycket mellan olika valperioder. Under de senaste 20 åren lämnades störst antal motioner (4 989) in under riksmötet som föregick valet 1991. En annan toppnotering (4 824) nåddes riksmötet 2005/06 före valet 2006. Båda dessa val resulterade

i ett regeringsskifte. Det är dock svårt att dra några slutsatser om en långsiktig trend när det gäller antalet motioner. Förändringarna mellan olika valperioder verkar till stor del bero på det parlamentariska läget – antalet oppositionspartier och eventuella allianser. Däremot följer i stort sett varje valperiod en likartad utveckling med minst antal motioner det första året och därefter en successiv ökning.

Antal inlämnade motioner under riksmötena 1987/88–2009/10

Källa: Statistiska uppgifter om riksdagsarbetet, bearbetat av utredningen. Kommentar: 1995/96 lämnades endast 735 motioner på grund av omläggningen av budgetprocessen och därmed ingen allmän motionstid. De streckade linjerna markerar riksdagsval.

Motionerna fördelas mycket ojämnt mellan utskotten och den sneda fördelningen går igen från valperiod till valperiod. Strukturen på snedfördelningen är relativt stabil över tiden, vilket innebär att det i stort sett är samma utskott som får många respektive få motioner år efter år. Flest motioner hänvisas till socialutskottet som under perioden 2002–2010 fick i genomsnitt 496 motioner per riksmöte.

Antal hänvisade motioner (eller delar därav) i genomsnitt per riksmöte 2002–2010*

	Antal motioner
SoU	496
UbU	425
TU	382
SkU	361
MJU	352
JuU	334
NU	287
CU	284
KU	280
SfU	255
AU	243
LU	233
KrU	203
UU	190
BoU	181
FiU	159
FöU	87

Källmaterial: RUT, bearbetat av utredningen. * Uppgifterna avser helt eller delvis hänvisade motioner och inte antalet motioner. Källa: RUT, bearbetat av utredningen.

En jämförelse mellan de två senaste valperioderna visar att det totala antalet hänvisade motioner minskade med 21 % från 19 704 till 15 519. För samtliga utskott utom arbetsmarknadsutskottet (+2) minskade det genomsnittliga antalet motioner per riksmöte 2006–2010: SoU (–121), MJU (–118), SkU (–114), SfU (–97), JuU (–95) och KU (–94).

Antal hänvisade motioner (eller delar därav) totalt*

	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2002-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2006-2010
KU	289	321	332	365	1 307	189	249	230	262	930
FiU	168	195	152	201	716	105	119	157	176	557
SkU	340	412	426	494	1 672	175	273	360	409	1 217
JuU	260	357	409	498	1 524	241	309	328	267	1 145
CU						215	257	309	355	1 136
UU	163	199	183	234	779	127	224	206	182	739
FöU	88	87	108	86	369	52	99	105	74	330
SfU	255	313	299	347	1 214	162	210	211	242	825
SoU	437	558	578	653	2 226	337	452	435	519	1 743
KrU	217	212	236	291	956	150	169	192	157	668
UbU	445	417	397	529	1 788	282	405	488	433	1 608
TU	384	414	359	492	1 649	281	368	389	369	1 407
MJU	357	378	413	497	1 645	216	295	351	310	1 172
NU	270	274	323	367	1 234	201	249	283	332	1 065
AU	220	219	242	288	969	204	245	239	289	977
LU	196	204	261	270	931					
BoU	184	155	175	211	725					
Totalt	4 273	4 715	4 893	5 823	19 704	2 937	3 923	4 283	4 376	15 519

Källa: RUT, bearbetat av utredningen. * Uppgifterna avser helt eller delvis hänvisade motioner och inte antalet motioner.

Motionsyrkanden

Antalet motionsyrkanden följer i stort sett samma utvecklingslinje som antalet motioner. Jämfört med valperioden 2002–2006 minskade det totala antalet yrkanden under den senaste valperioden med 40 %, från 49 277 yrkanden till 29 624.

Fördelningen av antalet yrkanden utskottsvis skiljer sig något jämfört med hur antalet motioner fördelas. Socialutskottet får vanligtvis störst antal yrkanden och försvarsutskottet minst. Andra utskott som får många yrkanden är UbU, MJU, UU, JuU, TU och SfU.

Antal hänvisade motionsyrkanden i genomsnitt per riksmöte och antal yrkanden per motion 2002–2010

	Yrkanden i genomsnitt per riksmöte 2002–2010	Yrkanden per motion (genomsnitt 2002–2010)
SoU	1 081	2,2
UbU	997	2,3
MJU	958	2,7
UU	790	4,2
JuU	755	2,3
TU	714	1,9
SfU	646	2,5
NU	591	2,1
SkU	527	1,5
AU	513	2,1
KU	501	1,8
CU	487	1,7
BoU	475	2,6
FiU	460	2,9
KrU	455	2,2
LU	414	1,8
FöU	188	2,1

Källmaterial: RUT, bearbetat av utredningen.

Det genomsnittliga antalet yrkanden per motion varierar mellan 1,8 och 3,4 under den senaste tjugoårsperioden. Den senaste valperioden visade en klar minskning i antalet yrkanden per motion med ett genomsnitt på 1,9. Skillnaderna mellan utskottsområdena är relativt stora när det gäller antalet yrkanden per motion.

Hänvisade motionsyrkanden totalt (inklusive delade yrkanden)*

	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2002-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2006-2010
KU	545	856	578	708	2 687	310	343	321	347	1 321
FiU	554	622	498	558	2 232	367	287	430	361	1 445
SkU	567	611	615	705	2 498	275	385	467	593	1 720
JuU	655	866	976	1 338	3 835	458	639	623	481	2 201
CU						401	423	498	627	1 949
UU	782	931	1 025	1 055	3 793	453	832	707	531	2 523
FöU	187	208	225	155	775	129	212	270	115	726
SfU	688	854	801	874	3 217	421	500	492	539	1 952
SoU	1 157	1 353	1 138	1 752	5 400	651	892	756	952	3 251
KrU	540	523	627	852	2 542	226	266	329	277	1 098
UbU	1 173	1 264	1 153	1 639	5 229	496	637	832	779	2 744
TU	766	819	687	1 045	3 317	496	576	649	673	2 394
MJU	995	1 275	1 302	1 578	5 150	482	583	830	618	2 513
NU	633	655	744	792	2 824	354	466	547	536	1 903
AU	586	529	450	657	2 222	378	514	430	562	1 884
LU	327	356	467	506	1 656					
BoU	435	397	467	601	1 900					
S:a	10 590	12 119	11 753	14 815	49 277	5 897	7 555	8 181	7 991	29 624

Källa: RUT. * Uppgifterna har sammanställts efter sökning och bearbetning av registrerade uppgifter i Urix. De visar antal motionsyrkanden per motionens utskottsbeteckning. Delade yrkanden registreras i Urix per del varför totalsumman motionsyrkanden per riksmöte är högre än det verkliga antalet motionsyrkanden.

Reservationer

Antalet reservationer ökade från ett genomsnitt på 2 461 per riksmöte under valperioden 1994–1998 till 2 995 under valperioden 2002–2006. Under den senaste valperioden mer än halverades antalet reservationer till i genomsnitt 1 450 per riksmöte. Den främsta anledningen till detta var sannolikt förekomsten av en regering med en klar majoritet i kammaren och att antalet oppositionspartier blev färre.

Antal reservationer per utskott 2002–2010

	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2002-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2006-2010	Per riksmöte 2002-2010
KU	137	282	132	220	771	33	39	30	38	140	114
FiU	106	115	111	111	443	63	63	104	66	296	92
SkU	131	142	106	130	509	65	83	51	51	250	95
JuU	180	216	184	425	1 005	104	103	147	131	485	186
LU	72	125	146	151	494						124
CU						109	110	110	78	407	102
UU	73	120	88	84	365	46	140	118	94	398	95
FöU	19	32	31	34	116	31	43	29	20	123	30
SfU	248	202	262	283	995	130	166	148	136	580	197
SoU	279	289	226	466	1 260	133	144	79	90	446	213
KrU	110	93	154	238	595	57	56	63	80	256	106
UbU	451	465	439	615	1 970	158	155	230	135	678	331
TU	59	81	67	126	333	71	83	83	97	334	83
MJU	101	387	301	717	1 506	150	142	213	184	689	274
NU	96	93	151	136	476	76	79	78	70	303	97
AU	110	105	112	148	475	143	73	86	114	416	111
BoU	149	141	164	213	667						167
Totalt	2 321	2 888	2 674	4 097	11 980	1 369	1 479	1 569	1 384	5 801	2 223

Källa: RUT, bearbetat av utredningen.

Skillnaderna mellan utskotten är relativt stora när det gäller antalet reservationer. Under de två senaste valperioderna lämnades flest reservationer per riksmöte i UbU följt av MJU, SoU, SfU och JuU. Det var också i dessa utskott samt i KU som antalet reservationer minskade som mest under den senaste valperioden.

Betänkanden och yttranden

Under de två senaste valperioderna producerade utskotten i genomsnitt 319 respektive 315 betänkanden per riksmöte. Detta kan jämföras med valperioderna 1994–1998 och 1998–2002 då 345 respektive 295 betänkanden producerades. Det totala antalet betänkanden per riksmöte är således relativt stabilt sedan budgetreformen i mitten av 1990-talet. Dessförinnan framställde utskotten mellan 500 och 600 betänkanden per riksmöte. Liksom fallet är med propositioner och motioner följer även antalet betänkanden vanligen den valperiodscykel som innebär att antalet successivt ökar för varje riksmöte.

Mellan utskotten är det stora variationer. Finansutskottet och skatteutskottet producerade i genomsnitt 32 betänkanden per riksmöte under perioden 2002–

2010. Därefter följer i fallande ordning KU (31), JuU (29), LU (29)⁷, CU (29)⁸, MJU (22), SoU (21), UbU (19) och NU (19).

Antal betänkanden per riksmöte och valperiod

	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2002-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2006-2010	Per riksmöte 2002-2010
KU	34	25	32	41	132	25	23	25	43	116	31
FiU	27	29	33	30	119	27	29	41	38	135	32
SkU	19	25	35	38	117	21	32	36	48	137	32
JuU	19	29	35	42	125	13	31	29	33	106	29
LU	19	29	28	39	115						29
CU						30	24	33	30	117	29
UU	16	17	13	23	69	11	10	15	22	58	16
FöU	5	8	11	12	36	10	14	10	9	43	10
SfU	10	18	18	18	64	12	13	12	20	57	15
SoU	20	9	24	32	85	15	19	25	25	84	21
KrU	8	8	9	31	56	11	12	9	14	46	13
UbU	19	17	15	23	74	17	15	20	23	75	19
TU	6	14	16	16	52	15	15	17	23	70	15
MJU	17	22	15	31	85	17	16	27	28	88	22
NU	14	15	17	22	68	15	16	23	27	81	19
AU	8	6	9	12	35	13	10	10	15	48	10
BoU	10	13	11	13	47						12
Totalt	251	284	321	423	1 279	252	279	332	398	1 261	318

Källa: RUT, bearbetat av utredningen.

Några utskott producerade fler betänkanden per riksmöte under den senaste valperioden jämfört med perioden 2002–2006: SkU (+5), TU (+5), FiU (+4), NU (+3) och AU (+3). Andra utskott minskade betänkanproduktionen: JuU (–5), KU (–4), UU (–3) och KrU (–3).

Yttranden

Under riksmötena 2002/03–2007/08 uppgick antalet yttranden totalt till mellan 46 och 63 per riksmöte eller 3,0 och 3,9 per utskott. De två senaste riksmötena ökade antalet yttranden till 87 och 71 – 5,8 respektive 4,7 per utskott.

⁷ För LU gäller uppgiften 2002–2006.

⁸ För CU gäller uppgiften 2006–2010.

Antal yttranden 2002-2010 per riksmöte och valperiod

	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005	2005- 2006	2002- 2006	2006- 2007	2007- 2008	2008- 2009	2009- 2010	2006- 2010	Per riksmöte 2002-2010
KU	6	6	6	9	27	3	5	7	9	24	6
FiU	2	4	2	1	9	4	1	8	8	21	4
SkU	3	3	3	4	13	3	7	15	4	29	5
JuU	3	3	1	1	8	3	1	3	6	13	3
LU	0	3	2	1	6						2
CU						1	4	3	5	13	3
UU	3	2	4	5	14	1	4	5	3	13	3
FöU	4	4	1	3	12	2	1	0	3	6	2
SfU	3	4	3	4	14	3	5	7	5	20	4
SoU	4	5	3	8	20	4	2	6	5	17	5
KrU	1	3	3	4	11	5	2	5	1	13	3
UbU	2	2	1	3	8	2	3	3	2	10	2
TU	7	4	5	6	22	6	4	2	5	17	5
MJU	2	4	2	4	12	2	2	3	4	11	3
NU	2	1	2	2	7	3	4	11	5	23	4
AU	2	6	4	3	15	4	3	9	6	22	5
BoU	4	6	6	5	21						5
Totalt	48	60	48	63	219	46	48	87	71	252	59

Källa: RUT, bearbetat av utredningen.

Antalet yttranden varierar mellan riksmötena och mellan utskotten. Flest yttranden brukar konstitutionsutskottet lämna – så även under de två senaste valperioderna då utskottet i genomsnitt lämnade 6 yttranden per riksmöte. Därefter följer SkU, SoU, TU, AU (alla 5 yttranden) samt FiU, SfU och NU (alla 4) under valperioderna 2002–2010.

Utfrågningar

Under perioden 2004–2010 genomförde utskotten i medeltal 370 utfrågningar per riksmöte. Som mest var antalet utfrågningar 2008/09 då de uppgick till totalt 410 vilket främst berodde på ett ökat antal i FiU (62), MJU (53) och AU (38).

Antal utfrågningar totalt per utskott 2004–2010

	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	Totalt 2004-2010	Därav offentliga	Utfr. per riksmöte 2004-2010
KU	18	10	10	10	8	9	65	4	11
KU*	24	21	14	9	10	12	90	81	15
FiU	15	15	17	34	62	36	179	23	30
SkU	11	8	8	14	8	10	59	1	10
JuU	20	18	19	13	14	19	103	7	17
CU			15	27	18	22	82	2	21
UU	42	34	28	32	20	33	189	6	32
FöU	31	30	35	30	28	23	177	7	30
SfU	27	21	27	28	28	24	155	15	26
SoU	21	30	23	25	18	24	141	11	24
KrU	22	14	26	14	22	18	116	9	19
UbU	14	9	17	21	23	20	104	8	17
TU	27	30	29	31	16	28	161	15	27
MJU	23	20	30	38	53	35	199	6	33
NU	22	24	36	47	44	40	213	6	36
AU	14	12	27	16	38	31	138	7	23
LU	20	10					30	1	15
BoU	13	11					24	3	12

Källa: RUT, bearbetat av utredningen. * Utfrågningar med anledning av granskningsärenden. Anm.: Utredningstjänsten har gått igenom utskottens kallelser (i Notes) till sammanträden för perioden 2004/052009/10 och sammanställt uppgifter om de tillfällen då externa besökare deltagit vid sammanträdena. Offentliga utfrågningar och seminarier som arrangerats av två eller flera utskott har räknats som flera olika utfrågningar. Av den anledningen lämnas inte summerade uppgifter per samtliga utskott och riksmöte utan enbart per utskott. Där olika delegationer avlöst varandra, dvs. då dessa redovisats per olika punkter eller stycken eller per olika klockslag i kallelsen eller protokollet har dessa räknats som olika utfrågningar. Om besökarna redovisats i samma sammanhang har detta räknats som en utfrågning.

Flest utfrågningar under perioden 2004–2010 hade näringsutskottet med i genomsnitt 36 per riksmöte. Därefter följer MJU med 33, UU 32, FiU 30, FöU 30, TU 27, KU 26, SfU 26 och SoU 24.

Till detta kommer 33 utfrågningar i sammansatta utskott under denna period. 20 av dessa utfrågningar genomfördes av det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet (UFöU).

Under perioden 2004–2010 genomfördes ca 210 offentliga utfrågningar – med reservation för dubbelräkning vid samarrangemang mellan flera utskott. Flest offentliga utfrågningar har konstitutionsutskottet (ca 14 per riksmöte) – främst med anledning av granskningsärenden. Därefter följer FiU med i snitt 4 per riksmöte, SfU 3, TU 3 och SoU 2.

Uppföljning och utvärdering

I 2006 års riktlinjer för uppföljning och utvärdering betonades att denna uppgift skulle vara en integrerad och naturlig del i alla utskotts ärendebereidning.

Antal avslutade uppföljnings- och utvärderingsprojekt per utskott 2002/03–2009/10

	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	Totalt
KU		3		2			2		7
FiU	1	2	2	1	2	2	1	3	14
SkU					1	1			2
JuU		3	2	5	1	1		2	14
CU							2	1	3
UU			2	1	1		2		6
FöU		1				1			2
SfU			1			1			2
SoU				1					1
KrU		1		1		1	2		5
UbU		1							1
TU		1	1	1	1	1		1	6
MJU	1	4	1	2	2	3	3	3	19
NU			1						1
AU		1			1		1		3
LU		1		1					2
BoU		2	1						3
Totalt	2	20	11	15	9	11	13	10	91

Källa: Utvärderings- och forskningsfunktionen

Under perioden 2002–2010 har verksamheten successivt utvecklats – såväl den löpande uppföljningen av budget och mål- och resultatstyrning som den tematiska uppföljningen i olika projekt.

De utskott som kontinuerligt arbetar med tematiska uppföljningsprojekt och som i större grad verkar ha integrerat detta i den löpande ärendebereidningen är främst MJU, FiU, JuU, UU och TU.

EU-relaterade ärenden

I detta avsnitt redovisas grundläggande statistik om utskottens arbete med EU-frågor. En utförligare beskrivning och redovisning finns i utredningens rapport *Riksdagens arbete med EU-frågor* (2010/11:URF2). Utskottens arbete med EU-frågor tar alltmer tid i anspråk – särskilt efter riksdagens beslut 2006 och de nya regler som då trädde i kraft.

EU-dokument

Det totala antalet mottagna EU-dokument, inklusive FaktaPM, under valperioden 2002–2006 uppgick till 4 085 jämfört med 6 161 under valperioden 2006–2010 – en ökning med drygt 50 %. Antalet FaktaPM ökade under samma period från 411 till 519.

Antal mottagna EU-dokument valperioden 2006–2010

Utskott	KOM	SEK	K	Fakta-PM	Åter-rapp.	Övrigt	Totalt	Per riksmöte 2006-2010
KU	56	11	2	9	15	36	129	32
FiU	334	369	20	47	64	42	876	219
SkU	98	16	1	28	21	12	176	44
JuU	89	33	3	42	36	45	248	62
CU	88	31	2	29	38	41	229	57
UU	778	149	14	49	123	184	1 297	324
FöU	36	21	1	15	40	15	128	32
SfU	67	25	1	28	51	32	204	51
SoU	72	53	11	24	32	24	216	54
KrU	33	16	3	9	19	21	101	25
UbU	69	33	0	12	26	23	163	41
TU	250	87	20	64	48	28	497	124
MJU	500	184	86	81	101	53	1 005	251
NU	357	120	6	64	82	57	686	172
AU	82	28	5	18	32	41	206	52

Källa: RUT, bearbetat av utredningen.

En jämförelse utskotten emellan visar att det är mycket stora skillnader i antalet mottagna dokument beroende på EU-anknytningen i respektive utskotts beredningsområde. Fem utskott – UU, MJU, FiU, NU och TU – ligger i en klass för sig – och tar emot betydligt fler dokument än övriga utskott. Denna skillnad har ytterligare förstärkts under den senaste valperioden.

Antal mottagna EU-dokument i genomsnitt per riksmöte 2002–2010

	2002-2006		2006-2010
UU	235	UU	324
MJU	194	MJU	251
FiU	140	FiU	219
TU	84	NU	172
NU	79	TU	124
SkU	55	JuU	62
JuU	49	CU	57
SfU	36	SoU	54
LU	30	AU	52
SoU	25	SfU	51
AU	25	SkU	44
UbU	22	UbU	41
KrU	17	KU	32
KU	17	FöU	32
FöU	12	KrU	25
BoU	2		

Källa: RUT, bearbetat av utredningen.

Överläggningar

Enligt 10 kap. 4 § riksdagsordningen är regeringen skyldig att överlägga med utskotten i de frågor rörande arbetet i EU som utskotten bestämmer. I följande sammanställning redovisas antalet överläggningar fr.o.m. 1 januari 2007 då dessa regler trädde i kraft t.o.m. 30 juni 2010.

Antal överläggningar enligt RO 10:4 perioden 2006/07–2009/10

	Antal överläggningar
MJU	29
SfU	26
FiU	14
CU	14
NU	14
JuU	9
AU	8
KU	6
SkU	5
UU	4
UbU	4
SoU	2
TU	2
KUU	2
FöU	1
KrU	0
Samtliga utskott	140

Källa: RUT, pm dnr 2010:1451. Anm.: Det förekommer att flera överläggningar sker vid samma tillfälle. Dessa har räknats som en överläggning (i enlighet med kammarkansliets förteckning över överläggningar. Kammarkansliet redovisar även överläggningar som skett i efterhand utan närvaro av regeringsföreträdare.

Miljö- och jordbruksutskottet och socialförsäkringsutskottet hade betydligt fler överläggningar med regeringen än övriga utskott. Ungefär hälften så många hade FiU, CU och NU. MJU, FiU och NU finns också med bland de utskott som får ta emot flest EU-dokument. UU och TU som mottar relativt sett många EU-dokument skiljer här ut sig genom endast ett fåtal överläggningar.

Muntlig information

I 10 kap. 6 § första stycket regeringsformen föreskrivs att regeringen fortlöpande ska informera riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet inom EU. Av följande sammanställning framgår att det totala antalet informationstillfällen har ökat under senare år.

Antal tillfällen då muntlig information i EU-frågor har lämnats av regeringen till utskott

	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10*	Totalt
KU	3	2	6	4	2	4	21
FiU	6	2	5	5	6	8	32
SkU	5	5	4	4	3	2	23
JuU	7	4	10	7	6	9	43
CU			7	7	10	11	35
UU	15	14	8	12	11	12	72
FöU	4	6	4	7	7	4	32
SfU	8	8	10	8	10	10	54
SoU	5	4	5	5	7	4	30
KrU	6	4	5	3	3	5	26
UbU	1	1	1	2	3	3	11
TU	4	3	10	7	11	7	42
MJU	1	1	7	16	22	14	61
NU	0	2	3	10	18	18	51
AU	4	5	5	3	7	5	29
LU	6	6					12
BoU	2	0					2
KUU			5	2			7
UföU	0	0	0	0	0	1	1
Totalt	77	67	95	102	126	117	584

Källa: RUT, bearbetat av utredningen. * T.o.m. den 30 juni 2010.

De sex utskott som har haft flest informationstillfällen under perioden 2004/05–2009/10 är UU, MJU, SfU, NU, JuU och TU.

Utlåtanden

Alla grönböcker och vitböcker ska bli föremål för utlåtande enligt riksdagsordningen. Andra viktiga EU-dokument kan också leda till ett utlåtande. Vilka dokument som ska föranleda ett utlåtande avgörs av talmannen efter samråd med gruppledarna.

Antal utlåtanden per utskott 2006/07–2009/10

	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10*	Totalt
KU	1	1	1	1	4
FiU	1	2	1	3	7
SkU	1	0	0	0	1
JuU	0	1	2	2	5
CU	1	1	2	1	5
UU	1	1	2	3	7
FöU	0	1	1	0	2
SfU	1	0	0	0	1
SoU	1	2	1	0	4
KrU	0	2	0	1	3
UbU	0	1	1	1	3
TU	1	1	1	3	6
MJU	0	3	3	2	8
NU	1	1	3	0	5
AU	1	0	0	0	1
Totalt	10	17	18	17	62

Källa: EUMOT-utredningen. * T.o.m. den 30 juni 2010.

Subsidiaritetsprövning

De nya reglerna för subsidiaritetsprövning har tillämpats fr.o.m. den 1 februari 2010 och från denna dag t.o.m. den 12 november 2010 har totalt 68 ärenden inkommit till riksdagen. Av dessa ärenden var 63 färdigbehandlade per den 16 november 2010. I tre ärenden har utskotten (finansutskottet i två ärenden och miljö- och jordbruksutskottet i ett ärende) ansett att hela eller delar av förslagen strider mot subsidiaritetsprincipen och därmed avgivit utlåtanden.

Utskottens subsidiaritetsprövning

	Antal inkomna subsidiaritetsärenden	Antal avgjorda ärenden t.o.m. 16/11	Utlåtanden
KU	0		
FiU	13	13	2
SkU	1	1	
JuU	11	11	
CU	1	1	
UU	2	2	
FöU	1	1	
SfU	5	3	
SoU	1	1	
KrU	1	1	
UbU	0		
TU	10	9	
MjU	17	15	1
NU	4	4	
AU	1	1	
Totalt	68	63	3

Källa: EU-samordningen, bearbetat av utredningen.

Av sammanställningen framgår att de utskott som är mest belastade av subsidiaritetsprövningen är MJU, FiU, JuU och TU.

2.3 Synpunkter och iakttagelser

Ledamotsenkäten

I början av 2010 genomförde utredningen en enkät riktad till samtliga ledamöter.⁹ Ledamöterna tillfrågades bl.a. om hur de uppfattade arbetsbelastningen i utskotten. Enkätresultatet visar att 71 % av de kvinnliga ledamöterna anser att arbetsbelastningen är ganska eller mycket hög medan motsvarande andel för männen är 64 %. Av samtliga ledamöter anser 67 % att arbetsbelastningen är ganska eller mycket hög. De utskott där 70 % eller fler av ledamöterna anser att arbetsbelastningen är mycket eller ganska hög är i fallande ordning FiU, SfU, CU, TU, SoU, KU och MJU.

⁹ En samlad redovisning av enkätresultaten finns i avsnitt 3 i denna rapport.

Intervjuer med parti- och utskottskanslierna

Hösten 2009 intervjuade utredningen representanter för samtliga parti- och utskottskanslier.

Från partikansliernas sida deltog i samtliga fall kanslichefen och andra medarbetare vid kansliet. Vid dessa intervjuer framkom att partikanslierna är tungt arbetsbelastade inför och under allmänna motionstiden. Vidare kan konstateras att alla partier i dag har någon form av intern policy för eller ”kontroll” av ledamöternas enskilda motioner. Partikanslierna ser positivt på en effektivisering av motionsbehandlingen men betonar samtidigt vikten av att motionsrätten bevaras för utvecklingen av den politiska debatten. Några kanslier förordade en utvidgad motionsrätt.

Vid intervjuerna med utskottskanslierna deltog kanslicheferna i utskotten – och i vissa fall även andra medarbetare vid kanslierna. Av intervjuerna framgår att de flesta kanslierna upplever att de är tungt arbetsbelastade. Några kanslier förefaller ha en tung men relativt jämn arbetsbelastning över hela arbetsåret (bl.a. KU, FiU, JuU, UU, SoU, MJU och NU) medan andra har en hög belastning under en termin eller periodvisa arbetstoppar (SkU, UbU och TU). Arbetsbelastningen kan även variera över valperioden beroende på utvecklingen inom respektive politikområde, förändringar i motionstillströmning m.m. Under den senaste valperioden hade t.ex. några utskott (FiU och NU) en särskilt arbetstung period 2008/09 till följd av den finansiella krisen.

Flera kanslier framhåller att allt mindre sammanträdestid ägnas åt ”traditionell ärendebereidning” av propositioner och motioner. Nästan alla utskott har gått ifrån muntliga föredragningar och justeringen av betänkanden går oftast mycket fort. En kanslichef säger att utskottet blivit en utpräglad beslutsinstans och att det nästan inte förekommer någon diskussion alls på sammanträdena – ”ledamöterna argumenterar inte längre för sina motioner”. Denna bild bekräftas i stora drag av många kanslier. Näringsutskottet som fortfarande använder sig av korta muntliga föredragningar – och vissa fall även arbetsmarknadsutskottet – menar att dessa initierar ledamöterna att säga något – även om de diskussioner som förekommer ofta blir kortfattade. Ledamöterna tillbringar alltmer tid utanför riksdagen, bl.a. till följd av externa uppdrag. En kanslichef menar att utskottsarbetet i dag mer handlar om logistik än om ärendebereidning då kompetensutveckling, uppvaktningar, resor, studiebesök m.m. tar alltmer tid i anspråk.

Personalresurser

För att belysa förutsättningarna för utskottens arbetssituation har utredningen tagit fram följande underlag om antalet årsarbetskrafter vid utskottskanslierna och hur dessa utvecklats under perioden 1994–2009. Ökningen av antalet årsarbetskrafter under denna period är drygt 15 %. Samtidigt bör nämnas att personalresurserna inom utskottsorganisationen blivit mer flexibla till följd av olika åtgärder.

Antal årsarbetskrafter inom utskottskanslierna, 1994, 1999, 2004 och 2009

	1994	1999	2004	2009
KU	8,80	9,39	8,85	10,00
FiU	6,30	10,00	9,35	10,53
SkU	6,00	6,00	6,90	6,00
JuU	5,20	6,00	6,50	5,98
LU	5,20	5,80	4,80	
BoU	6,00	6,00	5,00	
CU				7,80
UU	6,30	7,00	6,55	7,61
FöU	3,00	4,78	5,40	5,97
SfU	5,40	6,00	5,45	5,76
SoU	6,50	6,75	7,40	6,94
KrU	4,40	5,00	5,35	6,17
UbU	6,00	6,00	6,30	6,01
TU	4,30	5,28	5,65	6,46
MjU	6,00	6,00	6,35	8,11
NU	6,00	4,00	5,65	6,43
AU	5,60	8,00	5,00	4,97
EUN	6,00	8,00	5,50	7,41
Totalt	97,00	110,00	106,00	112,15

Källa: RUT pm dnr 2009:1103. Riksdagsförvaltningen, personalenheten, skriftlig uppgift 2009-09-04.
Anm.: Exakta uppgifter på utskottsnivå saknas. Uppgifterna i tabellen har beräknats av personalenheten med utgångspunkt i den totalsifra som redovisats för utskotten sammanlagt. Med hjälp av ytterligare uppgifter har sedan fördelningen per utskott kunnat uppskattas.

I diskussionen om kansliresurserna görs ibland jämförelser med utvecklingen av personalresurserna vid Regeringskansliet. Utredningstjänsten har på uppdrag av utredningen därför tagit fram följande uppgifter om antalet årsarbetskrafter vid departementen och övriga enheter. Av följande sammanställning kan man se att antalet årsarbetskrafter inom Regeringskansliet ökade med drygt 38 % under perioden 1994–2009 – de särskilda resurserna för ordförandeskapet undantagna (SES-09, 78,9 årsarbetskrafter).

Antal årsarbetskrafter inom Regeringskansliet fördelat på Statsrådsberedningen, departementen och Förvaltningsavdelningen, 1994, 1999, 2004 och 2009

Departement	1994	1999	2004	2009
Statsrådsberedningen	45,8	51,0	56,2	200,9
Justitiedep.	164,4	255,8	329,2	391,8
UD	1 379,5	1 602,0	1 502,4	1 335,5
Försvarsdep.	114,9	124,5	155,1	173,3
Socialdep.	187,5	226,6	278,5	282,4
Kommunikationsdep.	95,3			
Finansdep.	356,4	404,5	440,0	448,5
Utbildningsdep.	146,7	181,8	207,7	195,3
Jordbruksdep.	83,1	120,7	156,8	158,7
Civildep.	103,6			
Miljödep.	145,6	187,4	182,4	199,2
Näringsdep.	112,8	364,0	462,5	351,9
Integrations- och jämställdhetsdep.				124,7
Kulturdep.	101,7	143,5	98,2	93,6
Arbetsmarknadsdep.	110,5			87,7
Förvaltningsavd.	266,2	457,6	621,3	667,9
SES-09				78,9
Totalt	3 414,0	4 119,4	4 490,2	4 790,3

Källa: RUT pm dnr 2009:1103. Regeringskansliet, Arbetsgivarenheten, departementssekreterare Amir Navidi, skriftlig uppgift 2009-08-31. SES-09 avser anställda med anledning av Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd. Uppgifterna för 2009 avser första halvåret. Departementens namn och ansvarsområden har i vissa fall ändrats flera gånger mellan 1994 och 2009. För en detaljerad redovisning av de förändringar som skett hänvisas till InfoPM 3/2007 *Svenska regeringar 1946–2006*, som finns tillgänglig på Helgonät.

Interpellationer och skriftliga frågor

Som ett komplement till uppgifterna om utskottens arbete i avsnitten ovan, framför allt om antalet motioner, redovisas här utvecklingen av antalet interpellationer och frågor under de två senaste valperioderna.

Antalet interpellationer och skriftliga frågor valperioderna 2002–2010

Riksmöte	Interpellationer	Skriftliga frågor
2002/03	417	1 375
2003/04	551	1 616
2004/05	688	2 197
2005/06	479	2 144
2002-2006	2 135	7 332
2006/07	695	1 658
2007/08	844	1 655
2008/09	598	1 227
2009/10	498	1 036
2006-2010	2 635	5 576
2002–2006 jämfört med 2006–2010	+500 eller 23 %	–1 756 eller 24 %

Källa: Statistiska uppgifter för riksdagsarbetet, centralkansliet.

Den avsevärda minskningen i antalet motioner och motionsyrkanden som vi tidigare konstaterat (21 % färre motioner och 40 % färre motionsyrkanden under den senaste valperioden) skulle kunna ha avspeglats i en motsatt ökning när det gäller interpellationer och frågor. Beträffande interpellationer kan vi se en relativt stor ökning (+23 %) under den senaste valperioden – särskilt under riksmötet 2007/08 – medan antalet skriftliga frågor minskade med en lika stor andel (–24 %).

2.4 Slutsatser

Utskottsundersökningen 2004 som refererades i inledningen till detta avsnitt byggde på statistik fram t.o.m. halva valperioden 2002–2006. De uppgifter som ligger till grund för denna undersökning täcker i de flesta fall perioden 2002–2010. När det gäller vissa uppgifter om EU-arbetet gäller uppgifterna en kortare tidsperiod. I 2004 års undersökning lades stor vikt vid den jämförande analysen av utskottens arbetsbelastning i olika hänseenden och noggranna beräkningar gjordes av olika indikatorer. Även denna undersökning söker klarlägga skillnaderna i utskottens arbetssituation och arbetsbelastning om än inte med samma precision. Vi har rangordnat utskotten utifrån 15 indikatorer¹⁰ och därefter sammanställt resultaten för att få en övergripande bild av arbetsbelastningen i hela utskottsorganisationen. Väl medvetna om att alla indikatorerna inte väger lika tungt ur arbetssynpunkt anser vi ändå att de sammantaget ger en god bild av hur dagens utskottsarbete ser ut och hur

¹⁰ Sammanträdestid, propositioner och skrivelser, framställningar och redogörelser, motioner, motionsyrkanden, betänkanden, yttranden, reservationer, utfrågningar, uppföljnings- och utvärdringsprojekt, EU-dokument, överläggningar, muntlig EU-info, utlåtanden och subsidiaritetsärenden.

arbetsbelastningen fördelas. Vårt syfte har i första hand varit att försöka belysa de stora förändringar som skett och sker i utskottsarbetet och att presentera ett underlag för fortsatta diskussioner om hur detta arbete kan utvecklas, stärkas och organiseras. I följande punkter sammanfattar vi våra slutsatser av undersökningsmaterialet.

- Den största övergripande förändringen i utskottsarbetet under den senaste valperioden är EU-frågornas ökade betydelse. Detta är främst en följd av riksdagsbeslutet 2006 om utskottens ökade ansvar och roll samt Lissabonfördragets ikraftträdande. Eftersom utskottens beredningsområden i mycket olika grad berörs av EU-frågor har denna förändring lett till att belastningen på vissa utskott ökat mer än för andra. Antalet EU-dokument till utskotten har ökat med över 50 % under den senaste valperioden och antalet tillfällen för muntlig EU-information från regeringen ökade med 63 % mellan 2004–2009. Till detta kommer utskottens överläggningar och subsidiaritetsprövningen som helt nya uppgifter.
- En långsiktig trend som bör uppmärksammas är att sammanträdestiden i utskotten successivt minskat med nästan 45 % under de senaste tjugo åren. Detta bör ses i relation till att utskotten under samma period ålagts en rad nya arbetsuppgifter, som EU-frågor, uppföljning och utvärdering, forsknings- och framtidsfrågor samt revisionsfrågor.
- Den sammanlagda belastningen på utskotten har ökat under de två senaste valperioderna främst till följd av att fler uppgifter lagts på utskotten och att den totala mängden ärenden fortsatt är hög. Belastningen inom olika områden och på enskilda utskott varierar stort och över tiden. Utskottskansliernas resurser är begränsade och har inte utvecklats i samma takt som vid Regeringskansliet.
- Under valperioden 2006–2010 minskade visserligen arbetsbelastningen på vissa områden – antalet motioner minskade med 21 %, antalet motionsyrkanden minskade med 40 % och antalet reservationer med 52 %. Den främsta anledningen till detta var det parlamentariska läget med en klar majoritetsregering och färre oppositionspartier. Samtidigt kan en viss ökning iaktas beträffande antalet propositioner och skrivelser (+12 %) och framställningar och redogörelser (+25 %). Sammanfattningsvis kan vi konstatera att ledamotsinitiativen i dessa fall minskade i betydande grad samtidigt som initiativen från regeringen och riksdagens myndigheter ökade något.
- Det minskade antalet motioner och motionsyrkanden och den samtidiga ökningen av antalet interpellationer skulle delvis kunna vara en indikation på att ledamöterna känner ett visst missnöje med motionsinstitutet och därför i större utsträckning prövar andra vägar att föra fram sin politik. I utredningens ledamotsenkät framkommer kritik mot motionsinstitutets funktion i olika avseenden.

- Utredningen konstaterar att det är stora skillnader mellan utskotten när det gäller arbetsbelastningen. Detta beror främst på respektive utskotts beredningsområde och på de frågor som ligger högt på den politiska agendan. Men det beror också på olikheter i utskottens traditioner, arbetssätt och prioriteringar. En sammanvägning av utskottens arbete och insatser, baserad på de 15 indikatorer som redovisats, visar att följande utskott har haft en i genomsnitt större belastning än övriga under perioden 2002–2010: MJU, JuU, UU, FiU, NU, SoU, TU, SfU, KU och CU. Om man endast ser till de EU-relaterade uppgifterna är de mest belastade utskotten MJU, FiU, UU, NU, JuU, SfU, CU och TU.
- De systematiska skillnader i utskottens arbetsbelastning som utskottsundersökningen 2004 konstaterade bekräftas i huvudsak i vår undersökning. Vi kan dock konstatera att vissa förskjutningar skett sedan dess – för några utskott har belastningen ökat medan den planat ut eller minskat för andra. Detta beror främst på förändringar i politikens fokusfrågor och EU-frågornas växande betydelse men delvis också på olika undersökningsindikatorer.

3 Ledamotsenkäten

3.1 Bakgrund

Inom ramen för utredningens arbete genomfördes en enkätundersökning under perioden den 12 januari–5 februari 2010 riktad till samtliga riksdagsledamöter. Enkäten bestod av frågor i olika ämnesblock som behandlade arbetssituationen och arbetsuppgifterna i utskotten samt hanteringen av EU-frågor och motioner. I ett tilläggsblock fanns frågor om EU-nämndens arbete. Detta avsnitt besvarades endast av ledamöter i EU-nämnden. Enkäten besvarades elektroniskt. Antalet frågor uppgick till maximalt 75 beroende på ledamotens uppdrag och svar (vissa är ledamöter i både utskott och i EU-nämnden, och vissa frågor föranledde följdfrågor).

Totalt besvarades enkäten av 234 ledamöter, vilket motsvarar 67 % av samtliga. I följande avsnitt redovisas ett urval av enkätresultaten. Samtliga resultat redovisas i bilaga 2 tillsammans med ledamöternas kommentarer till en del av frågorna. I bilagan redovisas även resultaten fördelade på respektive utskott.

3.2 Svarande ledamöter

Av dem som besvarade enkäten var 48,7 % kvinnor och 51,3 % män. Under svarsperioden var 47,3 % av samtliga ledamöter i riksdagen kvinnor (165) och 52,7 % män (184). Svarsgruppen motsvarade således väl könsfördelningen för hela gruppen riksdagsledamöter. Gruppen svarande ledamöter motsvarade väl mandatfördelningen mellan partierna – svarsandelen bland de mindre partierna (C + FP + KD + V + MP) var dock något bättre. Antalet svar från respektive utskott varierade mellan 9 och 22. Den låga svarsandelen från vissa utskott berodde delvis på samtidiga utskottsresor. I sammanhanget bör nämnas att säkerheten i resultatet för respektive utskott försvagas med färre antal svarande.

3.3 Arbetsituationen i utskotten

Ledamöterna tillfrågades om hur de uppfattade arbetsbelastningen i utskotten och hur de såg på möjligheterna till inläsning och andra förberedelser inför utskottssammanträdena. Av följande sammanställning framgår att 71 % av kvinnorna anser att arbetsbelastningen är ganska eller mycket hög medan motsvarande andel för männen är 64 %. Av samtliga ledamöter anser 67 % att arbetsbelastningen är ganska eller mycket hög.

Hur upplever du arbetsbelastningen i utskottet?

	Män		Kvinnor		Samtliga	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Mycket hög	15	13	20	18	35	15,4
Ganska hög	60	51	58	53	118	52,0
varken hög eller låg	38	32	29	27	67	29,5
Ganska låg	4	3	1	1	5	2,2
Mycket låg	1	1	1	1	2	0,9
Summa	118	100	109	100	227	100,0

Källa: EUMOT-utredningen.

Ledamöterna från ”stora” respektive ”mindre” partier har olika syn på arbetsbelastningen i utskotten vilket sannolikt främst beror på skillnaderna i antalet utskottsplatser för stora respektive mindre partier. 78 % av ledamöterna i de ”mindre partierna” anser att arbetsbelastningen är ganska eller mycket hög jämfört med 60 % i de ”stora partierna”.

Hur upplever du arbetsbelastningen i utskottet?

	Stora partier*		Mindre partier**	
	Antal	%	Antal	%
Mycket hög	12	9	23	25
Ganska hög	67	51	49	53
varken hög eller låg	49	37	18	19
Ganska låg	2	2	3	3
Mycket låg	2	2	0	0
Summa	132	100	93	100

Källa: EUMOT-utredningen * S + M. ** C + FP + KD + V + MP

Av följande sammanställning framgår hur ledamöterna i respektive utskott ser på arbetsbelastningen.

Hur upplever du arbetsbelastningen i utskottet? (antal ledamöter per kategori och utskott)

Utskott	mycket hög	ganska hög	varken hög eller låg	ganska låg	mycket låg	Totalt antal svarande	Andel led. som svarat mkt/ganska hög (%)
KU	3	7	4	0	0	14	71
FiU	1	9	1	0	0	11	91
SkU	2	9	6	0	0	17	65
JuU	3	2	4	0	0	9	56
CU	7	9	3	0	0	19	84
UU	0	7	3	1	1	12	58
FöU	0	6	6	0	0	12	50
SfU	2	10	2	0	0	14	86
SoU	3	13	2	2	0	20	80
KrU	1	7	8	1	0	17	47
UbU	1	3	8	0	0	12	33
TU	3	10	3	0	0	16	81
MJU	3	9	5	0	0	17	71
NU	3	7	4	0	1	15	67
AU	3	10	8	1	0	22	59
Totalt	35	118	67	5	2	227	67
Procent	15.4	52.0	29.5	2.2	0.9	100	

Källa: EUMOT-utredningen.

De utskott där 70 % eller fler av ledamöterna anser att arbetsbelastningen är mycket eller ganska hög är i fallande ordning FiU, SfU, CU, TU, SoU, KU och MJU.

När det gäller ledamöternas syn på den tid som står till förfogande för inläsning och förberedelser inför utskottssammanträden visar enkäten inga större skillnader mellan kvinnor och män eller mellan ”stora” och ”mindre” partier. Cirka en femtedel av ledamöterna anser att tiden för förberedelser inte räcker till.

3.4 Utskottens arbetsuppgifter

I enkäten efterfrågades ledamöternas inställning till följande arbetsuppgifter i utskotten:

1. beredningen av budgetpropositionen och följdmotioner
2. beredningen av övriga propositioner, skrivelser och följdmotioner
3. beredning av fristående motioner
4. arbetet med/beredning av EU-frågor
5. arbetet med utskottens uppföljning och utvärdering
6. arbetet med utskottens forsknings- och framtidsfrågor.

Arbetsuppgifterna bedömdes av ledamöterna ur fyra olika synvinklar

- hur mycket utrymme arbetsuppgifterna får i utskottsarbetet
- vilken vikt ledamoten anser att respektive arbetsuppgift bör ha
- hur väl utskottet hanterar uppgiften
- vilka arbetsuppgifter ledamoten vill ägna mer eller mindre tid åt.

Det fanns fem svarsalternativ för varje fråga, t.ex. ”mycket stort”, ”ganska stort”, ”varken stort eller litet”, ”ganska litet” och ”mycket litet”. I följande sammanställningar har ”mycket stort” summerats med ”ganska stort” och ”mycket litet” summerats med ”ganska litet” för att tydliggöra skillnaderna. Mellan 217 och 225 ledamöter besvarade frågorna i detta block, vilket innebär att 25 % motsvarar ca 55 ledamöter, 50 % ca 110 och 75 % ca 165 ledamöter.

Av följande sammanställning framgår att nästan alla ledamöter (87–88 %) anser att beredningen av budgeten, övriga propositioner och följdmotioner ska ges stor vikt i utskottsarbetet. Mellan 65 och 75 % anser även att arbetet med EU-frågor, uppföljning och utvärdering samt forsknings- och framtidsfrågor bör ges stor vikt.

Arbetsuppgifternas vikt i utskottsarbetet (andel svar %)

Fråga: Vilken vikt anser du att följande arbetsuppgifter bör ha i utskottets arbete?

	Stor vikt	Varken stor eller liten	Liten vikt
Beredning av budgetpropositionen och följdmotioner	87	10	3
Beredning av övriga propositioner, skrivelser och följdmotioner	88	12	0
Beredning av fristående motioner	29	41	30
Arbete med/beredning av EU-frågor	71	25	4
Arbete med utskottens uppföljning och utvärdering	75	21	4
Arbete med utskottens forsknings- och framtidsfrågor	65	28	7

Källa: EUMOT-utredningen.

Den uppgift som förefaller vara minst angelägen för de flesta ledamöterna är beredningen av fristående motioner. Endast 29 % anser att denna uppgift bör ges stor vikt medan 30 % anser att uppgiften bör ges liten vikt.

Utskottens hantering av arbetsuppgifterna (andel svar %)

Fråga: Hur väl anser du att ditt utskott hanterar följande arbetsuppgifter?

	Mycket/ganska bra	Varken bra eller dåligt	Ganska/mycket dåligt
Beredning av budgetpropositionen och följdmotioner	85	14	1
Beredning av övriga propositioner, skrivelser och följdmotioner	86	12	2
Beredning av fristående motioner	58	32	10
Arbete med/beredning av EU-frågor	59	29	12
Arbete med utskottens uppföljning och utvärdering	42	33	25
Arbete med utskottens forsknings- och framtidsfrågor	35	39	26

Källa: EUMOT-utredningen.

Resultatet i ovanstående tabell kan ses som ett betyg på utskottets arbete. De två första uppgifterna, beredningen av budgeten, övriga propositioner, följdmotioner m.m. sköts bra enligt nästan alla ledamöter (85–86 %). Beredningen av fristående motioner och EU-arbetet hanteras bra enligt 58–59 % (129 ledamöter) medan endast 35–41 % anser att uppföljning och utvärdering och forsknings- och framtidsfrågor sköts bra. En fjärdedel av ledamöterna anser

att de två sistnämnda arbetsuppgifterna hanteras dåligt. Observera att det finns stora skillnader mellan utskotten i detta avseende.

Mer eller mindre tid åt olika arbetsuppgifter (andel svar %)

Fråga: Vilka av följande arbetsuppgifter skulle du som utskottsledamot vilja ägna mer respektive mindre tid åt?

	Mycket eller lite mer tid	Varken mer eller mindre	Lite eller mycket mindre tid
Beredning av budgetpropositionen och följdmotioner	37	59	4
Beredning av övriga propositioner, skrivelser och följdmotioner	40	59	1
Beredning av fristående motioner	21	56	23
Arbete med/beredning av EU-frågor	51	43	6
Arbete med utskottens uppföljning och utvärdering	64	35	1
Arbete med utskottens forsknings- och framtidsfrågor	65	34	1

Källa: EUMOT-utredningen.

De höga andelarna för ”varken mer eller mindre tid” i ovanstående sammanställning visar att närmare 60 % av ledamöterna anser att ”lagom tid” ägnas åt de tre förstnämnda arbetsuppgifterna. Närmare en fjärdedel av ledamöterna (23 %) vill ägna mindre tid åt beredningen av fristående motioner – medan nästan lika många vill ägna mer tid åt detta. Nästan två tredjedelar av ledamöterna (64–65 %) vill ägna mer tid åt uppföljning och utvärdering respektive forsknings- och framtidsfrågor och hälften vill ägna mer tid åt EU-frågorna.

3.5 Allmänna motionstiden och motionshanteringen

I enkäten ingick även ett antal frågor om allmänna motionstiden och motionshanteringen. 60 % av ledamöterna (134 stycken) ansåg att den nuvarande ordningen för allmänna motionstiden borde ändras. På en följdfråga svarade dessa ledamöter följande om vilken ordning de ville ha i stället.

Hur vill du förändra denna ordning?

	Antal svar	Fördelning %
Den allmänna motionstiden bör förkortas	4	3
Det bör införas två eller flera allmänna motionstider per riksmöte	30	23
Enskilda motioner bör få väckas när som helst under riksmötet	82	61
Den allmänna motionstiden bör avskaffas – endast följd-motioner bör förekomma	7	5
Ingen uppfattning	3	2
En annan ordning vore bättre, nämligen:	8	6
Totalt	134	100

Källa: EUMOT-utredningen.

Av de ledamöter som vill förändra den allmänna motionstiden anser 112 stycken (30 + 82), eller 50 % av samtliga svarande ledamöter, att möjligheterna att väcka enskilda motoner bör utvidgas.

Bland de 8 som förespråkar ”en annan ordning” har följande kommentarer lämnats:

- Ställ upp vissa kriterier för motioner för att de ska tas upp för behandling. Ett rimligt krav är att motionen slår fast vilken lagstiftning man vill ändra i, samt ger ett enkelt utkast till hur en ändring skulle kunna se ut, alternativt formulera en godtagbar skrivning för utredningsdirektiv. Detta måste gå att formulera i arbetsordning och att partikanslierna utvecklar en praxis som fungerar. På så sätt kanske motionerna kan minska i antal och de motioner som lämnas in får en bättre behandling.
- Varför inte begränsa antalet motioner man får lägga till exempelvis 5 st per år.
- Striktare regler om vad en motion kan handla om.
- Endast följd-motioner och kvalitetssäkrade enskilda och partimotioner.
- Tillåt motioner året runt men ställ krav på exempelvis fler undertecknare för att få lägga en motion.
- Idag läggs alldeles för mycket tid ner på att skriva motionerna i relation till den ytliga behandling de får i utskotten beroende på att de är så många och att partikanslierna inte varit tillräckligt restriktiva. Här bör sällning kunna ske.
- Ta bort motionsrätten. Sverige är väl det enda landet, eller i vart fall ett av de få länder, som bjuder ledamöterna på denna möjlighet.

Ledamotskommentarer om allmänna motionstiden

Nedan redovisas ett urval ledamotskommentarer om allmänna motionstiden.

Det är tyvärr ofta så att de lokala medierna tar antalet skrivna motioner som intäkt på om man är aktiv eller inte.

- Högre krav ska ställas på motioner för att de ska tas upp till behandling. Motioner som i praktiken endast är att betrakta som insändare ska ej godkännas för behandling.
- Riksdagen är främst reaktiv – skall ta ställning till regeringens förslag (ja eller nej). Riksdagen har ingen kapacitet idag att genomföra egna initiativ. Vi har ingen kapacitet att skriva lag.
- Dessutom borde partigrupperna disciplinera ledamöterna bättre, många motioner som läggs idag borde aldrig ha lagts. samtidigt tycker jag att det är viktigt att den enskilde ledamoten har möjlighet att motionera men det bör vara frihet under ansvar och inte den slapphet som kännetecknar dagens motionsflod.
- Riksdagen har successivt fått minskad makt i förhållande till regeringen. Detta är inte förenligt med idén i vår konstitution. Ett av de bästa och snabbaste sätten för riksdagen att återta sin roll för det delade maktansvaret är att stärka motionsinstrumentets betydelse!
- Sprid ut tiden över arbetsåret.
- Den allmänna motionstiden är mest ett spel för hemmaplan. Blir lätt en tävling om vem som är duktigast d v s lagt fram flest motioner. Fokus borde ligga på kommitté- och partimotioner samtidigt som det är svårt att ta ifrån den enskilda ledamoten rätten att motionera.
- Motionshetsen som uppstår under allmänna motionstiden gör att många fler motioner skrivs än som annars skulle ha lagts.
- Man bör kunna lägga motioner året om. Då skulle det kunna bli så att man lägger en motion per mandatperiod i en viss fråga. Inte upprepa varje år så som nu ofta sker.
- Ständig motionsrätt för alla ledamöter i alla tänkbara frågor vore ett bra sätt att minska totala volymen tror jag. Det skulle även öka demokratin. Många medborgare blir mycket förvånade när de får höra att vi inte kan lämna in förslag mer än en gång per år.
- Det bör vara rimligt att få lämna motioner under hela året. Dessa bör sedan samlas upp och inom samma område handläggas under året. Förenklad motionsbehandling bör utökas, då många motioner återkommer.
- Motionstid som nu, men döda direkt alla motioner som inte faller inom riksdagens beslutssfär i snäv bemärkelse.
- Om man får väcka motion när som helst kommer det att bli mediestyrt. Det blir stor frestelse för ledamöter att väcka en motion för att hamna i tidningen. Det vore mycket olyckligt.
- Möjligheten att riksdagen skulle kunna jobba mer med det som är aktuellt ute i samhället skulle öka med ständig motionsrätt. Debatterna skulle bli friskare.
- Se över hela området frågor, enskilda motioner och interpellationer. Avsätt ca 2 dagar per månad för kammardebatt om dessa ”löpande” motioner. Jmf interpellationsdebatterna.

3.6 Motionsrätt och beredning

180 ledamöter (80 %) säger nej till en ändring av motionsrätten för enskilda motioner. Av dem som vill ha en ändring (45 ledamöter) anser hälften att antalet enskilda motioner per ledamot kan begränsas. Några ledamöter anser att frågan bör utredas av en parlamentarisk beredning.

En tydlig majoritet av ledamöterna – 88 % – vill ha kvar beredningstvången för motioner, dvs. att utskotten ska bereda alla motioner. Av dessa 88 % (197 ledamöter) anser emellertid nästan nio av tio (167 ledamöter) att förenklad motionsberedning kan tillämpas.

Anser du att s.k. förenklad motionsberedning (som i dag används av de flesta utskotten) ska kunna tillämpas?

	Antal svar	Fördelning %
Ja	167	86,1
Nej	27	13,9
Totalt	194	100,0

Källa: EUMOT-utredningen.

I bilaga 2 redovisas ledamöternas kommentarer till frågan om motionsrätt och motionsberedning. Där redovisas dessutom ledamotskommentarer till enkätfrågan: Är det något övrigt som du vill tillägga när det gäller arbetet och arbetsformerna i ditt utskott?

3.7 Iakttagelser och slutsatser

Ledamotsenkäten besvarades av 67 % av samtliga ledamöter, vilket får anses vara ett bra resultat i dessa sammanhang. De svarandes fördelning på kön och parti var också bra medan den utskottsvisa fördelningen var mer ojämn.

Enkätsvaren ger en god bild av ledamöternas syn på arbetsförhållandena, och svaren visar på stora variationer utskotten emellan. Resultaten visar också tydligt vilka arbetsuppgifter ledamöterna prioriterar framför andra och vilka uppgifter de vill ägna mer tid åt. Missnöjet med den allmänna motionstiden är relativt utbrett, och de flesta ledamöterna vill ha en utvidgning av motionsrätten. Den förenklade motionsberedningen får stöd av tre fjärdelar av ledamöterna.

Två tredjedelar av ledamöterna anser att arbetsbelastningen är hög i utskottsarbetet och särskilt gäller detta kvinnorna och ledamöterna i de mindre partierna. De utskott där 70 % eller fler av ledamöterna anser att arbetsbelastningen är mycket eller ganska hög är i fallande ordning finansutskottet, socialförsäkringsutskottet, civilutskottet, trafikutskottet, socialutskottet, konstitutionsutskottet och miljö- och jordbruksutskottet.

De flesta ledamöterna lägger stor vikt vid beredningen av propositioner, skrivelser och följdmotioner samt uppföljning och utvärdering, EU-frågor och forsknings- och framtidsfrågor. Den arbetsuppgift som framstår som minst angelägen för de flesta ledamöterna är beredningen av fristående motioner. Nästan en fjärdedel vill ägna mindre tid åt denna uppgift. Nästan två tredjedelar av ledamöterna vill ägna mer tid åt uppföljning och utvärdering respektive forsknings- och framtidsfrågor och hälften vill ägna mer tid åt EU-frågorna.

Cirka 60 % av de svarande ledamöterna anser att den nuvarande ordningen för allmänna motionstiden bör ändras. Den överväldigande delen av dessa anser att möjligheterna att väcka enskilda motioner bör utvidgas. En tydlig majoritet av ledamöterna vill ha kvar beredningstvånget för fristående motioner. Av dessa anser emellertid nästan nio av tio (167 ledamöter) att förenklad motionsberedning kan tillämpas.

4 Utskottens nya arbetsuppgifter

4.1 Inledning

Under de senaste femton åren har riksdagen och utskotten successivt tagit sig an nya arbetsuppgifter till följd av förändringar i omvärlden och i statens styrfunktioner. Införandet av mål- och resultatstyrning i staten, EU-medlemskapet och ökade krav på framförhållning, effektivitet och revision är några faktorer som påverkat denna utveckling. I detta avsnitt behandlas utskottens arbete med uppföljning och utvärdering, revision och forsknings- och framtidsfrågor. Hanteringen av EU-frågor behandlas i en separat rapport från utredningen.

4.2 Uppföljning och utvärdering

Bakgrund

År 1993 utpekade den dåvarande Riksdagsutredningen de ändrade styrformerna – främst införandet av mål- och resultatstyrningen i förvaltningen – som skäl för att riksdagen borde ges en mer aktiv roll i granskningen och kontrollen av den statliga verksamheten.

1994 års riksdagsbeslut

Våren 1994 uttalade riksdagen i stor enighet att uppföljning och utvärdering var en viktig uppgift för utskotten.¹¹ I direktiven till 1998 års riksdagskommitté konstaterade dock talmanskonferensen att ”denna nya inriktning ännu inte fått ordentligt genomslag” i riksdagens arbete.

2001 års riksdagsbeslut

Som en följd av Riksdagskommitténs arbete beslutade riksdagen 2001 om riktlinjer för riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering.¹² Beslutet innefattade bl.a. en ändring av riksdagsordningen (RO) som innebar att uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut skulle ingå i utskottens beredning av ärenden.¹³ Beslutet innebar vidare att en handlingsplan för uppföljning och utvärdering togs fram, att särskilda medel avsattes och att en särskild stödfunktion för utskottens uppföljnings- och utvärderingsarbete inrättades vid riksdagens utredningstjänst hösten 2002. Hösten 2005 utökades bemanningen vid funktionen från två till tre utvärderare. Sedan 2008 är en av

¹¹ Bet. 1993/94:KU18.

¹² Förs. 2000/01:RS1, bet. 2000/01:KU23.

¹³ 4 kap. 18 §. RO.

de fyra kombinationstjänster¹⁴ som inrättats vid utredningstjänsten placerade vid funktionen.

2006 års riksdagsbeslut

Förslagen från 2002 års riksdagskommitté resulterade i att riksdagen i juni 2006 fattade ett nytt beslut om riktlinjer för riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering.¹⁵ I riktlinjerna betonades att uppföljning och utvärdering ska vara en *integrerad och naturlig del i alla utskotts ärendeberedning*. Uppgiften bör ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete. Dessutom bör uppföljning och utvärdering användas som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar i budget eller lagstiftning som kan behövas.

Redogörelser för utskottens uppföljning och utvärdering under åren 1993–2006 finns i de två Riksdagskommittéernas betänkanden.¹⁶

Inriktningen för valperioden 2006–2010

Hösten 2006 presenterade en genomförandegrupp utsedd av riksdagsdirektören sina överväganden med anledning av riksdagens nya riktlinjer för uppföljning och utvärdering samt forsknings- och framtidsfrågor.¹⁷ Gruppen formulerade ett övergripande mål för förvaltningens stöd till ledamöter och utskott samt ett antal delmål för valperioden 2006–2010. Av Riksdagskommitténs riktlinjer framgår att utskottens uppföljning och utvärdering ska omfatta både tematiska uppföljningar och utvärderingar och löpande uppföljningar och utvärderingar av den resultatinformation som regeringen lämnar i bl.a. budgetpropositionen. Genomförandegruppens överväganden för perioden 2006–2010 kan sammanfattas i följande punkter.

Tematisk uppföljning och utvärdering

- Alla utskott ges förutsättningar att genomföra tematisk uppföljnings- och utvärderingsverksamhet som ett led i beredningen av propositioner och motioner. Det är i första hand en uppgift för utskottskanslierna att bistå utskotten med underlag.
- Arbetsformerna för de tematiska projekten utvecklas i syfte att ytterligare involvera utskottens ledamöter i arbetet.
- Motioner och erfarenheter från JO:s verksamhet beaktas i samband med val av uppföljningsprojekt.

¹⁴ Kombinationstjänsterna inrättades vid utredningstjänsten för att genomföra Riksdagskommitténs förslag om att utveckla arbetet kring budgetprocessen, uppföljning och utvärdering samt kring EU-frågor. Kombinationstjänsterna används bl.a. som extra föredragande vid utskotten.

¹⁵ Framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

¹⁶ Förs. 2000/01:RS1 s. 104–108 och framst. 2005/06:RS3 s. 126–128.

¹⁷ Rapport 2006/07:URF3.

Löpande uppföljning och utvärdering

- Fortsatt dialog med regeringen om en vidareutvecklad och utskottsanpassad mål- och resultatstyrning.
- Ökade förutsättningar skapas för att mål- och resultathanteringen kan fördjupas i budgetberedningen och beredningen av resultatskrivelser.
- Riksdagsbeslut med bl.a. tillkännagivanden följs upp tydligare.

Uppföljning och utvärdering – gemensamma frågor

- Verksamhetsplaneringen utvecklas med inriktning på att integrera ärendeberedningen med uppföljnings- och utvärderingsinsatser.
- Arbetsformer utvecklas som främjar ökat ledamotsdeltagande i utskottens löpande och tematiska uppföljning och utvärdering.
- Det är av strategisk vikt för verksamhetens fortsatta utveckling att introduktion om uppföljning och utvärdering ges särskilt till nya ledamöter.
- Kompetensutvecklingen för tjänstemännen vidareutvecklas.
- Utbytet med andra länders parlament och andra aktörer utvecklas.
- Tydligare redovisning av utskottens uppföljnings- och utvärderingsverksamhet i bl.a. verksamhetsberättelser och årsredovisning.
- Extern och intern information om uppföljnings- och utvärderingsverksamheten byggs ut.
- Uppföljnings- och utvärderingsfrågor behandlas i ökad utsträckning på utskottsövergripande nivå, framför allt på ordförandekonferensen.

När det gäller organisationen av stödet till utskottens uppföljning och utvärdering föreslog genomförandegruppen att det borde övervägas om stödfunktionen organisatoriskt ska ligga kvar vid riksdagens utredningstjänst eller om den borde placeras inom ett nytt kansli för stöd inom utskottsorganisationen.

Riktlinjerna från 2006 innebar en tydlig höjning av ambitionsnivån för utskottens arbete med uppföljning och utvärdering. För att verksamheten skulle kunna nå denna nivå föreslog genomförandegruppen resursförstärkningar i form av två nya tjänster till stödfunktionen för uppföljning och utvärdering.

Utvecklingen under valperioden 2006–2010

I de riktlinjer som riksdagen beslutade om 2006 betonades att uppföljning och utvärdering ska vara en integrerad och naturlig del i *alla* utskotts ärendeberedning. Den positiva utvecklingen som uppmärksammades av Riksdagskommittén för valperioden 2002–2006 har fortsatt även under den senaste valperioden då tolv av femton utskott påbörjat eller genomfört uppföljningsinsatser.

**Antal avslutade uppföljnings- och utvärderingsprojekt per utskott
2002/03–2009/10**

	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005	2005- 2006	2006- 2007	2007- 2008	2008- 2009	2009- 2010	Totalt
KU		3		2			2		7
FiU	1	2	2	1	2	2	1	3	14
SkU					1	1			2
JuU		3	2	5	1	1		2	14
CU							2	1	3
UU			2	1	1		2		6
FöU		1				1			2
SfU			1			1			2
SoU				1					1
KrU		1		1		1	2		5
UbU		1							1
TU		1	1	1	1	1		1	6
MJU	1	4	1	2	2	3	3	3	19
NU			1						1
AU		1			1		1		3
LU		1		1					2
BoU		2	1						3
Totalt	2	20	11	15	9	11	13	10	91

Källa: Utvärderings- och forskningsfunktionen.

Av tabellen ovan, som baseras på de uppgifter som utskotten har redovisat på Helgonät, framgår att arbetet med *tematisk* uppföljning och utvärdering fördelas ojämnt utskotten emellan. De utskott som är mest aktiva och som under de två senaste valperioderna genomfört fem eller fler projekt är konstitutionsutskottet, finansutskottet, justitieutskottet, kulturutskottet, trafikutskottet och miljö- och jordbruksutskottet. Samtidigt bör nämnas att *löpande* uppföljning inte redovisas i tabellen ovan och att aktivitetsgraden inte enbart kan avläsas i antalet uppföljningsprojekt.

Uppföljningarnas resultat har vanligen behandlats i ett utskottsbetänkande, som underlag för beredningen av propositioner och/eller motioner. Uppföljningarna har i flera fall även blivit föremål för debatt i kammaren i samband med att det aktuella utskottsbetänkandet debatterats och beslutats. En anledning till att uppföljningarna i ökad utsträckning har kommit till användning i utskottens betänkanden kan vara att ledamotsengagemanget har ökat genom inrättandet av särskilda beredningsgrupper inom utskotten samt att uppföljningsarbetet har blivit en mer inarbetad del av utskottsarbetet för både leda-

möter och kanslier. Underlagen till uppföljningarna har under senare år till största delen tagits fram internt inom riksdagen.

Under valperioden 2006–2010 har totalt 41 tematiska uppföljnings- och utvärderingsprojekt avslutats. Nedan redovisas några exempel på dessa. Samtliga projekt 2002–2010 redovisas i bilaga 3 med uppgift om ämne, genomförandeperiod och rapport- eller betänkandebeteckning.

- FiU: Utvärdering av penningpolitiken 1995–2005 (2006/07:RFR1).
- SkU: Kvittning av underskott i näringsverksamhet mot inkomst av tjänst (2006/07:RFR8).
- UU: Uppföljning av Sveriges deltagande i EU:s utvecklingssamarbete (2006/07:RFR7).
- FöU: Uppföljning av 2004 års försvarspolitiska beslut (2007/08:RFR6).
- KU: Kommunalt partistöd (2007/08:RFR23).
- SfU: Äldreförsörjningsstödet i massmedia (2007/08:RFR15).
- CU: Bortförda och kvarhållna barn i internationella förhållanden (2008/09:RFR8).
- JuU: Uppföljning av kvinnor intagna i kriminalvårdsanstalt (2008/09:RFR9).
- KrU: Kulturarbetarnas pensioner (2008/09:RFR1).
- MJU: Uppföljning av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion (2009/10:RFR1).
- TU: Pumplagen – Uppföljning av lagen om skyldighet att tillhandahålla förnybara drivmedel (2009/10:RFR7).

Riktlinjerna från 2006 innebar också att alla utskott inom ramen för sin löpande uppföljning skulle granska den resultatinformation som regeringen lämnar. Under senare år har ett antal utskott arbetat med att integrera delar av uppföljnings- och utvärderingsverksamheten i beredningen av regeringens budgetproposition. Utskottens arbete med den löpande uppföljningen har dock minskat i omfattning under den senaste valperioden och de mål som sattes upp av genomförandegruppen har inte infriats, delvis på grund av resursbrist.

Ett av genomförandegruppens mål var att uppföljnings- och utvärderingsfrågor i ökad utsträckning skulle behandlas på utskottsövergripande nivå, t.ex. vid ordförandekonferenser och kanslichefsmöten. Detta förekom i viss utsträckning under valperioden 2002–2006 men i mycket begränsad omfattning under den senaste valperioden. Beträffande redovisningen av uppföljningsverksamheten i utskottens verksamhetsberättelser har ingen förändring skett. Däremot har en förbättring påbörjats avseende den externa och interna informationen. För tre utskott – kulturutskottet, miljö- och jordbruksutskottet och trafikutskottet – har relativt utförlig information om uppföljningsverksamhe-

ten lagts upp på riksdagens externa webbplats. Målet om att vidareutveckla kompetensen inom uppföljning och utvärdering i utskottsorganisationen har inte nåtts då funktionen inte maktat med att genomföra seminarier eller liknande åtgärder. Däremot har kanslipersonal under perioden 2006–2010 i allt högre grad medverkat i genomförandet av uppföljningsprojekten, vilket är en del i kompetensutvecklingen.

Intervjuer med utskottskanslierna

Utredningen har intervjuat samtliga kanslichefer i utskotten – i vissa fall tillsammans med ytterligare medarbetare från kansliet. Av intervjuerna framgår tydligt skillnaderna mellan utskottens beredningsområden och hur dessa påverkar förutsättningarna och inställningen till arbetet med uppföljning och utvärdering.

Några kanslichefer påpekar svårigheter i att hitta meningsfulla uppföljningsämnen som kan accepteras av alla partier och som inte är för urvattnade. Andra menar att det inte finns något politiskt intresse för uppföljning bland ledamöterna eller att utskottets politikområden är så kontroversiella och politiskt känsliga att det är svårt att ena ledamöterna kring enskilda projekt. Inom vissa utskottsområden är förekomsten av särskilda tillsynsmyndigheter något som åberopas, och man frågar sig vad utskottet ska kunna tillföra inom uppföljning och utvärdering utöver vad dessa myndigheter presterar (SfU, SoU, UbU och AU). Frågetecken finns även kring hur resultatet av uppföljningarna ska användas.

Sju utskott förefaller för närvarande driva ett mer planerat och kontinuerligt uppföljnings- och utvärderingsarbete, och verksamheten verkar i dessa utskott ha fått en permanent plats och integrerats i övriga arbetsuppgifter (KU, FiU, JuU, UU, KrU, TU och MJU). Ledamöterna i dessa utskott sägs vara intresserade eller mycket intresserade av uppföljning och utvärdering och flera kanslier menar att utskottet skulle vilja ge större utrymme åt detta om det fanns mer tid att tillgå.

Formerna för dessa utskotts uppföljnings- och utvärderingsarbete varierar. Några bedriver arbetet i särskilda beredningsgrupper som består av både ledamöter och tjänstemän – ofta med företrädare för samtliga partier och med en ledamot som ordförande och en tjänsteman som sekreterare (JuU, UU, KrU, TU och MJU). Konstitutionsutskottet har arbetat med en egen variant av ledamotsgrupp. I justitieutskottets beredningsgrupp har ordföranden under de senaste valperioderna kommit från oppositionen. Beredningsgrupperna kan antingen vara permanenta under hela valperioden (t.ex. justitieutskottet) eller tillsättas ad hoc med en skiftande sammansättning beroende på sakfrågan (t.ex. trafikutskottet). Under valperioden 2006–2010 har ledamöternas engagemang och antalet ledamotsgrupper ökat.

Själva utredningsarbetet utförs för det mesta av funktionen för utvärdering och forskning vid utredningstjänsten, av någon annan riksdagstjänsteman eller en eller flera externa experter. Ibland görs utredningsarbetet i samarbete med ett universitet. Det är inte vanligt att någon tjänsteman vid utskottskans-

liet gör utredningsarbetet eller att ledamöterna är direkt involverade i detta, men det förekommer (t.ex. KU, JuU och UU). Resultatet av uppföljningarna eller utvärderingarna överlämnas vanligen i form av en rapport till utskottet eller i förekommande fall till beredningsgruppen som i sin tur överlämnar rapporten till hela utskottet. Ibland kan rapporten leda till att utskottet anordnar en öppen eller intern utfrågning. Utskottet kan besluta att ställa sig bakom rapporten (justitieutskottet).

En rapport används vanligtvis i något av utskottets betänkanden och har i några fall även lett till ett tillkännagivande (KU, TU och KrU). I sitt budgetbetänkande tar miljö- och jordbruksutskottet med en sammanfattning av rapporterna och en ”godkännandekläm” i utskottets förslag till beslut. Denna beslutspunkt har ingen formell status men får enligt kanslichefen en politisk betydelse i och med att utskottet enats om den och att departementet tar upp den till beredning. Regeringen redogör i dessa fall i skrivelse 75 för hur riksdagsskrivelsen har behandlats. Ofta publiceras uppföljningsrapporterna i serien Rapporter från riksdagen (RFR) och/eller som bilaga till ett betänkande.

Finansutskottets arbete med uppföljning och utvärdering skiljer sig i vissa delar från övriga utskott. Utskottets uppföljning består dels av några fasta och återkommande granskningsobjekt: penningpolitiken och statskuldsförvaltningen, dels av särskilda uppföljningar av konkreta riksdagsbeslut om t.ex. Exportkreditnämnden, stödet till fordonsindustrin och stabiliseringsfonden. Penningpolitiken följs upp två gånger per år genom offentliga utfrågningar av Riksbanken och en gång per valperiod av en extern expert. Statskuldsförvaltningen följs upp två gånger per valperiod.

Ledamotsenkäten

Inom ramen för utredningens arbete genomfördes en enkätundersökning under perioden den 12 januari–5 februari 2010 riktad till samtliga riksdagsledamöter. 234 ledamöter, vilket motsvarar 67 % av samtliga, besvarade enkäten.

I enkäten ingick några frågor om ledamöternas syn på uppföljning och utvärdering. Resultaten visar att 75 % av de svarande ledamöterna anser att uppföljning och utvärdering bör ha stor vikt i utskottens arbete – endast beredningen av budgetpropositionen och andra propositioner rankas högre. Nästan två tredjedelar (64 %) av ledamöterna vill ägna mer tid åt uppföljning och utvärdering, vilket innebär att denna uppgift rankas näst högst av samtliga utskottens uppgifter. En fjärdedel av ledamöterna (26 %) anser att utskotten hanterar uppföljning och utvärdering dåligt. Här bör observeras att det finns stora skillnaderna mellan utskotten. Det finns ett klart samband mellan de utskott som är mer aktiva i uppföljnings- och utvärderingsarbetet och de som får betyget ”ganska bra” eller ”mycket bra” av ledamöterna när det gäller hur väl utskottet hanterar denna arbetsuppgift.

Grundlagsutredningen

Grundlagsutredningen har uppmärksammat riksdagens arbete med uppföljning och utvärdering och lämnat förslag om att en bestämmelse om att varje utskott ska följa upp och utvärdera riksdagsbeslut inom utskottets ämnesområde förs in i regeringsformen. Grundlagsutredningen säger följande i sitt betänkande.

Det finns anledning att se positivt på den ökade användning av uppföljning och utvärdering inom riksdagen som skett under det senaste decenniet. Enligt vår mening finns det dock utrymme för att utveckla denna verksamhet ytterligare. För att stimulera en sådan utveckling samt för att tydliggöra riksdagens ansvar för att följa upp och utvärdera tidigare riksdagsbeslut anser vi att en bestämmelse om utskottens skyldighet i detta avseende bör föras in i regeringsformen.¹⁸

Konstitutionsutskottet instämde i utredningens förslag¹⁹ och riksdagen beslutade i november 2010 att slutgiltigt anta utskottets förslag till ändring i regeringsformen.

Slutsatser och förslag

Till utskottens ”nya” arbetsuppgifter räknas i detta sammanhang även uppföljning och utvärdering trots att detta varit en ”viktig uppgift” i utskottens arbete sedan 1994. De samlade resultaten av utskottens arbete med uppföljning och utvärdering är – som redovisats ovan – mycket ojämnt fördelade mellan utskotten. Trots flera utredningar och riksdagsbeslut om riktlinjer och grundlagsändringar i frågan finns det fortfarande utskott som bedriver en mycket begränsad uppföljningsverksamhet. Det återstår således en hel del innan uppföljning och utvärdering kan sägas vara en integrerad och naturlig del i *alla* utskotts ärendeberedning som var ett av målen i 2006 års riksdagsbeslut.

Orsakerna till att vissa utskott inte kommit längre i detta arbete förklaras ibland med att det förekommer skarpa politiska motsättningar inom politikområdet eller att det finns särskilda tillsynsmyndigheter som följer upp utvecklingen på området. Tidigare har en del utskottskanslier även hänvisat till att ledamöterna är ointresserade av uppföljning och utvärdering – vilket nu motsägs av resultaten i den enkätundersökning som redovisats ovan. En annan faktor som kan begränsa uppföljningsverksamheten – och som ofta åberopas av utskottskanslierna – är bristen på resurser och tid. Slutligen kan det finnas en viss tröghet och oförmåga att se behovet av nya åtgärder och arbetsmetoder när de politiska och samhällsekonomiska styrprocesserna förändras. En bakomliggande faktor i detta sammanhang kan vara otillräcklig kompetens inom utskottsorganisationen när det gäller granskning av budget och resultatredovisning.

¹⁸ En reformerad grundlag (SOU 2008:125), s. 302.

¹⁹ Bet. 2010/11:KU4.

Trots dessa svårigheter har flertalet utskott gjort stora framsteg i uppföljningsarbetet under de två senaste valperioderna, och det finns många goda exempel på hur man trots en hög ärendebelastning lyckats integrera uppföljning och utvärdering i det löpande beredningsarbetet. Resultat från den löpande uppföljningen och från tematiska uppföljningsprojekt förekommer allt oftare i utskottsbetänkanden. Under valperioden 2006–2010 har ledamöterna i allt större utsträckning engagerat sig i beredningsgrupper för uppföljning och utvärdering, vilket avspeglas i ledamotsinitiativ, betänkanden och kammardebatter.

Riksdagens beslut att uppgradera utskottens uppgift att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut från riksdagsordningen till regeringsformen ska ses som en tydlig markering av betydelsen i detta arbete. Detta bör enligt utredningens bedömning medföra att *samtliga* utskott under valperioden 2010–2014 gör uppföljning och utvärdering till en integrerad och naturlig del i ärendeberedningen. För att genomföra denna målsättning krävs tydliga initiativ från utskottens och utskottskansliernas sida och ett utvidgat stöd från förvaltningen. Det gäller nytänkande i fråga om arbetsformer, planering och prioriteringar samt omfördelning och tillskott av resurser.

Utredningens förslag i avsnitt 5 om en utvidgning av den förenklade motionsberedningen har bl.a. till syfte att frigöra en del av de resurser som i dag läggs på motionshanteringen. Tanken är att dessa resurser ska användas bl.a. till utskottens uppföljning och utvärdering. Förutom omfördelning av resurser krävs enligt vår bedömning även ett visst tillskott av nya resurser för att säkerställa ovanstående målsättning för samtliga utskott.

De delmål som genomförandegruppen ställde upp för uppföljning och utvärdering åren 2006–2010 och som redovisats ovan har inte uppnåtts i alla delar. Den främsta anledningen till detta är, enligt utredningens mening, att det resurstillskott – två nya tjänster till uppföljnings- och utvärderingsfunktionen – som genomförandegruppen föreslog inte har infriats. De tjänstemän (tre utvärderare + en kombinationstjänst) som för närvarande arbetar med uppföljning och utvärdering vid funktionen klarar knappt att fullfölja verksamheten på nuvarande ambitionsnivå, dvs. tre fyra projekt per år beroende på projektens omfattning. Enligt vår bedömning har – vid sidan av de problem som redovisats ovan – resursbristen vid utvärderings- och forskningsfunktionen utvecklats till en flaskhals som på ett avgörande sätt hämmar en fortsatt utveckling av utskottens uppföljningsarbete.

Om ambitionen bakom ändringen i regeringsformen och 2006 års riktlinjer och delmål för uppföljning och utvärdering ska kunna uppnås under valperioden 2010–2014 krävs enligt utredningens mening resurser omfattande tre nya tjänster till utvärderings- och forskningsfunktionen. Två nya tjänster bör inrättas så snart som möjligt och ytterligare en tjänst senare under valperioden. Vi anser att de nya resurserna bör tillföras funktionen och inte enskilda utskott då det i det här fallet är fråga om specialistkompetens och då placeringen vid funktionen ger större flexibilitet.

Sedan 2006 är utskottssamordnaren verksamhetsansvarig för uppföljnings- och forskningsfunktionen, vilket bl.a. har lett till ett närmare samarbete med utskotten och en positiv vidareutveckling av verksamheten. Utifrån dessa erfarenheter anser utredningen att det vore lämpligt att åter pröva frågan om funktionens organisatoriska hemvist. Inriktningen bör vara att knyta uppföljnings- och forskningsfunktionen närmare utskottsorganisationen.

4.3 Forsknings- och framtidsfrågor

Riksdagsbeslutet 2006

Den studie över riksdagsledamöternas arbetssituation som Riksdagskommittén presenterade i början av 2005 visade att ett av de främsta önskemålen från riksdagsledamöternas sida var att få ägna sig åt mer långsiktigt arbete, fördjupning och reflektion.²⁰ Den enkät som vid samma tidpunkt riktades till utskottskanslierna visade på en uttalad vilja att utveckla arbetet med forsknings- och framtidsfrågor.²¹ De flesta utskott ansåg sig visserligen redan ha väl utarbetade rutiner för hantering av forsknings- och framtidsfrågor. De utskott som hade en mer omfattande aktivitet på området ansåg emellertid att en ökning av olika slags stöd och resurser skulle vara önskvärdt för att ge utskotten möjlighet att arbeta effektivt.

Riksdagskommittén menade att utskotten i ökad utsträckning borde kunna använda sig av forskningsinsatser, teknikutvärdering, framtidsstudier eller andra kvalificerade analyser som ett led i sitt uppföljnings- och utvärderingsarbete. Kommittén ansåg att fördjupning i forsknings- och framtidsfrågor i första hand bör vara en angelägenhet för den reguljära organisationen inom riksdagen. Arbetet med forsknings- och framtidsfrågor måste enligt kommittén bli en fråga för varje utskott. Några behov av organisatoriska förändringar ansågs alltså inte finnas.

Vad beträffar det stöd som utskotten efterfrågat ansåg kommittén det naturligt att lägga detta på den uppföljnings- och utvärderingsfunktion som redan fanns vid utredningstjänsten. Stödet borde omfatta både personella resurser med kompetens på forskningsinformationsområdet och särskilda medel för utskottens behov av att anlita utomstående experter. Kommittén ansåg också att det fanns behov av att stärka kontakterna mellan utskotten, utredningstjänsten och Sällskapet riksdagsledamöter och forskare (Rifo). Vidare ansåg kommittén att Rifos verksamhet borde kunna utvecklas för att nå fler av riksdagens ledamöter, särskilt med tanke på att Rifo i egenskap av associerad medlem representerade riksdagen i organisationen European Parliamentary Technology Assessment (EPTA). Ett skäl till att Rifo vid denna

²⁰ Riksdagsledamöternas arbetsvecka, Martin Brothén i Riksdagen i en ny tid, bilaga 5.

²¹ Utskottsundersökning 2004, Peder Nielsen i Riksdagen i en ny tid, bilaga 5.

tidpunkt inte hade fullt medlemskap i EPTA uppgavs vara att EPTA ansåg att Rifos anknytning till riksdagen inte var tillräckligt stark.

Riksdagskommittén ansåg att den närmare utformningen av arbetet med forsknings- och framtidsfrågor kunde formuleras i en strategi som skulle utarbetas inom riksdagsförvaltningen. Strategin skulle utmynna i ett handlingsprogram som kunde diskuteras vid ordförandekonferensen.

Konstitutionsutskottet gjorde vid sin beredning av ärendet inga andra bedömningar än kommittén. Utskottet betonade dock utskottskansliernas roll i sammanhanget och lyfte särskilt fram utrikesutskottets erfarenheter som visar att forskarutbildad kanslipersonal med uppgift att tolka, värdera och föra in resultat och perspektiv från forskningen i det politiska arbetet väsentligen höjt utskottets "mottagarkapacitet".

Genomförandegruppen

Riksdagen beslutade i juni 2006 om riktlinjer för hur riksdagen ska inleda ett mer systematiskt arbete med forsknings- och framtidsfrågor (framställning 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21). Riktlinjerna innebar delvis nya arbetsuppgifter för riksdagsförvaltningen.

För att förbereda det praktiska genomförandet av riksdagens beslut tillsattes en s.k. genomförandegrupp som utarbetade den strategi Riksdagskommittén efterlyst samt en rad rekommendationer. Bland annat angavs att samtliga utskott borde ges möjlighet att genomföra minst en forskningsöversikt under valperioden 2006–2010, att utfrågningar i ökad utsträckning borde behandla forskningsfrågor och att en samverkansgrupp för framtidsfrågor borde bildas inom riksdagsförvaltningen. Vidare angavs att utskotten borde ta fram en utskottsspecifik strategi för forsknings- och framtidsfrågor. Genomförandegruppen ansåg vidare att verksamheten i Rifo borde utvecklas, bl.a. genom att dess kontakter med riksdagens beslutsprocess stärktes. Det internationella samarbetet skulle stärkas, främst genom att Rifo skulle ansöka om fullvärdigt medlemskap i EPTA. För att stärka Rifos kontakter med riksdagen föreslogs att Rifos sekretariat skulle återföras från Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) till riksdagsförvaltningen.

Genomförandegruppen bedömde att riksdagsförvaltningen som ett första steg borde avsätta personella resurser motsvarande två tjänster vid en stödfunktion. För de resterande åren under mandatperioden – 2008, 2009 och 2010 – föreslog gruppen en fortsatt utbyggnad med en tjänst per år. Enligt genomförandegruppen borde alltså det utökade stödet till utskotten uppgå till fem tjänster 2010.

Till följd av de rekommendationer som återgivits ovan gavs funktionen för uppföljning och utvärdering (numera utvärderings- och forskningsfunktionen) nya arbetsuppgifter under våren 2007. Två nya tjänster med benämningen forskningssekreterare inrättades, och särskilda medel avsattes för att upphandla forskare och annan expertis som med hjälp av forskningssekreterarna skulle utarbeta forsknings- och framtidsrelaterat material.

Utskottens arbete med forsknings- och framtidsfrågor

Sedan de två tjänsterna som forskningssekreterare tillsattes 2007 har utskotten intensifierat sitt arbete med forsknings- och framtidsfrågor. På beställning av utskotten och med hjälp av forskningssekreterarna har ett antal forskningsinventeringar och teknikutvärderingar genomförts.

En *forskningsinventering* är en kartläggning av pågående forskning inom ett visst ämnesområde. Som exempel kan nämnas skatteutskottets inventering av skatteforskare och försvarsutskottets inventering av pågående forskning inom försvarsutskottets ansvarsområde. Inventeringen innebär alltså inte i första hand någon analys av ämnesområdet som sådant. Rapporterna har bl.a. tjänstgjort som underlag för ledamöter och kanslier då de kontaktat forskare inför utfrågningar eller seminarier.

Forskningsöversikter och *teknikutvärderingar* är två andra metoder som kan tillföra väsentliga underlag i beslutsprocessen. En teknikutvärdering är en bedömning av vilka samhällsliga konsekvenser som kan följa av ett visst forskningsresultat och införandet av en ny teknik. Det är en arbetsmetod som används för framtidsanalys. Målet med en teknikutvärdering är dels att sammanställa befintlig kunskap inom ett visst område, dels att bidra med relevanta slutsatser som kan användas när politiska beslut ska fattas om framtida utveckling.

Riksdagskommittén lyfte i sitt betänkande fram fördelarna med att göra teknikutvärderingar utskottsövergripande. Syftet med att involvera flera utskott är att framtidsfrågorna ofta har bäring på fler än ett utskottsområde. 2010 påbörjades den första utskottsövergripande teknikutvärderingen under rubriken "Hållbara städer" med tre utskott som beställare: miljö- och jordbruksutskottet, civilutskottet och trafikutskottet. Projektet har en styrgrupp som är sammansatt av ledamöter från alla tre utskotten. I syfte att involvera medborgarna görs dels ett scenario- och visionsarbete med tre gymnasieskolor, dels en Facebooksida som öppnats för att ge möjlighet att ta emot allmänhetens syn på hur den vill se sin stad år 2050.

Resultat under valperioden 2006–2010

Fram t.o.m. juni 2010 har sammanlagt sex forskningsöversikter och teknikutvärderingar utförts. Ytterligare en teknikutvärdering har påbörjats. Uppdragen har utformats och genomförts på olika sätt, men gemensamt för fem av sex uppdrag är att ledamöterna har varit aktivt involverade, antingen som styrgrupp eller referensgrupp. Forskningsrön och andra kvalificerade analyser har alltså i ökad utsträckning använts i ärendeberedningen och beslutsprocessen. Slutrapporterna har också i de flesta fall integrerats i utskottens betänkanden.

Antal forskningsinventeringar/forskningsöversikter per utskott

Riksmöte	2007/2008		2008/2009		2009/2010	
	Forsknings- inventering	Forsknings- översikt/ teknik- utvärdering	Forsknings- inventering	Forsknings- översikt/ teknik- utvärdering	Forsknings- inventering	Forsknings- översikt/ teknik- utvärdering
KU				1		
FiU						
SkU	1		1			
JuU						
CU						1*
UU						
FöU	1					
SfU						
SoU						1
KrU						
Ubu						
TU		2	1			1*
MJU				1		1 + 1*
NU						
AU						
LU						
BoU						

Källa: Helene Limén, utredningstjänsten. Skriftliga uppgifter från juni 2010. * Pågående utskottsövergripande teknikutvärdering (CU, TU, MJU) "Hållbara städer".

Under perioden 2007–2010 har forskningssekreterarna bidragit med stöd inför tio utskottsseminarier och utskottsutfrågningar samt tre utskottsövergripande seminarier. I stödet har ingått att bl.a. utarbeta program samt stödja organisering och genomförande av utfrågningarna och seminarierna. Detta har inneburit att forskningssekreterarna har kontaktat relevanta forskare och förberett dem inför utfrågningen eller seminariet samt tagit fram underlag till utskottets ledamöter. Stödet har utformats i dialog med berörda kanslier. I några av fallen har även en del efterarbete utförts av forskningssekreterarna, exempelvis dokumentation, kortare sammandrag och även administrativa göromål.

Utfrågningar och seminarier där forskningssekreterarna bidragit med stöd

Utskott	Tema	År
TU	Hur möter vi framtidens ökade energibehov med en hållbar utveckling inom trafikpolitiken?	2007
SkU	Forskning inom skatteområdet	2007
TU	Utfrågning om forskningsöversikt om förnybara drivmedel	2008
CU	Seminarium om energieffektiva bostäder	2008
Alla utskott	Riksdagens framtidsdag 24 jan 2008	2008
AU	Hur står sig den svenska arbetsmarknaden? Vad kan vi lära av 1990-talskrisen?	2009
AU/UbU	Framtidsseminarium Kunskapssamhället 2020	2009
KrU	Kultur som kreativ tillväxtkraft	2009
MJU	Svenska fiskbestånd – hur ska de förvaltas?	2009
TU	Samhällsekonomiska kalkyler inom trafikområdet	2010
SoU	Utfrågning om forskningsöversikt om socialtjänstlagen	2010
AU	Invandrades etablering på arbetsmarknaden – vad vet man?	2010

Källa: Helene Limén, utredningstjänsten. Skriftliga uppgifter från juni 2010.

De forskningsinventeringar som gjorts har inte behandlats i några betänkanden. De har i stället bl.a. använts som underlag för ledamöter och kanslier då dessa behövt kontakta forskare inför t.ex. utfrågningar och seminarier. Flertalet av teknikutvärderingarna har behandlats i utskottens betänkanden. Det kan påpekas att teknikutvärderingarna har åberopats under kammardebatter. Teknikutvärderingar har även använts som underlag i samband med motionshanteringen.

Utskottsspecifika strategier

En av de rekommendationer som utformades av genomförandegruppen var att utskotten borde ta fram utskottsspecifika strategier för forsknings- och framtidsfrågor. I genomförandegruppens material finns ett exempel på hur en sådan strategi skulle kunna se ut. Det saknas dock ett mer utförligt resonemang om de fördelar en sådan strategi skulle kunna medföra. Hittills har inget utskott utarbetat en forskningsstrategi. En av anledningarna uppges vara att utskottskanslierna vill behålla sin handlingsfrihet och därför är ovilliga att binda upp sig i förväg.

Samverkansgruppen för forsknings- och framtidsfrågor

I genomförandegruppens rekommendationer nämns även att en samverkansgrupp för forsknings- och framtidsfrågor bör inrättas. I syfte att samordna och stödja riksdagens arbete med forsknings- och framtidsfrågorna samt att utveckla kontakterna med de statliga forskningsråden bildades därför under 2007 den s.k. Samverkansgruppen för forsknings- och framtidsfrågor.

Ursprungligen bestod gruppen av forskningssekreterarna vid RUT samt företrädare för Riksdagsbiblioteket, Informationsenheten, Rifo och Vetenskapsrådet. Gruppen har efter hand vuxit till att inkludera representanter från vissa utskottskanslier samt de fyra stora statliga forskningsråden Vetenskapsrådet, Formas, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap och Vinnova. Forskningssekreterarna är sammankallande, och gruppen träffas två eller tre gånger per termin. Syftet med dessa möten är att utbyta information om varandras verksamhet och hitta sätt att stärka kontaktytorna mellan ledamöter och forskare. Gruppen diskuterar också hur man på ett effektivare sätt ska kunna kommunicera olika forskningsresultat till ledamöterna, t.ex. i form av broschyrer eller via webben. Samverkansgruppen arrangerar mellan tre och fyra frukost- eller lunchseminarier per termin, vilka behandlar ämnen som är intressanta både ur politisk synvinkel och ur ett forskarperspektiv. Som exempel på ämnen som har behandlats vid dessa tillfällen kan nämnas koldioxidavskiljning, fetma, svininfluensan, hållbara städer m.m.

För att locka största möjliga antal deltagande ledamöter kontaktas de berörda utskottskanslierna så att de kan ge synpunkter på innehållet i det planerade seminariet. En utskottsledamot inbjuds dessutom att inleda seminariet och därvid lyfta de frågor som ledamöterna vill få särskilt belysta. Dessa åtgärder har lett till att en större krets av ledamöter kommer till seminarierna. I genomsnitt brukar seminarierna besökas av ungefär 5–10 ledamöter. Samverkansgruppen har också utvecklat en rutin för att kortfattat summera seminariernas innehåll. I följande tabell redovisas samtliga de forskarfrukostar och lunchseminarier som samverkansgruppen har initierat under perioden 2007–juni 2010.

Det är i sammanhanget värt att notera att Vetenskapsrådet inom ramen för samverkansgruppens arbete har bidragit med finansiering av en del av en tjänst. Tjänsten har enligt forskningssekreterarna varit avgörande för samverkansgruppens förmåga att organisera ett stort antal forskarfrukostar och seminarier. Från och med hösten 2010 drar Vetenskapsrådet emellertid ned på sin finansiering. Det är sannolikt att Vetenskapsrådet så småningom kommer att dra in sin finansiering helt och hållet.

Lunchseminarier och forskarfrukostar organiserade av samverkansgruppen

TEAM	ÅR
Globala hälsovariationer, sambanden mellan fattigdom ekonomisk tillväxt och hälsa	2007
E-science	2007
Open Access	2007
Är vi beredda på nanorevolutionen?	2007
Vad törs vi äta? Den senaste forskningen om hur vi påverkas av socker och fett	2007
Bioteknik i framtidens skogsbruk – från biobränslen till smarta materia	2007
Shopping – vår tids religion. Om utmaningen att förena hållbar konsumtion och ekonomisk tillväxt	2008
Stamceller – en viktig råvara i framtidens forskning	2008
Vargen – hot eller tillgång	2008
Natur, plånbok och människa i balans – nya argument och idéer för framtidens politik	2008
Djurförsök i forskning – är det OK?	2008
Havet i vår tjänst – har vi råd att förlora det?	2008
Hotbilder och hjärnspöken – om terrorismens hot mot demokratin	2008
Klimatfrågan på bordet	2009
Zoonoser – framtidens farligaste sjukdomar?	2009
Den livsfarliga fetman	2009
Ett växande Europa	2009
Finns klimatflyktingar?	2009
Sol, vind och vatten – möjligheter till tillväxt inom energiområdet	2009
Trafficking – vad ger lagstiftningen för skydd till offer för människohandel?	2009
Ekologiskt jordbruk – ett steg på vägen mot ett hållbart jordbruk?	2009
Framtidens städer – gröna eller grå?	2010
Separation och lagring av koldioxid – vad säger forskarna om risker och möjligheter med CCS?	2010
Hälsoeffekter av elektromagnetisk strålning	2010
Väljarna, partierna, medierna i valet 2010 – ny forskning	2010

Källa: Helene Limén, utredningstjänsten. Skriftliga uppgifter från nov 2010.

Forskningsstipendiat och andra pilotprojekt

Som ett stöd i arbetet med forskningsöversikter och teknikutvärderingar har utvärderings- och forskningsfunktionen i ett pilotförsök fått möjlighet att anlita en doktorand för samarbete inom ett särskilt ämnesområde. Doktoranden har fått ett forskningsstipendium som omfattar tre månader från forskningsrådet Formas och placerats vid utvärderings- och forskningsfunktionen.

Förhoppningen är att forskningsstipendiatprogrammet ska fortsätta med stöd från de andra forskningsråden som har visat intresse. Dialog pågår med Vinnova om planer för en utlysning för våren 2011. Förstärkningen betalas således av externa medel. Vidare har ett förslag tagits fram för ett projekt där ledande forskare ska sammanföras med enskilda ledamöter (pairing scheme). Förslaget har behandlats av riksdagsstyrelsen som ställt sig positiv till det. Förhoppningen är att kunna starta ett sådant projekt under innevarande mandatperiod.

Utvecklingen av Rifo

Sällskapet Riksdagsledamöter och Forskare (Rifo) tillkom 1959. Rifos syfte beskrivs på följande sätt: "... att lära riksdagsledamöterna fakta som kan nyttjas i det politiska arbetet, att hjälpa forskarna att se de sociala verkningarna av deras hantering och att identifiera samhällsproblem som tarvar åtgärder i politiska instanser eller som bör föras ut till en vidare krets".²²

Riksdagskommittén påpekade att det fanns behov av att stärka kontakterna mellan utskotten, utredningstjänsten och Rifo. Detta har också skett, bl.a. genom att Rifos sekretariat sedan 2007 placerats vid utvärderings- och forskningsfunktionen. En av de båda forskningssekreterarna hanterar kanslifunktionen för Rifo, och detta arbete bedöms uppgå till en halvtidstjänst. Till följd av denna förändring etablerades under 2007 en webbplats för Rifo.²³ Medlemskommunikationen sker numera huvudsakligen via webbplatsen och via särskilda e-postutskick. Under 2009 har kansliet även börjat skicka ut nyhetsbrev till medlemmarna.

Av verksamhetsberättelserna från 2007 och framåt kan utläsas att kärnan i Rifos verksamhet består av föredrag, konferenser och seminarier. Rifo har även organiserat ett antal studiebesök. Antalet deltagare vid dessa aktiviteter ligger i medeltal runt 40 personer och tycks vara tämligen konstant. Av verksamhetsberättelserna framgår dessutom att ungefär hälften av Rifos aktiviteter från 2007 och framåt i första hand har initierats av Samverkansgruppen för forsknings- och framtidsfrågor.

EPTA

Nätverket European Parliamentary Technology Assessment bildades 1990. EPTA är en sammanslutning av parlamentariska organ eller organ med anknytning till ett parlament som är verksamma i Europa inom området teknikutvärdering (technology assessment). EPTA består i dag av 14 fullvärdiga och 5 associerade medlemmar. Ordförandeskapet i EPTA cirkulerar mellan medlemsorganisationerna och under 2010 är Danmark ordförandeland.

²² Rifo 50 år, En jubileumsskrift om Sällskapet Riksdagsledamöter och Forskare, 2009, s. 5.

²³ www.rifo.se .

Sveriges medlemskap i EPTA

Sällskapet riksdagsledamöter och forskare (Rifo) har varit associerad medlem av EPTA mellan åren 2004 och 2009. Riksdagskommittén satte som mål att Rifo skulle bli fullvärdig medlem av EPTA. Eftersom en av anledningarna till att Rifo tidigare inte beviljats medlemskap var att dess anknytning till riksdagen ansågs vara för svag, placerades Rifos kansli vid riksdagen fr.o.m. den 1 juli 2007. Därmed kunde kravet på anknytning till riksdagen anses uppfyllt. Det ställs emellertid flera krav på potentiella medlemmar. Bland annat måste dessa kunna utföra teknikutvärderingar. När Rifo 2008 ansökte om fullvärdigt medlemskap i EPTA fick sällskapet avslag, bl.a. med motiveringen att Rifo sedan det associerade medlemskapet beviljades 2004 inte utfört någon teknikutvärdering och att Rifo inte heller hade några planer på att utföra teknikutvärderingar. Sällskapet ansågs därför inte uppfylla kriterierna för ett fullvärdigt medlemskap. Vidare påpekades att Rifo endast i begränsad omfattning har deltagit i de möten som EPTA organiserar två gånger varje år.

Alltsedan forskningsfunktionen 2007 inrättades vid utredningstjänsten har representanter från utvärderings- och forskningsfunktionen deltagit vid EPTA:s möten som observatörer, på samma sätt som Rifo. Forskningsfunktionen har även genomfört ett antal teknikutvärderingar, både utskottsspecifika och utskottsövergripande. Möten och dialog med andra medlemsländer har varit en viktig komponent både för uppbyggnaden av forsknings- och framtidsfunktionen och för utformningen av arbetet med teknikutvärderingarna.

I syfte att förstärka kontakterna och utbytet med EPTA-nätverket lade riksdagsförvaltningen i november 2009 fram en ansökan om fullvärdigt medlemskap i EPTA i samband med årsmötet i London. Ansökan beviljades och i samband med det upphörde Rifos associerade medlemskap. Rifo är dock fortsatt välkomna som observatörer på EPTA:s möten.

Medlemskapet i EPTA innebär bl.a. att ledamöter och tjänstemän får möjlighet att utbyta erfarenheter med kollegor från andra länder liksom möjlighet att få stöd i samband med utförandet av teknikutvärderingar. Riksdagen kan ställa frågor till de övriga medlemmarna i EPTA, t.ex. för att få tillgång till jämförbara data från andra länder. Genom EPTA kan riksdagen även hålla sig à jour med vilka framtidsfrågor som debatteras i andra parlament.

En av forskningssekreterarna deltar i EPTA:s två årliga möten: dels "directors meeting" då medlemsorganisationernas tjänstemän (chefer eller projektledare) träffas, dels "council meeting" som är den årliga konferens då även ledamöter från respektive parlament inbjuds att delta. Vid denna konferens debatteras aktuella framtidsfrågor och fattas beslut i ärenden som berör EPTA. Ledamöter från berörda utskott i riksdagen har också bjudits in till denna konferens. Forskningssekreteraren ansvarar även för alla kontakter med nätverket. Inom EPTA bedrivs gemensamma europeiska projekt och ambitionen är att öka omfattningen av dessa.

År 2013 kan Sverige komma att utses till ordförande i EPTA. Ordförandeskapet innebär bl.a. att man arrangerar EPTA:s två årliga möten som beskrivits ovan.

Ledamotsenkäten

I den ledamotsenkät som utredningen genomförde i januari–februari 2010 efterfrågades bl.a. ledamöternas inställning till forsknings- och framtidsfrågor. Av svaren framgick bl.a. att 65 % av ledamöterna anser att dessa frågor bör ha stor vikt i utskottets arbete. Endast 7 % anser att frågorna bör ha ganska liten eller mycket liten vikt. Svaren på frågan om ledamoten skulle vilja ägna mer eller mindre tid åt arbetet med forsknings- och framtidsfrågorna, visar återigen att ledamöterna anser att dessa frågor bör prioriteras. Nästan två tredjedelar av ledamöterna, eller 65 %, vill ägna mer tid åt forsknings- och framtidsfrågorna. Endast 1 % av ledamöterna vill ägna mindre tid åt dessa frågor. Jämfört med övriga uppgifter i utskotten är forsknings- och framtidsfrågor den uppgift som flest ledamöter (65 %) vill ägna mer tid åt.

Synpunkter från utskottskanslierna

Under hösten 2009 intervjuade utredningen samtliga kanslichefer i utskotten. I samband med dessa intervjuer ställdes också frågor om respektive utskotts arbete med forsknings- och framtidsfrågor. Kanslicheferna bekräftar den bild som givits ovan, nämligen att utskotten har kommit olika långt i arbetet med forsknings- och framtidsfrågor och att verksamheten utvecklas successivt.

Utskotten har valt olika modeller för arbetet med forskning och framtid. Ett utskott har t.ex. en permanent arbetsgrupp för forskningsfrågor. Gruppen består av en ledamot från varje parti. Ett annat utskott inrättar arbetsgrupper för enskilda teman och har därför flera parallellt aktiva arbetsgrupper. Dessa grupper är öppna för alla, och samtliga partier är alltid representerade. När arbetet bedöms vara färdigt rapporterar grupperna till utskottet. Några utskott har en hög andel disputerade föredragande och har följaktligen goda kontakter inom forskarvärlden. Ett av dessa utskott brukar en gång per riksmöte bl.a. anordna en särskild forskarutfrågning till vilken forskare eller andra experter inom den statliga förvaltningen bjuds in. Som kontrast till exemplen ovan finns det även kanslier som är tämligen passiva i forsknings- och framtidsfrågor. Dessutom finns det kanslier som menar att utskottets sakområde är så politiskt känsligt att det helt enkelt inte är möjligt att genomföra några insatser på forsknings- och framtidsområdet.

Flera av kanslicheferna uppgav att de genomförda forskningsinventeringarna och teknikutvärderingarna har blivit mycket uppskattade av såväl ledamöter som föredragande och att kansliet haft stor nytta av rapporterna.

Synpunkter från forskningssekreterarna

Även forskningssekreterarna betonar att utskotten har kommit olika långt i arbetet med forsknings- och framtidsfrågor. Beställningar av forskningsinventeringar eller teknikutvärderingar har uppkommit på olika sätt, delvis då forskningssekreterarna själva har initierat kontakt med kanslierna men även som ett resultat av diskussioner i presidiet varefter forskningssekreterarna har blivit kontaktade. Vid de tillfällen resultaten av ett projekt presenterats på

kanslichefsmötena har forskningssekreterarna märkt ett ökat intresse från kansliernas sida.

Forskningssekreterarna konstaterar att många utskott har kontakt med experter på myndighetsnivå. De påpekar dock att de även kan ge utskotten möjlighet att komma i kontakt med experter och forskare från universitetsvärlden. De utskott som har flera disputerade föredragande har ofta egna, väl utvecklade forskarkontakter och har därför inte samma behov av stöd från forskningsfunktionen som övriga utskott.

När det gäller forskningsinventeringarna har dessa sannolikt främst använts som underlag för urval av forskare för deltagande i utfrågningar eller seminarier. Arbetet att sammanställa en inventering innebär en mindre arbetsinsats än den som krävs för en teknikutvärdering. Forskningsinventeringarna har inte, såvitt känt, använts direkt i något betänkande.

Bilden är annorlunda när det gäller forskningsöversikter och teknikutvärderingar. Dessa uppdrag ställer betydligt större krav på analys och innehåll och kan ta upp till ett år att genomföra. Tanken är att de slutsatser som presenteras i teknikutvärderingen ska kunna tjäna som vägledning för ledamöternas politiska ställningstaganden. Vid genomförandet av teknikutvärderingarna har ledamöterna i det berörda utskottet engagerats, antingen i egenskap av styrgrupp eller som referensgrupp. Ofta består gruppen av en ledamot från varje parti. Projekten har kunnat utformas helt i enlighet med ledamöternas önskemål och kunskapsbehov. Ledamöternas deltagande har också lett till en effektivare kunskapsöverföring. När projekten har slutförts har resultatet diskuterats i utskottet. Denna diskussion brukar i regel både styras och ledas av ledamotsgruppen. Erfarenheterna visar att de projekt som har styrts av en ledamotsgrupp också har föranlett debatt i kammaren och integrerats i utskottets betänkandearbete. I korthet kan sägas att involveringen av ledamöter i projekten har varit en avgörande faktor för utskottets användning av resultaten.

När det gäller de seminarier som anordnats av samverkansgruppen menar forskningssekreterarna att de i dessa fall är mer fria att utforma innehållet. De har ofta egna idéer som presenteras för utskotten. Enligt forskningssekreterarna är det viktigt att deltagande forskare får tydliga riktlinjer så att deras seminariebidrag anpassas så bra som möjligt till målgruppen. Ledamöterna, å sin sida, bör förberedas genom att ett särskilt underlag tas fram om de frågeställningar som seminariet berör. Helst bör ledamöterna också ges ett sammandrag av varje föredragshållares anförande. Vad beträffar det stöd som Vetenskapsrådet givit understryker forskningssekreterarna att de har mycket goda erfarenheter av detta samarbete. När detta externa stöd nu dras ned finns det farhågor om att verksamheten kommer att tappa fart.

Forskningssekreterarna menar att samarbetet med EPTA har gett nya lärdomar, särskilt om metoder i samband med teknikutvärderingar. Samarbetet ger möjlighet att ta del av utvecklingen inom ett visst ämnesområde ur ett europeiskt perspektiv. Forskningssekreterarna konstaterar att riksdagsförvaltningen i jämförelse med andra EPTA-medlemmar har betydligt mindre erfa-

renhet inom området teknikutvärderingar och även mindre resurser för att genomföra dessa.

Vidare betonar forskningssekreterarna att det finns mycket att göra för att utveckla verksamheten vid utvärderings- och forskningsfunktionen. Som exempel kan nämnas att man anser att både webben och de broschyrer som utarbetas för att i korthet förmedla olika forskningsrön kan förbättras. Detta skulle eventuellt kunna genomföras genom att en person från informationsenheten knyts till forsknings- och framtidsfrågorna. Det finns också möjligheter att mer aktivt delta i samarbetet mellan EPTA-medlemmarna, t.ex. genom gränsöverskridande projekt. Ett sådant deltagande måste i första hand anpassas efter utskottens behov och önskan. Forskningssekreterarna konstaterar dock att de i dagsläget saknar nödvändiga resurser för att kunna delta i ett sådant fördjupat samarbete.

Iakttagelser

Inledningsvis kan konstateras att utskottens engagemang i forsknings- och framtidsfrågorna varierar. Vissa utskott är mycket ambitiösa och aktiva på området, under det att andra är mindre aktiva. Några utskott, som har flera disputerade föredragande på kansliet, förefaller ha ett mindre behov av stöd från utvärderings- och forskningsfunktionen.

De målsättningar som sattes upp av Riksdagskommittén och genomförandegruppen har endast till viss del uppfyllts. Utvärderings- och forskningsfunktionen har förstärkts med två tjänster inriktade på forsknings- och framtidsfrågor. Det internationella samarbetet har stärkts i och med att riksdagsförvaltningen har blivit fullvärdig medlem av EPTA. Vidare har en samverkansgrupp för forsknings- och framtidsfrågor bildats.

Enligt genomförandegruppen skulle varje utskott ha givits möjlighet att genomföra minst en forskningsöversikt under den gångna mandatperioden. Forskningssekreterarna har redovisat sin verksamhet för samtliga utskott och förklarat vilken nytta utskotten kan ha av forskningsinventeringar och teknikutvärderingar. Resultaten visar att de utskott som har gjort teknikutvärderingar också har använt sig av dessa analyser i beslutsprocessen. Utskotten är genomgående nöjda och anser att de har haft stor användning av dessa utvärderingar. Hittills har dock endast ett fåtal utskott genomfört teknikutvärderingar. Några teknikutvärderingar har även omnämnts i massmedier.

Beträffande de utskottsspecifika strategier för forsknings- och framtidsfrågor som genomförandegruppen efterfrågade kan konstateras att inget utskott hittills har upprättat någon sådan strategi. Detta har bl.a. förklarats med att utskotten vill behålla sin handlingsfrihet och inte binda upp sig vid en i förhand uppgjord plan. En annan förklaring kan vara att det inom riksdagen finns en viss ovana vid att arbeta proaktivt.

Genomförandegruppen ansåg i sin rapport 2006 att stödet till utskottens arbete med forsknings- och framtidsfrågor borde uppgå till sammanlagt fem tjänster 2010. Denna målsättning har inte uppfyllts. Under hösten 2010 har dock ytterligare en tjänst som forskningssekreterare utlysts utöver de två som

tillkom 2007. Bristen på interna resurser har gjort att verksamheten blivit beroende av externt finansierat stöd.

Slutsatser och förslag

Sammanfattningsvis förefaller forskningsfunktionens verksamhet vara uppskattad bland såväl ledamöter som tjänstemän. Mot bakgrund av de resultat som redovisats står det klart att forskningsfunktionen bidrar till att höja den vetenskapliga kvaliteten i utskottens verksamhet.

Riksdagskommittén betonade att arbetet med forsknings- och framtidsfrågor måste bli en fråga för varje utskott och att det vore önskvärt om utskotten i ökad utsträckning använde sig av forskningsinsatser och avancerade analyser i sitt arbete. För att ge utskotten handlingsfrihet har målsättningen formulerats så att alla utskott ska kunna genomföra minst en teknikutvärdering per mandatperiod – om de så önskar. Hittills är det endast fem utskott som har anammat denna möjlighet. Erfarenheterna visar att beställningar av forskningsinventeringar eller teknikutvärderingar ibland kommer då forskningssekreterarna själva tar kontakt med utskottskanslierna. Forskningsfunktionen bör därför ha kapacitet att både marknadsföra verksamheten i utskotten och genomföra de efterfrågade analyserna.

Redovisningen av samverkansgruppens verksamhet visar att gruppen har arrangerat ett betydande antal seminarier inom vitt skilda områden. Dessutom har gruppen startat ett antal pilotprojekt för att finna ytterligare vägar att förbättra kontakterna mellan ledamöter och forskare. Gruppen ger intryck av att vara både dynamisk och innovativ. Denna verksamhet är emellertid villkorad av ett externt finansierat stöd. Redan under hösten 2010 kommer detta stöd att reduceras. Det är sannolikt att det så småningom helt kommer att upphöra.

Det eftersträlvade medlemskapet i EPTA har uppnåtts. Den fråga som bör ställas härnäst är hur riksdagen vill förvalta sitt medlemskap. Inom EPTA förekommer diskussioner om att driva gemensamma, gränsöverskridande projekt. Det är emellertid tveksamt om forskningsfunktionen med sin nuvarande kapacitet kommer att ha tillräckliga resurser för att medverka i sådana projekt. Det förtjänar att uppmärksammas att Sverige är det land inom EPTA vars medlemsorganisation har minst resurser (f.n. 1,5 tjänster). Motsvarande organisation i Norge har 8 heltidsanställda, i Finland 4 heltidsanställda och i Danmark drygt 20. Slutligen kan någon form av resursförstärkning komma att behövas vid funktionen inför 2013 års eventuella EPTA-ordförandeskap.

Under förutsättning att riksdagen önskar fortsätta på den inslagna vägen och vidareutveckla arbetet med forsknings- och framtidsfrågor anser utredningen att forskningsfunktionen behöver ytterligare förstärkning. Utredningen bedömer att funktionen bör utökas med ytterligare en tjänst, utöver den som utlysts under innevarande höst. I annat fall finns en uppenbar risk för att arbetet med forsknings- och framtidsfrågor stagnerar och att riksdagen inte kommer att nå de uppsatta målen.

4.4 Revisionsfrågor

Bakgrund

På förslag av 1998 års riksdagskommitté beslutade riksdagen i december 2000 att en oberoende och sammanhållen revisionsmyndighet, Riksrevisionen, skulle bildas under riksdagen.²⁴ Beslutet som hade föregåtts av flera utredningar under 1990-talet innebar att Riksdagens revisorer och Riksrevisionsverket slogs samman och bildade den nya myndigheten. Riksrevisionen inledde sin verksamhet den 1 juli 2003.

Enligt den hittillsvarande ordningen lämnar riksrevisorerna sina effektivitetsgranskningar både till regeringen och till Riksrevisionens styrelse. Styrelsen, som består av representanter för samtliga riksdagspartier, tar ställning till hur granskningarna ska hanteras gentemot riksdagen. Styrelsen kan välja att lägga granskningsrapporten till handlingarna eller att lämna en framställning eller redogörelse till riksdagen. En framställning innebär att styrelsen lämnar förslag till riksdagsbeslut med motivering. En redogörelse innebär att styrelsen lämnar information till riksdagen utan förslag till åtgärder. Styrelsen har i framställningarna i huvudsak ställt sig bakom riksrevisorernas förslag.

Regeringen redovisar sina åtgärder, med anledning av granskningarna, i budgetpropositionen en gång om året. Således inkommer granskningarna – och ställningstaganden till dessa – till riksdagen från två håll, dels från styrelsen, dels från regeringen. Denna ordning med dubbla rapporteringsvägar har skapat osäkerhet och medfört att revisionsärendena ofta dragit ut på tiden. Utskotten avvaktar nämligen i de flesta fall regeringens synpunkter på granskningarna i budgetpropositionen innan de tar upp dessa till behandling.

I april 2007 beslutade riksdagsstyrelsen att tillkalla en parlamentarisk utredning (Riksrevisionsutredningen) med uppdrag att följa upp reformeringen av den statliga revisionen och Riksrevisionens verksamhet. Riksrevisionsutredningen som avslutade sitt arbete i maj 2009²⁵ föreslog bl.a. en ny, snabbare och rakare besluts- och hanteringsordning för Riksrevisionens effektivitetsgranskningar, som innebär att riksdagen och utskotten ges huvudansvaret för ställningstagandet till dessa granskningar. Förslaget innebär vidare att Riksrevisionens styrelse avskaffas och ersätts av ett parlamentariskt insynsråd. Riksdagen beslutade i maj 2010 att som vilande anta de grundlagsändringar som utredningens förslag föranledde.²⁶

Den 24 november 2010 beslutade riksdagen slutgiltigt om grundlagsändringarna samt om följdändringar och ändringar i andra lagar som föranleddes av utredningens förslag.²⁷ Beslutet innebär att utskotten fr.o.m. den 1 januari 2011 kommer att arbeta med revisionsfrågor på ett nytt sätt. De nya reglerna innebär bl.a. att alla effektivitetsgranskningar från Riksrevisionen lämnas

²⁴ Förs. 1999/2000:RS1, bet. 2000/01:KU8, rskr. 2000/01:116–119.

²⁵ Utredningens betänkanden 2008/09:URF1 och 2008/09:URF3.

²⁶ Framst. 2009/10:RS4, bet. 2009/10:KU17 och KU19.

²⁷ Framst. 2009/10:RS4, bet. 2010/11:KU2.

direkt till riksdagen som i sin tur lämnar dem vidare till regeringen. Regeringen ska därefter rapportera om eventuella åtgärder med anledning av granskningen i en skrivelse till riksdagen inom fyra månader. Dessutom ska regeringen årligen, i Årsredovisning för staten, redovisa om och hur dessa åtgärder har genomförts.

Riksdagens behandling av effektivitetsgranskningar 2003–2009

Sedan starten 2003 t.o.m. december 2009 har Riksrevisionen publicerat 180 granskningsrapporter, exklusive den årliga rapporten. Av dessa hade Riksrevisionens styrelse t.o.m. mars 2010 behandlat samtliga. Styrelsen har under denna tid totalt lämnat 71 framställningar och 69 redogörelser till riksdagen. Återstående 40 rapporter har styrelsen beslutat att lägga till handlingarna. Detta innebär att styrelsen under perioden har lämnat granskningsresultat för 140 granskningsrapporter (78 %) vidare till riksdagen för behandling.

Till och med den 10 mars 2010 hade riksdagen behandlat 119 framställningar och redogörelser som baseras på granskningsrapporter publicerade 2003–2009. Av sammanlagt 71 framställningar från styrelsen var 67 slutbehandlade av riksdagen fram t.o.m. den 10 mars 2010. Av de 69 redogörelserna var 52 slutbehandlade vid samma tidpunkt.

Riksdagsbeslut om framställningar och redogörelser från Riksrevisionens styrelse t.o.m. den 10 mars 2010. (Ärenden som baseras på granskningsrapporter publicerade december 2003 t.o.m. december 2009.)

Publiceringsår, rapport	2003-2004	2005	2006	2007	2008	2009	2003-2009	Andel %
Framställningar	19	8	17	14	9	4	71	
–slutbehandlade	19	8	17	14	8	1	67	100
– bifall eller delvis bifall	6	0	4	1	1	1	13	19
– avslag	13	8	13	13	7		54	81
– ej slutbehandlade	0	0	0	0	1	3	4	
Redogörelser	4	12	8	12	12	21	69	
– slutbehandlade	4	12	8	12	12	4	52	
– ej slutbehandlade	0	0	0	0	0	17	17	

Källa: Uppföljningsrapport 2010, Riksrevisionen. Anm.: Årlig rapport ej medräknad.

Samtliga redogörelser som har behandlats av riksdagen har lagts till handlingarna. Av de 67 framställningar som slutbehandlats har 13 (19 %) bifallits helt eller delvis medan 54 (81 %) har avslagits. I de flesta fall motiverar det beredande utskottet sitt beslut om avslag med att regeringen har aviserat att granskningen och rekommendationerna bereds i Regeringskansliet eller att regeringen och de granskade organisationerna redan har tagit initiativ till

förändringar. I många fall anger utskottet vilka brister det anser det angeläget att åtgärda eller vad det förväntar sig att regeringen ska åstadkomma och vid ett senare tillfälle informera riksdagen om.

Riksdagens bifall innebär att den ställt sig bakom styrelsens förslag helt eller delvis och genom tillkännagivanden begärt åtgärder av regeringen. De framställningar där styrelsens förslag har bifallits helt grundar sig på rapporter om djurskyddstillsynen, prioriteringar inom hälso- och sjukvården, Arlandabanan, barnkonventionen, insatser för nyanlända invandrare, nationella kvalitetsregister inom hälso- och sjukvården, svenska trygghetssystem utomlands samt Försäkringskassans underlag för beslut om sjukpenning. Vad gäller framställningarna om djurskyddstillsynen, Arlandabanan och svenska trygghetssystem utomlands biföll riksdagen styrelsens förslag innan regeringen hade kommenterat granskningen i budgetpropositionen.

De framställningar som delvis har bifallits grundar sig på rapporterna om försvarets materieförsörjning, statsbidrag till idrottsrörelsen och folkbildningen, tillsynen av överförmyndare, genetiskt modifierade organismer och beredskapen för kärnkraftsolyckor. I tillkännagivandena är det vanligt att regeringen uppmanas att förbättra sin styrning och uppföljning av den granskade verksamheten. Det förekommer också att riksdagen vill att regeringen omprövar eller ser över uppgifter, regelverk eller finansiering, preciserar mål för en verksamhet eller klagör en ansvarsfördelning. Andra önskemål är att regeringen ska ta initiativ till att följa upp eller utvärdera en verksamhet eller bli mer utförlig i sin redovisning till riksdagen av resultatet eller effekten av en verksamhet. Även önskemål om att regeringens styrning ska utvecklas förekommer.

Utskottens arbete med revisionsfrågor

Sedan Riksrevisionen inrättades har utskotten behandlat revisionsfrågor inom sina beredningsområden i de fall Riksrevisionens styrelse lämnat en framställning eller redogörelse till riksdagen.

Antal granskningsrapporter från Riksrevisionen fördelat efter utskottens beredningsområden

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010*	Totalt 2004-2010
KU	1	0	3	2	0	0	1	7
FiU	6	3	6	9	7	5	4	40
SkU	0	0	1	0	0	3	1	5
JuU	2	1	0	0	0	2	2	7
LU/BoU/CU	0	2	3	2	1	3	0	11
UU	1	0	0	2	0	2	0	5
FöU	1	1	1	4	3	1	0	11
SfU	4	3	3	2	3	3	1	19
SoU	3	3	2	2	2	1	0	13
KrU	1	1	0	0	3	0	0	5
UbU	1	5	1	0	4	3	1	15
TU	2	2	0	2	0	2	1	9
MjU	1	2	3	0	2	1	0	9
NU	4	5	2	3	1	2	2	19
AU	2	2	6	2	4	2	3	21
Totalt	29	30	31	30	30	30	16	196

Källa: Uppföljningsrapport 2010 från Riksrevisionen samt utredningens egna beräkningar. * T.o.m. RiR-rapport 2010:17.

Revisionsfrågor aktualiseras i utskottsarbetet även i samband med behandlingen av budgetpropositionen där dels revisionens iakttagelser redovisas inom respektive utgiftsområde, dels en redogörelse lämnas om vilka åtgärder regeringen vidtagit med anledning av granskningarna. Några utskott har dessutom på eget initiativ uppmärksammat granskningsrapporter från revisionen.

Granskningsrapporternas fördelning på utskottsområden är relativt ojämn och skiftar även från år till år beroende på den inriktning av revisionen som lagts fast av riksrevisorerna.

Cirka en femtedel av alla genomförda granskningar (t.o.m. RiR-rapport 2010:17) kan hänföras till finansutskottets beredningsområde. Övriga utskott som sedan 2004 berörts av 15 eller fler granskningar är AU, NU, SfU och UbU. Detta visar att Riksrevisionens granskningar främst riktats mot dessa beredningsområden under den aktuella perioden.

Iakttagelser och slutsatser

När de nya reglerna träder i kraft den 1 januari 2011 blir i princip samtliga Riksrevisionens granskningar riksdagsärenden i samband med att regeringens skrivelse inkommer. Antalet ärenden kan beräknas öka med ca 20 % jämfört med tidigare. I sammanhanget bör dock nämnas att ett mindre antal granskningar kan komma att behandla mer avgränsade frågor på myndighetsnivå

som kan vara av begränsat intresse för riksdagens del. Enligt de nya reglerna ska regeringen lämna en skrivelse till riksdagen för varje granskningsrapport man mottagit. Om regeringen avser att vidta likartade åtgärder med anledning av flera granskningar kan man dock lämna en skrivelse som omfattar flera granskningsrapporter.

I och med att utskotten med den nya ordningen får huvudansvaret för ställningstagandet till granskningarna förväntas de i större utsträckning än tidigare ta egna initiativ i dessa frågor. I de fall granskningarna berör politiskt aktuella frågor kan utskotten välja att agera direkt när granskningsrapporterna kommer in till utskottet och t.ex. kalla riksrevisorn och eller ansvarigt statsråd, myndighetschefer m.fl. till utfrågningar. När sedan regeringens skrivelse med anledning av granskningen inkommer till utskottet (inom fyra månader) vidtar den mer formella beredningen av ärendet. Med den nya ordningen kommer utskotten in betydligt tidigare i beredningsprocessen, och eventuella åtgärder kan vidtas snabbare. En annan uppgift för utskotten blir att bevaka och följa upp de åtgärder som regeringen vidtar med anledning av revisionens granskningar. En samlad redovisning av dessa åtgärder ska regeringen, enligt de nya reglerna, lämna till riksdagen i Årsredovisning för staten. Riksrevisionen följer också upp granskningarna och de åtgärder som dessa resulterat i. Denna uppföljning lämnas till finansutskottet i mars varje år i en publikation med titeln Uppföljningsrapport.

Sammantaget innebär den nya ordningen för utskottens arbete med revisionsfrågor en tydlig höjning av ambitionsnivån. Beredningen av revisionsfrågorna kommer att kräva ett merarbete av utskottskanslierna och särskilt av de kanslier som mottar de flesta granskningarna. Det är emellertid i dagsläget svårt att avgöra vilka resurser detta kommer att kräva och var de i så fall bör placeras i organisationen. Riksdagsdirektören har tillsatt en arbetsgrupp för genomförandet av den nya ordningen. Arbetsgruppen kan – utifrån sina analyser och slutsatser – göra en mer noggrann och ingående bedömning av resursbehovet.

4.5 EU-frågor

EU-frågorna räknas till utskottens nya uppgifter alltsedan Sverige blev medlem av unionen 1995. Med anledning av utredningens direktiv och EU-frågornas komplexitet har utredningen valt att redovisa utskottens EU-arbete i en separat rapport. I denna rapport redovisas endast vissa statistiska uppgifter om EU-arbetets omfattning i avsnittet om utskottens arbetssituation.

5 Allmänna motionstiden och hanteringen av motioner

5.1 Nuvarande ordning

Enligt regeringsformen (RF) får en riksdagsledamot väcka förslag i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning om inget annat bestäms i RF²⁸. Vidare sägs att ett ärende som väcks av regeringen eller en riksdagsledamot före avgörandet ska beredas av ett utskott.

I riksdagsordningen (RO) föreskrivs att en ledamot får lämna förslag till riksdagen genom en motion. I en och samma motion får inte förslag i skilda ämnen sammanföras. Talmannen anmäler motionerna i kammaren. En gång om året – under den allmänna motionstiden – får motioner väckas i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning. Den allmänna motionstiden pågår från början av riksmöte som inleds under augusti, september eller oktober och så länge som motioner får lämnas med anledning av budgetpropositionen.

Med anledning av en proposition, en skrivelse, en framställning eller en redogörelse får följdmotioner väckas inom femton dagar från den dag då ärendet anmäldes i kammaren. Riksdagen kan besluta om kortare eller längre motionstid under särskilda omständigheter. Motioner med anledning av en händelse av större vikt får väckas gemensamt av minst tio ledamöter, om händelsen inte kunde förutses eller beaktas under den allmänna motionstiden eller någon annan motionstid.

Enligt det s.k. beredningstvånget i riksdagsordningen (RO) 4 kap. 1 § ska propositioner, skrivelser, framställningar, redogörelser och motioner hänvisas till ett utskott för beredning. Enligt behandlingstvånget 4 kap. 9 § RO ska utskotten avge betänkanden till kammaren i de ärenden som har hänvisats till dem och som inte har återkallats.²⁹

5.2 Tidigare utredningar

Motionsinstitutet har under de senaste tjugo åren behandlats av Riksdagsutredningen³⁰, av 1998 års riksdagskommitté³¹ och av 2002 års riksdagskommitté³². De två första kommittéerna lade inte fram några genomgripande förslag om regeländringar beträffande väckande och behandling av motioner

²⁸ 4 kap. 3 § RF.

²⁹ 2006 beslutade riksdagen att begränsa behandlingstvånget. De ärenden som inte hann behandlas före utgången av valperioden och som heller inte skjutits upp till nästa valperiod skulle förfalla. Detta beslut har nu återtagits (se vidare i avsnittet Tidigare utredningar).

³⁰ Reformera riksdagsarbetet! (förs. 1993/94:TK1).

³¹ Riksdagen inför 2000-talet (förs. 2000/01:RS1).

³² Riksdagen i en ny tid (framst. 2005/06:RS3).

förutom att allmänna motionstiden flyttades från januari till riksmötets början på förslag av Riksdagsutredningen. Denna ändring förleddes av omläggningen av budgetprocessen 1995–96.

Både Riksdagsutredningen och Riksdagskommittén uttalade sig dock i motionsfrågorna och presenterade riktlinjer och rekommendationer. Riksdagsutredningen ville att partierna på frivillig väg skulle ta på sig vissa begränsningar i motionsskrivandet, bl.a. avrådde man från täta upprepningar av motioner och motioner inom områden där riksdagen delegerat beslutanderätten till lägre politisk nivå. Dessa riktlinjer som antogs av riksdagen 1994 hade dock knappt någon effekt på motionsflödet.

Riksdagskommittén föreslog att utskotten skulle ägna mindre men mer meningsfull tid åt motionerna från den allmänna motionstiden och mer tid åt EU-bevakning och uppföljning och utvärdering. Vidare rekommenderade man utskotten att en eller ett par gånger per mandatperiod fördjupa behandlingen av frågor inom utskottets ämnesområden. Detta skulle även gälla motioner från den allmänna motionstiden. Däremellan kunde motionerna på dessa områden beredas i förenklad form.

På förslag av riksdagsstyrelsen³³ beslutade riksdagen (2005/06:KU21) att begränsa behandlingstiden för motioner och andra ärenden genom en ändring i riksdagsordningen 4 kap. 9 §. Ändringen innebar att utskotten inte behövde avge något betänkande i ärenden som inte hunnit behandlas före utgången av valperioden om ärendet inte skjutits upp till nästa valperiod. Enligt en följdändring i 5 kap. 10 § RO skulle dessa ärenden därmed falla. Detta menade kommittén skulle lösa problemet med den kraftiga arbetsanhopningen våren före ett val. Vidare beslutade riksdagen att avskaffa den generella motionsrätten på skrivelser och redogörelser – ett beslut som senare återtagits. Riksdagskommittén ansåg dessutom att utskotten skulle gå vidare med den förenklade motionsberedningen och att denna standardiserades. Kommitténs uppfattning var att förenklad beredning i första hand ska tillämpas på två typer av motionsförslag, dels sådana som till sin huvudsakliga innebörd överensstämmer med motionsförslag som behandlats tidigare under valperioden, dels sådana som berör förhållanden där enligt gällande ordning beslutanderätten inte ligger hos riksdagen.

Riksdagskommitténs förslag om motionshanteringen och riksdagsbeslutet med anledning av detta följdes upp av en tjänstemannagrupp som utarbetade rutiner och rekommendationer för förslagets genomförande. Arbetsgruppen redovisade bl.a. relativt detaljerade exempel på hur förenklad motionsberedning kan hanteras i utskottsbetänkandena och hur frågan kan förankras i utskottet³⁴.

³³ Framst. 2005/06:RS3 s. 117–118.

³⁴ Arbetsgruppens rapport: Riksdagen i en ny tid – motionshanteringen (Utredningar från riksdagen 2006/07:URF1).

Beslutet att begränsa behandlingstvånget kritiserades senare av Grundlagsutredningen i betänkandet *En reformerad grundlag* (SOU 2008:125). Utredningen ansåg att den införda ordningen inte stämde överens med den tyngd som initiativrätten ges i regeringsformen. Dessutom framhöll man möjligheten att använda sig av förenklad motionsberedning. Mot denna bakgrund ansåg utredningen att möjligheten att låta ärenden falla i slutet av en valperiod inte är helt förenlig med grunderna för bestämmelserna i 4 kap. 3 § regeringsformen om ledamöters initiativ rätt och beredningstvånget. Denna möjlighet har heller inte utnyttjats av utskotten under valperioden 2006–2010. Riksdagen beslutade i november 2010 (2010/11:KU4) att slutgiltigt anta förslaget om en återgång till den tidigare ordningen för behandlingstvånget och lydelsen i 4 kap. 9 § och 5 kap. 10 § RO.

5.3 Motionsinstitutet

Inledning

Motionsinstitutet är en av hörnstenarna i den parlamentariska demokratin och ett viktigt instrument för ledamöter och partier att väcka nya frågor, att påverka regeringens förslag och att presentera sin politik inom olika områden. Motionsinstitutet är dock förknippat med ett antal problem. Varje år under den allmänna motionstiden väcks ett stort antal motioner som ska beredas i utskottsorganisationen och avgöras i kammaren. Det stora antalet motioner och motionsyrkanden kräver omfattande arbetsinsatser och resurser inom hela riksdagen av såväl ledamöter och partikanslier som av kammarkansliet, utskottskanslierna, utredningstjänsten, enheten för riksdagstryck, m.fl.

Antal inlämnade motioner 1994/95–2009/10

Riksmöte i valperioden	Valperiod				Förändring i procent	
	A 1994/95–1997/98	B 1998/99–2001/02	C 2002/03–2005/06	D 2006/07–2009/10	A–C	C–D
År I	2 969	2 513	3 537	2 617	+19	–26
År II	735*	3 211	3 991	3 577		–10
År III	2 951	3 675	4 167	3 961	+41	–5
År IV	3 272	4 231	4 824	4 022**	+47	–17**

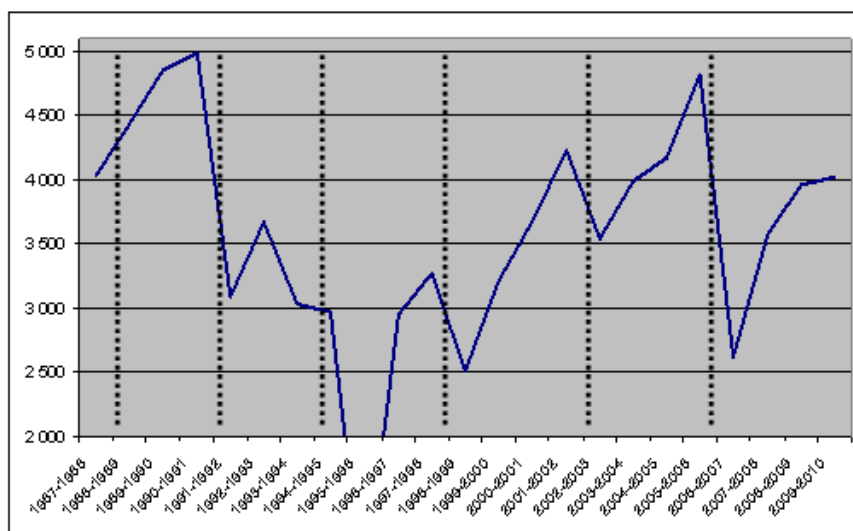
Källa: EUMOT-utredningen. * Ingen allmän motionstid detta år p.g.a. ny budgetprocess. ** T.o.m. den 28 september 2010.

Under de tre valperioder som varade mellan 1994 och 2006 ökade antalet motioner med mellan 19 och 47 % beroende på vilket år i valperioden som jämförs. Antalet motioner är vanligtvis färre det första riksmötet i en valperi-

od för att därefter successivt öka och bli som flest under det sista riksmötet före val till riksdagen, vilket framgår av följande sammanställning.

Under den senaste valperioden, 2006–2010, kan vi konstatera en minskning av antalet motioner varje år i perioden. Minskningen kan delvis förklaras av att antalet oppositionspartier var färre jämfört med föregående valperiod och att regeringen hade en klar majoritet i riksdagen. Sett i ett längre perspektiv är det stora antalet motioner under valperioden 2002/03–2005/06 inget nytt. En i stora delar likartad utveckling ägde rum under valperioden 1988/89–1990/91, t.ex. uppgick antalet motioner under riksmötet som föregick valet 1991 till hela 4 989 jämfört med 4 824 riksmötet 2005/06. Förändringarna i antalet motioner mellan olika valperioder verkar till stor del bero på det parlamentariska läget – antalet oppositionspartier och eventuella allianser. Det är svårt att dra några slutsatser om en långsiktig trend.

Antal inlämnade motioner under riksmötena 1987/88–2009/10

Källa: EUMOT-utredningen. Kommentar: 1995/96 lämnades endast 735 motioner in på grund av omläggningen av budgetprocessen och därmed var det ingen allmän motionstid. De streckade linjerna markerar riksdagsval.

Allmänna motionstiden

Den allmänna motionstiden innebär en mycket arbetsintensiv period för ledamöter och partikanslier eftersom detta är den enda tid under riksmötet som motionsrätten är fri och ledamöterna kan väcka motioner ”om allt som kan komma under riksdagens prövning”. Cirka 90 % av alla motioner under ett riksmöte väcks under allmänna motionstiden och huvuddelen av dessa är enskilda motioner.

Allmänna motionstiden är också en period då massmedierna fokuserar på riksdagsledamöterna. Bland en del medierepresentanter finns en vanföreställning om att en riksdagsledamots arbetsinsatser i riksdagen kan mätas i antalet

inlämnade motioner. Lokala medier bevakar särskilt ledamöter från den egna valkretsen. Det kan mot den bakgrunden inte uteslutas att medietrycket till en del påverkar ledamöternas motionskrivande och antalet motioner som väcks.

Ledamöter och partikanslier

Ledamöter och partikanslier genomför vanligtvis ett förberedande arbete med motionerna i slutet av våren och under sommaruppehållet. Det slutliga motionsarbetet koncentreras till den allmänna motionstiden i början av riksmötet då arbetsbelastningen för ledamöter och partikanslier blir extremt tung. Både ledamöter och medarbetare vid partikanslierna har i olika sammanhang gett uttryck för den stress som kännetecknar den allmänna motionstiden och som riskerar att påverka kvaliteten på de förslag som läggs fram i motionerna. De flesta partierna har numera någon form av intern policy för eller ”kontroll” av ledamöternas enskilda motioner. Av de intervjuer som utredningen genomfört med partikanslierna framgår det att dessa ser positivt på en reformering av motionsinstitutet som innebär mindre stress och en effektivare motionsbehandling – samtidigt betonar man dock vikten av motionsrätten och dess betydelse när det gäller att presentera nya idéer och utveckla den politiska debatten.

Utskotten och utskottkanslierna

Det stora antalet motioner och motionsyrkanden kräver väsentliga resurser i utskottens ärendeberedning. Detta gäller särskilt kansliernas arbetsinsatser och beror främst på det stora antalet fristående eller enskilda motioner som väcks under den allmänna motionstiden. Utskottkansliernas vanligen omfattande hantering av motionerna tränger undan möjligheter att ägna mer tid åt EU-relaterade frågor, uppföljning och utvärdering, revisionsfrågor samt forsknings- och framtidsfrågor.

Ett problem är också den ojämna fördelningen av antalet motioner mellan utskotten. Detta kan medföra att motionerna får större uppmärksamhet och en mer ingående behandling i de utskott som har färre motioner och vice versa i utskott med många motioner. Resultatet kan bli en icke önskvärd olikhet i motionsbehandlingen beroende på inom vilket utskottsområde motionen väcks.

Av följande sammanställning framgår att skillnaden mellan socialutskottet, som får flest motioner, och försvarsutskottet som får minst motioner är över 400 motioner i genomsnitt per år. De utskott som hänvisas mer än 350 motioner i genomsnitt per år är SoU, UbU, TU, MJU och SkU.

Antal hänvisade motioner (eller delar därav) fördelade efter utskott

	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	Genomsnitt per riksmöte
KU	289	321	332	365	189	249	230	262	280
FIU	168	195	152	201	105	119	157	176	159
SkU	340	412	426	494	175	273	360	409	361
JuU	260	357	409	498	241	309	328	267	334
CU					215	257	309	355	284
UU	163	199	183	234	127	224	206	182	190
FöU	88	87	108	86	52	99	105	74	87
SfU	255	313	299	347	162	210	211	242	255
SoU	437	558	578	653	337	452	435	519	496
KrU	217	212	236	291	150	169	192	157	203
UbU	445	417	397	529	282	405	488	433	425
TU	384	414	359	492	281	368	389	369	382
MJU	357	378	413	497	216	295	351	310	352
NU	270	274	323	367	201	249	283	332	287
AU	220	219	242	288	204	245	239	289	243
LU	196	204	261	270					233
BoU	184	155	175	211					181
Totalt	4 273	4 715	4 893	5 823	2 937	3 923	4 283	4 376	

Källa: RUT, bearbetad av EUMOT-utredningen. Uppgifterna avser helt eller delvis hänvisade motioner och ska inte jämföras med antalet *inlämnade* motioner som redovisats i föregående sammanställning.

Motionernas effekter

Det har i olika sammanhang påpekats att motionsinstitutet är ett ineffektivt verktyg om syftet är att åstadkomma förändring. Sett till antalet bifallna motionsyrkanden och deras andel av det totala antalet behandlade yrkanden förefaller detta stämma rätt väl. Andelen motionsyrkanden som bifölls under valperioden 2002/03–2005/06 låg mellan 1,6 och 1,9 % och motsvarande uppgift under den senaste valperioden var 0,2 till 0,3 %. Skillnaden mellan valperioderna kan delvis förklaras av att vi under den senaste perioden hade en majoritetsregering.

Antal behandlade motionsyrkanden samt antal och andel därav som bifallits

Riksmöte	Behandlade motionsyrkanden per riksmöte*	Bifallna/delvis bifallna motionsyrkanden	
	Antal	Antal	Andel
2002/03	8 273	151	1,8 %
2003/04	11 968	189	1,6 %
2004/05	11 102	215	1,9 %
2005/06	17 842	287	1,6 %
2006/07	5 283	18	0,3 %
2007/08	6 876	11	0,2 %
2008/09	8 519	19	0,2 %
2009/10	8 793	22	0,3 %

Källa: RUT. * Motionsyrkandena har räknats mer än en gång om de behandlats av antingen mer än ett utskott eller under mer än ett riksmöte. För 2009/10 års riksmöte har varje yrkande bara räknats en gång.

De flesta motioner väcks dock troligen inte med förhoppningen om att åstadkomma en omedelbar förändring. En del av de motionsyrkanden som bifalls kommer från motioner som väckts under ett antal år och som gradvis vunnit allt större gehör. Det finns dock flera motiv bakom motionsskrivandet. Det kan bl.a. handla om att pröva och lansera nya idéer, att presentera och förklara partiets politik, att påpeka missförhållanden eller att kritisera och komplettera redan framlagda förslag m.m. Parti- och kommittémotioner syftar vanligen till att profilera partiets linje i den aktuella frågan och att utveckla den politiska debatten. Enskilda motioner handlar ofta om ledamöternas egna hjärtefrågor och rör i många fall förhållandena i hembygden – frågor där beslutsrätten i de flesta fall delegerats till myndigheter.

5.4 Problem – sammanfattning

De problem som är förknippade med motionsinstitutet är väl kända och kan sammanfattas i följande punkter.

- Hanteringen av det stora antalet motioner, huvudsakligen enskilda motioner, kräver varje år stora resurser i riksdagsarbetet.
- Formerna för den nuvarande allmänna motionstiden skapar stress och en extrem arbetsbelastning för ledamöter och partikanslier, vilket riskerar att påverka motionernas kvalitet.
- Under den allmänna motionstiden fokuserar medierna på ledamöternas motionsskrivande – inte sällan utifrån en okunskap om motionsinstitutets roll och ledamöternas egentliga arbetsinsatser. Mediefokuseringen påverkar även motionsskrivandets inriktning.
- Utskottskansliernas hantering av motionerna kräver avsevärda resurser och tränger undan utrymme för andra uppgifter i utskottens arbete som

EU-relaterade frågor, uppföljning och utvärdering, forsknings- och framtidsfrågor och frågor med anknytning till revisionen.

- Genomslaget för motionsyrkanden är begränsat och många motioner handlar om frågor som redan behandlats under mandatperioden eller om frågor där riksdagen delegerat beslutanderätten.

5.5 Erfarenheter och iakttagelser

Motionsinstitutet i de nordiska grannländerna

I Riksdagskommitténs huvudbetänkande *Riksdagen i en ny tid* (2005/06:RS3 s. 108–110) lämnades en tämligen utförlig beskrivning av motionsinstitutet i Danmark, Finland och Norge. Nedan lämnas en kort sammanfattning av denna redovisning då inga större förändringar skett sedan betänkandet skrevs.

Förslagsrätten för ledamöterna i Danmark och Finland har fler former än i Norge och Sverige. I Folketinget skiljer man mellan *lovforslag* och *beslutningsforslag*. I den finländska riksdagen skiljer man mellan *lagmotioner*, *åtgärdsmotioner* (tidigare *hemställningsmotioner*) och *budgetmotioner*. Budgetmotioner har närmast karaktären av följdmotioner till budgeten medan åtgärdsmotioner är motioner som innehåller förslag om att regeringen ska inleda lagberedning eller vidta någon annan åtgärd. I Stortinget benämns ledamotsinitiativ *private forslag*. Lagstiftningsinitiativ måste i alla tre länderna innehålla ett utkast till lag.

Till skillnad mot den allmänna motionstiden i riksdagen får motioner i Danmark, Finland och Norge väckas när som helst när parlamentet är samlat. Liknande tidsbegränsningar som i den svenska riksdagen fanns tidigare i den finländska riksdagen beträffande *hemställningsmotionerna*. Denna tidsbegränsning avskaffades år 2000, vilket inte ledde till någon ökning av antalet motioner.

Liksom i den svenska riksdagen kan inte utskotten i Danmark, Finland och Norge avgöra en motion i sak – detta kan bara ske i kammaren. Utskotten i våra tre grannländer kan dock avstå från att slutbehandla en motion och därmed förfaller ärendet. I Folketinget förfaller förslag – detta gäller såväl ledamotsförslag som regeringsförslag – om de inte färdigbehandlats före utgången av riksmötet. I den finländska riksdagen och i Stortinget kan utskotten avstå från att färdigbehandla motioner före utgången av valperioden, vilket innebär att de därmed förfallit. En liknande regel gällde även i vår riksdag under valperioden 2006–2010, men som redovisats ovan kommer denna ordning att ändras fr.o.m. den 1 januari 2011.

Förenklad motionsberedning

Under perioden 2002/03–2009/10 behandlade utskotten totalt 69 863 motionsyrkanden varav 7 203 (10,3 %) behandlades enligt s.k. förenklad bered-

ning. Med förenklad beredning menas att ett utskott avstyrker ett motionsförslag utan att pröva det materiellt. De vanligaste anledningarna till att vissa utskott inte använder sig av förenklad motionsberedning är att ledamöterna inte vill ha denna ordning och/eller att kansliet inte ser någon arbetsbesparing med åtgärden. Enligt de riktlinjer som gäller enligt riksdagsbeslutet 2006³⁵ tillämpas förenklad motionsberedning i dag främst på motionsförslag som i huvudsak överensstämmer med tidigare under valperioden behandlade förslag och på förslag som rör förhållanden där beslutanderätten enligt gällande ordning inte ligger hos riksdagen.

På utredningens uppdrag har utredningstjänsten sökt i och översiktligt läst igenom samtliga utskottsbetänkanden under perioden (sammanfattningar och inledningar i övrigt).³⁶ RUT påpekar att utskotten varken sinsemellan eller i olika betänkanden på ett enhetligt sätt redovisar de motionsyrkanden som behandlats förenklat, vilket försvårar en sammanställning av helhetsbilden. Motionsyrkandena redovisas normalt per samma förslagspunkt och/eller i en särskild förteckning. Förteckningen redovisas ibland i början av betänkandet och ibland som bilaga. När det gäller motionsyrkanden som avslås med hänvisning till gällande ansvarsfördelning anges t.ex.: *mot denna bakgrund avstår utskottet från att i detta sammanhang göra en mer detaljerad bedömning*³⁷, *med hänvisning till rollfördelningen inom transportpolitiken avstyrks motionsförslagen*³⁸, *sammanfattningsvis föreslår utskottet med hänvisning till gällande ansvarsfördelning att följande motionsyrkanden avslås*³⁹, *utskottet har vid en genomgång av yrkandena funnit att följande yrkanden inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen, varför de avstyrks*⁴⁰ etc.

³⁵ Bet. 2005/06:KU21 s. 58-59.

³⁶ RUT pm dnr 2010:1426.

³⁷ 2002/03:NU8.

³⁸ 2003/04:TU10.

³⁹ 2002/03:SoU7.

⁴⁰ 2008/09:UU2.

Antal behandlade motionsyrkanden som varit föremål för förenklad beredning

	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	Totalt
KU	0	0	214	277	0	27	115	100	733
FIU	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SkU	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JuU	0	0	0	0	0	104	86	121	311
CU	–	–	–	–	0	0	0	196	196
UU	0	181	0	449	0	130	59	351	1 170
FöU	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SfU	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SoU	39	43	46	283	0	0	394	426	1 231
KrU	0	0	0	303	0	0	68	52	423
UbU	0	0	0	0	0	0	0	376	376
TU	0	441	210	270	159	163	157	139	1 539
MJU	0	37	100	225	0	116	158	111	747
NU	21	53	0	50	0	46	34	110	314
AU	0	0	0	0	0	0	0	29	29
LU	0	0	0	0	–	–	–	–	0
BoU	0	0	0	134	–	–	–	–	134
Totalt	60	755	570	1 991	159	586	1 071	2 011	7 203

Källa: RUT. I tabellen redovisas de motionsyrkanden som utskottet i fråga valt att behandla antingen per samma förslagspunkt eller förteckna under en särskild rubrik. Därtill medräknas yrkanden som behandlats förenklad av UU med hänvisning till att yrkandena är överspelade av den snabba omvärldsutveckling-en, av SoU och UbU med hänvisning till att aviserade propositioner inte bör föregripas och av BoU med hänvisning till att Regeringskansliets beredning av PBL-kommitténs slutbetänkande och regeringens ställningstaganden borde avvaktas. I 13 utskottsbetänkanden finns motionsyrkanden som behandlats förenklad men som inte förtecknats per samma förslagspunkt eller under särskild rubrik. Dessa medräknas inte i tabellen. Motionsyrkandena har räknats mer än en gång om de behandlats av antingen mer än ett utskott eller under mer än ett riksmöte.

Utredningen konstaterar att förenklad motionsberedning användes av elva utskott under det senaste riksmötet. Tillämpningen skiljer sig dock åt både beträffande omfattning och motiv. Utskottens kanslichefer ställde sig i huvudsak positiva till en utvidgning av den förenklade motionsberedningen vid ett seminarium som utredningen genomförde under våren 2010.

Ledamotsenkäten

Av utredningens ledamotsenkät⁴¹ framgår att 80 % av de svarande ledamöterna inte vill ändra motionsrätten för enskilda motioner och 88 % anser att alla motioner även fortsättningsvis ska beredas av utskotten. 71 % anser dock att förenklad motionsberedning kan tillämpas. Att ordningen för den allmänna motionstiden bör ändras anser 60 % och nästan hälften (48 %) anser att mo-

⁴¹ Se kapitel 3.

tioner bör få väckas under hela riksmötet eller under flera motionstider. Av enkäten framgår också att ledamöterna vill ägna mer tid åt EU-frågor, uppföljning och utvärdering samt forsknings- och framtidsfrågor. Beredningen av fristående motioner prioriteras dock lågt av de flesta ledamöterna.

Utredningen konstaterar att en mycket stor majoritet av ledamöterna inte vill ändra i motionsrätten, att missnöjet med den allmänna motionstiden är relativt utbrett och att många har en positiv syn på den förenklade motionsberedningen. Samtidigt konstateras att ledamöterna vill ägna mer tid åt andra arbetsuppgifter.

5.6 Slutsatser och förslag

Som redovisas i bakgrundsavsnittet ovan är de problem som hänger samman med motionsinstitutet inte nya. De förslag till lösningar som presenterats och diskuterats under årens lopp har ofta varit variationer på tidigare uppkomna idéer och teman. De rekommendationer, riktlinjer och frivilliga överenskommelser som föreslagits har ofta fått ett ganska begränsat genomslag. Några förklaringar till detta kan vara utskottens självständiga ställning, trögheten i vissa delar av utskottsorganisationen och en oförmåga till nytänkande och omprövning. Flera utskott har dock utvecklat och effektiviserat sitt arbete på ett sätt som står i samklang med kraven i dagens politiska process. Därmed har de också stärkt riksdagens roll och inflytande på olika politikområden. Det finns många goda exempel på hur arbetet med EU-relaterade frågor, uppföljning och utvärdering, revisionsfrågor samt forsknings- och framtidsfrågor kan utvecklas och integreras i det löpande utskottsarbetet. Detta visar inte minst de erfarenheter som vunnits under den senaste valperioden.

Den senaste Riksdagskommitténs förslag och riksdagens beslut 2006 om att begränsa behandlingstvävet för motioner kom aldrig att prövas i praktiken. I enlighet med Grundlagsutredningens synpunkter och riksdagens beslut i november i år (2010/11:KU4) sker nu en återgång till den tidigare ordningen. Detta visar hur fast rotat det svenska motionsinstitutet är i konstitutionellt hänseende och på svårigheterna att utveckla och effektivisera det parlamentariska arbetet samtidigt som den demokratiska processen och riksdagsledamöternas initiativrätt garanteras.

Under utredningsarbetets gång har olika förslag och idéer om hur motionshanteringen skulle kunna reformeras framförts till utredningen, dels från talmannen och gruppledarna, dels genom den ledamötsenkät som genomförts och de intervjuer som utredningen genomfört med parti- och utskottskanslier. Mot denna bakgrund och de erfarenheter som redovisats vill utredningen nu föreslå följande åtgärder för fortsatt diskussion.

- Den allmänna motionstiden avskaffas och ersätts av en fri motionsrätt året om. I slutet av valperioden införs dock ett motionsstopp för att möjliggöra slutbehandling av motionerna under perioden.

- Möjligheten till förenklad motionsberedning i utskotten breddas och fördjupas genom att kriterierna för förenklad beredning utvidgas och görs mer flexibla och anpassningsbara efter respektive utskotts egna behov.

I följande avsnitt vidareutvecklas förslagen. Utredningen vill dock redan inledningsvis poängtera vikten av att ett införande av en fri motionsrätt kopplas till att utskotten ges tydliga och kraftfulla verktyg för beredningen av motionerna. I annat fall kan arbetssituationen i utskotten bli ohållbar.

Fri motionsrätt

Frågan om motionsrätt året om diskuterades av Riksdagskommittén och behandlades i kommitténs huvudbetänkande *Riksdagen i en ny tid* (framst. 2005/06:RS3 s. 111–113). Kommittén fann att den nuvarande ordningen med en tidsbegränsad motionstid – trots dess många brister – var att föredra framför de alternativ som då diskuterades. Riksdagskommittén lämnade dock ingen motivering för sitt ställningsstagande. Problemen med den allmänna motionstiden och motionsinstitutet i dess helhet kvarstår således som vi också konstaterat ovan.

Fördelarna med en motionsrätt året om kan sammanfattas i följande punkter.

- Ledamöternas och partiernas initiativrätt utvidgas, vilket kan antas stärka riksdagens och den enskilda ledamotens ställning. Enligt nuvarande ordning kan propositioner och andra förslag än motioner lämnas till riksdagen året om.
- Ledamöter och partier kan reagera på händelser och problem när de är aktuella. I de fall utskotten också kan behandla motionerna när de är aktuella kommer utskotten sannolikt att spela en större roll i den politiska processen.
- Motionerna kan även antas få större uppmärksamhet i medierna om de behandlar aktuella frågor och samtidigt slipper konkurrera om utrymmet med alla de motioner som väcks under den allmänna motionstiden.
- Den extrema arbetsbelastningen och stressen för ledamöter och partikansliar i samband med allmänna motionstiden försvinner. Arbetsrytmen blir jämnare och lugnare vilket kan resultera i färre och mer genomarbetade motioner, något som i sin tur skulle öka respekten för motionsinstitutet.

Även följande aspekter bör beaktas vid ett införande av motionsrätt året om.

- Problem kan uppstå med behandlingsordningen och planeringen av arbetet i utskotten och i kammaren.
- Utskottens långsiktiga och i en del fall tematiska ärendepanering kan försvåras och motioner i aktuella frågor kan bli liggande.

- Stora anhopningar av motioner kan leda till resursproblem i utskotts-kanslierna och att andra arbetsuppgifter trängs undan.
- Upprepning av likalydande motioner kan bli vanligare då partierna lägger fram samma förslag varje gång en viss fråga aktualiseras.

En fri motionsrätt året om innebär problem med hanteringen av motioner som väcks i slutet av valperioden. Utredningen föreslår därför att den fria motionsrätten begränsas genom ett motionsstopp som lämpligen införs vid årsskiftet före riksdagsval. Följdmotioner ska naturligtvis i vanlig ordning kunna väckas efter denna tidpunkt. Motionsstoppen bör göra det möjligt för utskotten att hantera kvarvarande motioner före valperiodens utgång – i annat fall kan dessa skjutas upp till nästa riksmöte enligt gällande regler.

Enligt vårt förslag bör den ordning som nu gäller för följdmotioner och följdmotionstider (3 kap. 11 § RO) kvarstå vid ett införande av fri motionsrätt. Det innebär att motionsförslag som kan knytas till ett visst ärende – men som lämnas in efter det att motionstiden löpt ut – inte kommer att behandlas samtidigt med ärendet. Dessa motioner hänskjuts till nästa gång utskottet behandlar detta ämne eller till förenklad beredning.

Regeln om motioner med anledning av händelse av större vikt (3 kap. 13 § RO) bör enligt utredningens mening kvarstå men ändras under vissa förutsättningar. I det fall den förenklade motionsberedningen inte regleras i riksdagsordningen bör denna regel endast vara i kraft under den tid då motionsstopp gäller under valperiodens sista riksmöte. Om å andra sidan den förenklade motionsberedningen regleras i RO – vilket utredningen föreslår nedan – bör denna regel ändras så att det klart föreskrivs att dessa motioner alltid ska beredas i traditionell ordning.

Det är svårt att avgöra om motionsrätt året om skulle leda till fler eller färre motioner. Bortfallet av ”motionshetsen” under allmänna motionstiden talar för en minskning av antalet motioner. Å andra sidan talar själva möjligheten att när som helst väcka motioner för att det kan bli fler. Ledamöterna kanske väcker både en motion och en fråga eller interpellation då ett aktuellt problem dyker upp. Flera ledamöter som i svaren på ledamötsenkäten argumenterar för en fri motionsrätt är övertygade om att antalet motioner kommer att minska, medan andra varnar för motsatsen. När den finländska riksdagen avskaffade den allmänna motionstiden 2000 minskade antalet motioner.

Som tidigare redovisats gäller fri motionsrätt i våra nordiska grannländer där antalet motioner dock är betydligt färre än i riksdagen. I dessa parlament kan dock utskotten avstå från att slutbehandla en motion och därmed ”döda” den i utskottet (”killing in the committee”). Denna möjlighet finns inte hos oss. Utredningen vill därför återigen med kraft understryka att ett införande av fri motionsrätt – som kan leda till en strid motionsflod – måste kopplas till en rationell och smidig hantering av motionerna i utskotten. Med andra ord bör utskottens ges möjligheter till en *utvidgad* förenklad motionsberedning.

Ett genomförande av förslaget om fri motionsrätt kräver ändringar i riksdagsordningen (3 kap.).

Förenklad motionsberedning – ett nytt steg

Med förenklad motionsberedning menas att ett utskott avstyrker ett motionsförslag utan att pröva det materiellt. Riksdagskommittén påpekade dock att ett förslag om förenklad beredning måste grundas på någon form av sakligt övervägande. Kommittén slog vidare fast att beredningskravet i riksdagsordningen är uppfyllt om utskottet har gett kammaren ett förslag till beslut beträffande motionsförslag.⁴²

En utvidgning av den förenklade motionsberedningen motiveras inte bara av ett eventuellt införande av fri motionsrätt utan i lika hög grad av att skapa arbetsutrymme för utskottens nya och övriga uppgifter. När Grundlagsutredningen behandlade den begränsning av behandlingstvånget som riksdagen beslutade 2006⁴³ hänvisade man bl.a. till utskottens möjligheter att använda sig av förenklad motionsberedning i de fall arbetsbelastningen blev för stor.⁴⁴ Oavsett om förslaget om fri motionsrätt genomförs eller ej är frågan om en utvidgning av den förenklade motionsberedningen aktuell för att underlätta och utveckla utskottens arbete och arbetsformer.

Av de intervjuer och kartläggningar som utredningen genomfört framgår att den förenklade motionsberedningen utvecklats under den senaste valperioden. Vi konstaterar att elva av femton utskott i en eller annan form tillämpat förenklad beredning under riksmötet 2009/10. Några utskott har utvecklat en praxis som i vissa delar tänjer på gränserna för de riktlinjer och kriterier som beslutades 2006. Enligt dessa kriterier ska förenklad motionsberedning främst tillämpas på motionsförslag som i huvudsak överensstämmer med förslag som behandlats tidigare under valperioden och på förslag som rör förhållanden där beslutanderätten enligt gällande ordning inte ligger hos riksdagen. Riksdagskommittén uteslöt dock inte att andra kriterier av liknande slag skulle kunna användas av utskotten.

Vårt förslag innebär i korthet att möjligheten till förenklad motionsberedning i utskotten breddas och fördjupas genom att kriterierna för förenklad beredning vidgas. Som tidigare redovisats varierar antalet motionsförslag kraftigt utskotten emellan. Dessutom har utskotten utvecklat olika traditioner i motionsbehandlingen. Mot denna bakgrund bör den förenklade beredningen vara så flexibel som möjligt och styras av varje utskotts egna behov samtidigt som en övergripande standard fastställs i regler eller riktlinjer. Den förenklade motionsberedningen bör vara ett verktyg som ger utskotten bättre möjlighet att planera sin verksamhet och att hantera ärendebelastningen så att utskottsarbetet kan fokuseras på de viktigaste frågorna inom beredningsområdet.

⁴² Framst. 2005/06:RS3 s. 115.

⁴³ Behandlas i avsnittet Tidigare utredningar.

⁴⁴ SOU 2008:125 del 1 s. 618.

Förslag om förenklad beredning ska baseras på sakliga överväganden enligt de kriterier som fastställts. De överväganden som hittills gjorts av utskotten utgår i de flesta fall från de kriterier som beslutades 2006 och som redovisats i ett tidigare avsnitt. Andra kriterier av liknande slag har också använts. Mot bakgrund av utskottens arbetsbelastning och de nya uppgifter som ålagts dem anser utredningen att ett utskotts planering och prioritering av ärenden och arbetsuppgifter också kan utgöra sakliga skäl för beslut om förenklad motionsberedning. Det innebär att utskottet kan behandla motionsförslag enligt förenklad ordning med hänvisning till att man prioriterar vissa områden eller ärenden framför andra. Även andra sakliga överväganden baserade på utskottens konkreta erfarenheter bör kunna komma i fråga.

I följande punkter beskriver vi hur motionshanteringen enligt vårt förslag kan fungera i praktiken. Förslaget om fri motionsrätt, enligt ovan, är en del av denna modell men inte en förutsättning.

1. Utskottet bör om möjligt i början av varje valperiod – med eventuella kompletteringar inför varje riksmöte – fatta beslut om de principer som ska gälla för motionsberedningen. Då fastställer utskottet de allmänna kriterier som ska gälla för förenklad respektive traditionell beredning. I kriterierna för traditionell beredning bör fokus ligga på frågor av större vikt, principiella frågor och politikens huvuddrag inom det aktuella beredningsområdet – detaljfrågor bör om möjligt undvikas. För förenklad beredning bör tidigare tillämpade kriterier gälla samt de prioriteringar som utskottet kan komma att göra under riksmötets gång.
2. När motioner kommer in till utskottet fattar detta ett preliminärt beslut, efter samråd i presidiet och med bistånd från kansliet, hur och om möjligt när de aktuella motionerna ska behandlas. Beslutet om förenklad eller traditionell beredning bör utgå från de allmänna kriterierna och utskottets prioriteringar.
3. De flesta parti- och kommittémotioner kommer sannolikt att prioriteras av ledamöterna för traditionell beredning. Övriga motioner bör kunna bli aktuella för förenklad beredning. Om det under riksmötet lämnas propositioner där förslag i de sistnämnda motionerna direkt berörs – hanteras även dessa motionsyrkanden i traditionell ordning.
4. En motion bör även beredas i traditionell ordning om en utskottsledamot på anförda skäl så begär.
5. Om det under riksmötet inträffar händelser som gör att utskottet finner skäl att fördjupa sig i en fråga bör de motionsyrkanden som berörs – och som tidigare bedömts bli föremål för förenklad beredning – lyftas fram och behandlas i traditionell ordning.
6. I samband med att de sista propositionerna som ska behandlas före sommaruppehållet överlämnas till riksdagen (omkring den 20 mars) görs en slutlig avstämning av vilka motionsyrkanden som endast kräver förenklad beredning.

7. I slutet av varje riksmöte sammanförs de motionsyrkanden som inte har behandlats av utskottet och som inte skjutits upp till påföljande riksmöte i ett förenklat motionsbetänkande där de samfällt avstyrks med en generell motivering utan reservationer. Eventuellt kan särskilda yttranden tillfogas från respektive partiföreträdare om bakgrunden till den förenklade motionshanteringen utan att man går in på enskilda motioner.

Eftersom utskottet enligt detta förslag lägger fram ett betänkande i ärendet bör behandlingstvånget i riksdagsordningen (4 kap. 9 § RO) anses vara uppfyllt. Genom att ett betänkande föreläggs riksdagen ges också motionären, eller annan riksdagsledamot som så önskar, en möjlighet att i kammaren begära debatt och votering i ärendet även om det behandlats i förenklad form. En ledamot kan även yrka på återförvisning av ärendet till utskottet om hon eller han anser att ett motionsförslag inte beretts i vederbörlig ordning. Ett beslut om återförvisning kräver stöd av minst en tredjedel av de röstande i kammaren. Denna initiativrätt i kammaren förväntas inte utnyttjas annat än vid synnerligen speciella omständigheter. Möjligheterna ska dock ses som en yttersta garanti för den enskilda ledamotens rätt att få ett ärende behandlat.

Genomförande av förslagen

Utredningens förslag om fri motionsrätt kräver vid ett genomförande ändringar i 3 kap. riksdagsordningen.

Förslaget om en utvidgad förenklad motionsberedning kan antingen genomföras i form av ett riksdagsbeslut om nya riktlinjer eller genom ett beslut om tillägg i riksdagsordningen. Utredningen förordar en lagreglering. Fördelen med detta är att denna beredningsform då mer formellt sanktioneras och att den praxis som utvecklats i några utskott kodifieras. Regleringen kan utformas som en tillägsbestämmelse till 4 kap. 1 § RO som erinrar om att motioner får beredas i förenklad ordning.

BILAGA 1

Direktiv

Riksdagsdirektören

PM 2009-04-06

Uppföljning av riksdagens arbete med EU-frågor,
motionshantering m.m.**Bakgrund**

Till utskottens kärnuppgift ärendebereidningen har under senare år tillkommit en rad uppgifter som också de åvilar utskotten. Det gäller dels arbetet med EU-frågor, dels arbetet med uppföljning och utvärdering samt forsknings- och framtidsfrågor. Sammantaget har detta lett till en ökad arbetsbörda för utskotten.

Vid ett förlängt gruppleddarmöte den 25 februari stannade gruppledarna för att det vore bra att följa upp riksdagens arbete med EU-frågor. Vid mötet framkom det önskemål om att ta fram en modell eller rekommendation för hur arbetet ska bedrivas. Även motionshanteringen diskuterades vid mötet. En gemensam uppfattning var att försöka begränsa omfattningen av motionshanteringen för att frigöra tid för annat arbete som EU-frågor samt utvärdering och forskning. Ett underlag för fortsatta diskussioner borde enligt gruppledarna därför tas fram.

Vidare väntas Revisionsutredningens förslag få konsekvenser för utskottens och riksdagens arbete.

Uppdraget

Sammantaget visar de senaste årens utveckling att utskottens arbete måste ges en bred genomlysning i syfte att dels kartlägga arbetssituationen, dels undersöka hur utrymme ska kunna skapas för att lösa nya arbetsuppgifter. I uppdraget ska ingå att

- följa upp erfarenheterna av de nya *arbetsformerna med EU-frågor* med målet att klargöra arbetsfördelning och rekommendera en modell för hur arbetet ska bedrivas,
- inventera vilka *nya arbetsuppgifter* förutom traditionell ärendebereidning som tillkommit för utskotten och vilka resurser dessa uppgifter tar i anspråk,
- överväga hur resurserna kan användas och omfördelas, t.ex. genom att se över *motionshanteringen* i syfte att begränsa dess omfattning.

Även andra frågor och förslag som är av betydelse för utskottens arbetssituation bör kunna tas upp.

Form

Arbetet bedrivs som en utredning på uppdrag av riksdagsdirektören.

Bemanning

Arbetet leds av en utredare på heltid. Till utredningen knyts två sekreterare. En av dem med huvudsaklig inriktning på EU-arbetet och den andra för att följa upp övriga frågor. Utredaren har tillgång till en referensgrupp under ledning av riksdagsdirektören. Referensgruppen utses i samråd med utredaren. Kontinuerlig avstämning sker även i PS-gruppen och i kanslichefskretsen.

Tidplan

Arbetet inleds under våren 2009 och avslutas med sikte på tillämpning av eventuella nya förslag senast efter valet 2010.

BILAGA 2

Ledamotsenkäten

Inledning

Inom ramen för EUMOT-utredningens arbete genomfördes en enkätundersökning under perioden den 12 januari–5 februari riktad till samtliga riksdagsledamöter. Enkäten bestod av frågor i olika ämnesblock som behandlade arbetssituationen och arbetsuppgifterna i utskotten samt hanteringen av EU-frågor och motioner. I ett tilläggsblock fanns frågor om EU-nämndens arbete. Detta avsnitt besvarades endast av ledamöter i EU-nämnden. Enkäten besvarades elektroniskt. Antalet frågor uppgick till maximalt 75 beroende på ledamotens uppdrag och svar (vissa är ledamöter i både utskott och i EU-nämnden och vissa frågor föranledde följdfrågor). Totalt har 234 ledamöter besvarat enkäten, vilket motsvarar 67 % av samtliga. I följande sammanställningar redovisas de huvudsakliga resultaten från undersökningen.

A. Svarande ledamöter

Inledningsvis redovisas några uppgifter om antalet svarande ledamöter ur olika perspektiv.

Tabell 1 Antal svar efter kön

	Antal svar	Fördelning %
Kvinna	113	48,7
Man	119	51,3
Total	232	100,0

Kommentar: Under svarsperioden var 47,3 % av ledamöterna i riksdagen kvinnor (165) och 52,7 % män (184). Svarsgruppen motsvarar således väl könsfördelningen för hela gruppen riksdagsledamöter.

Tabell 2 Svarande ledamöter efter antal år i riksdagen

Årsintervall	Antal svar	Fördelning %
0.00–3.99	92	39,3
4.00–7.99	54	23,1
8.00–11.99	42	17,9
12.00–15.99	30	12,8
16.00–19.99	13	5,6
20.00–	3	1,3
Total	234	100,0

Tabell 3 Svarande ledamöters utskottstillhörighet (utskott där ledamoten har sin huvudsakliga verksamhet)

Utskott	Antal svar	Fördelning %
KU	14	6,0
FIU	11	4,7
SkU	17	7,3
JuU	9	3,8
CU	19	8,1
UU	12	5,1
FöU	12	5,1
SfU	14	6,0
SoU	20	8,5
KrU	17	7,3
UbU	12	5,1
TU	16	6,8
MJU	17	7,3
NU	15	6,4
AU	22	9,4
Inget utskott	7	3,0
Total	234	100,0

Kommentar: Frågorna om EU-nämndens arbete besvarades av 42 ledamöter, varav 11 ordinarie och 31 suppleanter.

Tabell 4 Svarande ledamöters utskottsposition

	Antal svar	Fördelning %
Presidieledamot	20	9,0
Ordinarie ledamot	153	68,6
Suppleant	50	22,4
Total	223	100,0

Tabell 5 Svarande ledamöters partitillhörighet

Parti	Antal svar	Fördelning %
S	73	31,5
M	65	28,0
C	20	8,6
FP	22	9,5
KD	18	7,8
V	19	8,2
MP	15	6,5
Total	232	100,0

Kommentar: Gruppen svarande ledamöter motsvarade relativt väl den dåvarande mandatfördelningen mellan partierna. Svarsandelen bland de mindre partierna (C + FP + KD + V + MP) var dock något bättre än bland de större (S + M).

B. Arbetsituationen i utskotten och EU-nämnden

Tabell 6a Hur upplever du arbetsbelastningen i utskottet?

	Män		Kvinnor		Samtliga	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Mycket hög	15	13	20	18	35	15,4
Ganska hög	60	51	58	53	118	52,0
Varken hög eller låg	38	32	29	27	67	29,5
Ganska låg	4	3	1	1	5	2,2
Mycket låg	1	1	1	1	2	0,9
Summa	118	100	109	100	227	100,0

Kommentar: 71 % av kvinnorna anser att arbetsbelastningen är ganska eller mycket hög medan motsvarande andel för männen är 64 %. Av samtliga ledamöter anser 67 % att arbetsbelastningen är ganska eller mycket hög.

Tabell 6b Hur upplever du arbetsbelastningen i utskottet?

	Stora partier*		Mindre partier**	
	Antal	%	Antal	%
Mycket hög	12	9	23	25
Ganska hög	67	51	49	53
varken hög eller låg	49	37	18	19
Ganska låg	2	2	3	3
Mycket låg	2	2	0	0
Summa	132	100	93	100

* S + M. ** C + FP + KD + V + MP

Kommentar: 78 % av ledamöterna i de ”mindre partierna” anser att arbetsbelastningen är ganska eller mycket hög jämfört med 60 % i de ”stora partierna”.

Tabell 7 Hur upplever du arbetsbelastningen för dig som ledamot/suppleant i EU-nämnden?

	Antal svar	Fördelning %
Mycket hög	8	20,5
Ganska hög	21	53,8
Varken hög eller låg	8	20,5
Ganska låg	1	2,6
Mycket låg	1	2,6
Total	39	100,0

Ett urval ledamotskommentarer till tabell 6–7

- Vi som inte tillhör de två större partierna har en mycket högre arbetsbelastning än s- och m-ledamöter.
- Ledamöter från små partier har ändå en stor arbetsbelastning pga att det förväntas att man ska vara påläst och kunnig inom alla politikområden. Även om det förväntas att man gör sitt huvudsakliga arbete i ett utskott är verkligheten en annan. Vänder mig emot att ledamöter får en svagare ställning i riksdagen och partiet genom att vara suppleanter i stället för ordinarie. Ledamotsstödet är oerhört viktigt för mindre partier, S och M har de facto många ledamöter som kan fördela allt arbete inom riksdagsuppdraget mellan sig.
- Litet parti, inte många att dela ansvaret på.
- Utskottsarbetet i sig tar inte så mycket tid. Kringaktiviteterna tar däremot mer.
- Civilutskottets område är så brett med så totalt olika verksamhetsområden att det ofta är tungt att sätta sig in i alla frågor och hålla kontakt med 6–7 departement.
- MjU har ganska mycket EU-frågor att hantera vad gäller jordbruket. Detta är krävande men innebär också att utskottet och dess kansli har/får rutin på att hantera frågorna på ett sätt som andra utskott inte har, däribland UbU som inte har EU-frågor i samma omfattning.
- EU-nämnden:

- Dokumentationen är tung att inhämta, den bör kunna göras mer ”användarvänlig” med sammanfattningar och koncentrerad text runt aktuella beslut.
- Mycket att läsa och handlingar på engelska sent på torsdagar. Ibland svårt att hinna med och ta ställning till A-punkter.

Tabell 8a Är den tid som finns till förfogande för inläsning och andra förberedelser inför utskottssammanträden tillräcklig?

	Kvinnor		Män		Samtliga	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
ja, absolut	7	6	13	11	20	8,8
ja, i stort sett	79	72	76	66	155	68,6
nej, i stort sett inte	18	17	23	20	41	18,1
nej, absolut inte	5	5	3	3	8	3,5
Summa	109	100	115	100	224	99,1

Tab. 8b Är den tid som finns till förfogande för inläsning och andra förberedelser inför utskottssammanträden tillräcklig?

	Stora partier*		Mindre partier**	
	Antal	%	Antal	%
ja, absolut	15	11	5	5
ja, i stort sett	87	66	67	73
nej, i stort sett inte	25	19	16	17
nej, absolut inte	5	4	4	4
	132	100	92	100

* S + M. ** C + FP + KD + V + MP.

Kommentar: Inga större skillnader mellan kvinnor och män eller mellan ”stora” och ”mindre” partier. Cirka en femtedel av ledamöterna anser att tiden inte räcker till.

Ett urval ledamotskommentarer till tabell 8a–8b

- Handlingarna kommer på tok för sent i förhållande till sammanträdet. I kommunallagen står att ledamot ska ha handlingar senast fyra dagar före mötet. Det borde gälla även här.
- Ibland får vi handlingarna till torsdagens utskott först på onsdagen och det är mycket bekymmersamt.
- För kort tid mellan bordläggning i kammaren och debatt.
- Det är inte utskottskansliets fel, det är dålig organisation/prioritering av partiets uppbackning som är anledningen.
- När arbetstempot är högt hinner jag inte utan måste släppa vissa frågor. Om dokumenten är på engelska släpper jag dem helt för det tar alltför mycket tid.
- Tidsbristen beror på valkretsarbete, mediekontakter m.m.

C. Utskottens arbetsuppgifter

I enkäten efterfrågades ledamöternas inställning till utskottens arbetsuppgifter:

1. beredningen av budgetpropositionen och följdmotioner
2. beredningen av övriga propositioner, skrivelser och följdmotioner
3. beredning av fristående motioner
4. arbetet med/beredning av EU-frågor
5. arbetet med utskottens uppföljning och utvärdering
6. arbetet med utskottens forsknings- och framtidsfrågor.

Dessa arbetsuppgifter bedömdes av ledamöterna ur fyra olika synvinklar:

- A. hur mycket utrymme arbetsuppgifterna *får* i utskottsarbetet
- B. vilken vikt ledamoten anser att respektive arbetsuppgift *bör ha*
- C. hur *väl* utskottet hanterar uppgiften
- D. vilka arbetsuppgifter ledamoten vill ägna *mer eller mindre tid* åt.

Det fanns fem svarsalternativ för varje fråga, t.ex. ”mycket stort”, ”ganska stort”, ”varken stort eller litet”, ”ganska litet” och ”mycket litet”. I följande sammanställningar har ”mycket stort” summerats med ”ganska stort” och ”mycket litet” summerats med ”ganska litet” för att tydliggöra skillnaderna.

Resultaten som redovisas i tabellerna 9–18 gäller för samtliga utskott. En jämförelse av resultaten för de enskilda utskotten – som redovisas sist i denna bilaga – visar på stora variationer. Mellan 217 och 225 ledamöter har besvarat frågorna i detta block, vilket innebär att 25 % motsvarar ca 55 ledamöter, 50 % ca 110 och 75 % ca 165 ledamöter. I tabellerna 9–14 redovisas varje arbetsuppgift för sig ur alla synvinklar medan tabellerna 15–18 jämför samtliga arbetsuppgifter ur respektive synvinkel.

Tabell 9 Beredning av budgetpropositionen och följdmotioner (andel svar %)

A. Hur mkt utrymme anser du att följande arbetsuppgifter får i utskottets arbete?	B. Vilken vikt anser du att följande arbetsuppgifter bör ha i utskottets arbete?	C. Hur väl anser du att ditt utskott <u>hanterar</u> följande arbetsuppgifter?	D. Vilka av följande arbetsuppgifter skulle du som utskottsledamot vilja ägna <u>mer resp. mindre</u> tid åt?
Beredning av budgetpropositionen och följdmotioner			
+ 67,6	+ 87,5	+ 85,5	+ 36,7
+ - 23,6	+ - 9,8	+ - 13,5	+ - 58,7
- 8,9	- 2,7	- 0,9	- 4,4
+ = mycket/ganska stort + - = varken stort el. litet - = ganska/mycket litet	+ = mycket/ganska stor + - = varken stor el. liten - = ganska/mycket liten	+ = mycket/ganska bra + - = varken bra/dåligt - = ganska/mycket dåligt	+ = mycket/lite mer + - = varken mer el. mindre - = lite/mycket mindre

Kommentar: 67,6 % anser att beredningen av budgetpropositionen med följdmotioner får ett ganska stort eller mycket stort utrymme i utskottets arbete medan 87,5 % anser att detta arbete också bör ha en ganska stor eller mycket stor vikt. 85,5 % anser att utskotten hanterar budgeten på ett ganska bra eller mycket bra sätt vilket är ett gott betyg till utskotten. Något mer än en tredjedel av ledamöterna (36,7 %) vill ägna mer tid åt budgeten medan 58,7 % anser att man ägnar lagom tid åt detta redan i dag.

Tabell 10 Beredning av övriga propositioner, skrivelser och följdmotioner (andel svar %)

A. Hur mkt utrymme anser du att följande arbetsuppgifter får i utskottets arbete?	B. Vilken vikt anser du att följande arbetsuppgifter bör ha i utskottets arbete?	C. Hur väl anser du att ditt utskott <u>hanterar</u> följande arbetsuppgifter?	D. Vilka av följande arbetsuppgifter skulle du som utskottsledamot vilja ägna <u>mer resp. mindre</u> tid åt?
Beredning av övriga propositioner, skrivelser och följdmotioner			
+ 73,6	+ 88,4	+ 85,6	+ 40
+ - 22,3	+ - 11,6	+ - 12,6	+ - 59,1
- 4,0	- 0	- 1,8	- 0,9
+ = mycket/ganska stort + - = varken stort el. litet - = ganska/mycket litet	+ = mycket/ganska stor + - = varken stor el. liten - = ganska/mycket liten	+ = mycket/ganska bra + - = varken bra el. dåligt - = ganska/mycket dåligt	+ = mycket/lite mer + - = varken mer el. mindre - = lite/mycket mindre

Kommentar: 88,4 % anser att beredning av övriga propositioner, skrivelser och följdmotioner bör ha en stor vikt i utskottsarbetet och 40 % vill ägna mer tid åt detta.

Tabell 11 Beredning av fristående motioner (andel svar %)

A. Hur mkt utrymme anser du att följande arbetsuppgifter får i utskottets arbete?	B. Vilken vikt anser du att följande arbetsuppgifter bör ha i utskottets arbete?	C. Hur väl anser du att ditt utskott hanterar följande arbetsuppgifter?	D. Vilka av följande arbetsuppgifter skulle du som utskottsledamot vilja ägna mer resp. mindre tid åt?
Beredning av fristående motioner			
+ 25,8 + - 40,3 - 33,9	+ 28,6 + - 41,1 - 30,3	+ 58,1 + - 32,0 - 9,9	+ 21,6 + - 55,9 - 22,6
+ = mycket/ganska stort + - = varken stort el. litet - = ganska/mycket litet	+ = mycket/ganska stor + - = varken stor el. liten - = ganska/mycket liten	+ = mycket/ganska bra + - = varken bra el. dåligt - = ganska/mycket dåligt	+ = mycket/lite mer + - = varken mer el. mindre - = lite/mycket mindre

Kommentar: I synen på beredningen av fristående motioner är ledamöterna delade i två motsatta läger och en relativt stor grupp mitt emellan – nästan 56 % anser att uppgiften får lagom tid redan i dag. Endast i fråga om hur utskotten hanterar beredningen av de fristående motionerna är man mer överens – 58,1 % anser att hanteringen är bra.

Tabell 12 Arbete med/beredning av EU-frågor (andel svar %)

A. Hur mkt utrymme anser du att följande arbetsuppgifter får i utskottets arbete?	B. Vilken vikt anser du att följande arbetsuppgifter bör ha i utskottets arbete?	C. Hur väl anser du att ditt utskott hanterar följande arbetsuppgifter?	D. Vilka av följande arbetsuppgifter skulle du som utskottsledamot vilja ägna mer resp. mindre tid åt?
Arbete med/beredning av EU-frågor			
+ 39 + - 37,3 - 23,7	+ 70,9 + - 25,3 - 3,7	+ 58,9 + - 29,2 - 11,9	+ 51,2 + - 42,5 - 6,4
+ = mycket/ganska stort + - = varken stort el. litet - = ganska/mycket litet	+ = mycket/ganska stor + - = varken stor el. liten - = ganska/mycket liten	+ = mycket/ganska bra + - = varken bra el. dåligt - = ganska/mycket dåligt	+ = mycket/lite mer + - = varken mer el. mindre - = lite/mycket mindre

Kommentar: 70,9 % av ledamöterna anser att EU-frågorna bör ha en stor vikt i utskottsarbetet och 51,2 % vill ägna mer tid åt denna uppgift.

Tabell 13 Arbete med utskottens uppföljning och utvärdering (andel svar %)

A. Hur mkt utrymme anser du att följande arbetsuppgifter får i utskottets arbete?	B. Vilken vikt anser du att följande arbetsuppgifter bör ha i utskottets arbete?	C. Hur väl anser du att ditt utskott hanterar följande arbetsuppgifter?	D. Vilka av följande arbetsuppgifter skulle du som utskottsledamot vilja ägna mer resp. mindre tid åt?
Arbete med utskottens uppföljning och utvärdering			
+ 21,8 + - 35,7 - 42,4	+ 74,8 + - 20,7 - 4,6	+ 41,6 + - 32,9 - 25,6	+ 64,3 + - 34,8 - 0,9
+ = mycket/ganska stort + - = varken stort el. litet - = ganska/mycket litet	+ = mycket/ganska stor + - = varken stor el. liten - = ganska/mycket liten	+ = mycket/ganska bra + - = varken bra el. dåligt - = ganska/mycket dåligt	+ = mycket/lite mer + - = varken mer el. mindre - = lite/mycket mindre

Kommentar: 42,4 % av ledamöterna anser att uppföljning och utvärdering får litet utrymme i utskottets arbete. 74,8 % anser att uppgiften bör ha en stor vikt och nästan två tredjedelar (64,3 %) vill ägna mer tid åt uppföljning och utvärdering. Utskotten får här ett sämre betyg - 25,6 % anser att de hanterar denna uppgift ganska eller mycket dåligt. Observera att det är stora skillnader mellan utskotten i detta avseende.

Tabell 14 Arbete med utskottens forsknings- och framtidsfrågor (andel svar %)

A. Hur mkt utrymme anser du att följande arbetsuppgifter får i utskottets arbete?	B. Vilken vikt anser du att följande arbetsuppgifter bör ha i utskottets arbete?	C. Hur väl anser du att ditt utskott hanterar följande arbetsuppgifter?	D. Vilka av följande arbetsuppgifter skulle du som utskottsledamot vilja ägna mer resp. mindre tid åt?
Arbete med utskottens forsknings- och framtidsfrågor			
+ 19,1 + - 36 - 44,8	+ 65,2 + - 27,6 - 7,2	+ 35 + - 39,1 - 25,9	+ 65,4 + - 33,6 - 0,8
+ = mycket/ganska stort + - = varken stort el. litet - = ganska/mycket litet	+ = mycket/ganska stor + - = varken stor el. liten - = ganska/mycket liten	+ = mycket/ganska bra + - = varken bra el. dåligt - = ganska/mycket dåligt	+ = mycket/lite mer + - = varken mer el. mindre - = lite/mycket mindre

Kommentar: Nästan hälften av ledamöterna (44,8 %) anser att forsknings- och framtidsfrågorna får litet utrymme i utskottsarbetet. 65 % av ledamöterna anser att stor vikt bör läggas vid denna uppgift och lika många vill ägna mer tid åt detta. Även här får utskotten ett något sämre betyg för sin hantering

(25,9 %). Observera att det är stora skillnader mellan utskotten i detta avseende.

Tabell 15 Arbetsuppgifternas utrymme i utskottsarbetet (andel svar %)

	A. Hur mycket utrymme anser du att följande arbetsuppgifter får i utskottets arbete?
Beredning av budgetpropositionen och följdmotioner	+ 67,6 + - 23,6 - 8,9
Beredning av övriga propositioner, skrivelser och följdmotioner	+ 73,6 + - 22,3 - 4,0
Beredning av fristående motioner	+ 25,8 + - 40,3 - 33,9
Arbete med/beredning av EU-frågor	+ 39 + - 37,3 - 23,7
Arbete med utskottens uppföljning och utvärdering	+ 21,8 + - 35,7 - 42,4
Arbete med utskottens forsknings- och framtidsfrågor	+ 19,1 + - 36 - 44,8
	+ = mycket/ganska stort + - = varken stort el litet - = ganska/mycket litet

Kommentar: Av den här jämförelsen framgår tydligt att utskottens arbete med uppföljning och utvärdering samt forsknings- och framtidsfrågor får litet utrymme enligt ledamöterna.

Ett urval ledamotskommentarer till tabell 15

- KU:s granskning av regeringen är den tyngsta delen, vilket inte berörs i frågorna.
- Det är väldigt sällan diskussion i utskottet mellan olika ledamöter. Partilinjerna är låsta och tyvärr finns knappt ens utrymme för frågor om ställningstaganden.
- Med tanke på alla andra förväntningar är det svårt att tänka sig att utskottsarbetet skulle kunna få så mycket mer tid.
- Fristående motioner bör ägnas mera tid. Avslagsmotiveringarna är ibland patetiska eller direkt felaktiga.
- Avseende EU-relaterade frågor så hanterar vi dessa, men då regeringen företrädesvis samråder med EU-nämnden i dessa frågor blir våra samråd mindre betydelsefulla och mindre informativa. Underlagen är inte heller

lika detaljerade och informativa. Det leder lätt till att vi är mindre insatta i ärenden som vi ska fatta beslut om än vad som borde vara fallet.

- EU-frågorna är ett gissel. Sena handlingar förekommer ofta och jag är oerhört kritisk till att så mycket är på engelska. Kräver att i Sveriges parlament ska texterna vara på svenska.
- EUN har ofta korta ställtider på material för inläsning.
- Bevakningen ang. EU frågor var nästan noll 2006, men nu börjar rutinerna fungera.
- Vi får gott om PM etc. i EU-frågor men vi hinner ju sällan fördjupa oss i dem och lära nytt.

Tabell 16 Arbetsuppgifternas vikt i utskottsarbetet (andel svar %)

	B. Vilken vikt anser du att följande arbetsuppgifter bör ha i utskottets arbete?
Beredning av budgetpropositionen och följdmotioner	+ 87,5 + - 9,8 - 2,7
Beredning av övriga propositioner, skrivelser och följdmotioner	+ 88,4 + - 11,6 - 0
Beredning av fristående motioner	+ 28,6 + - 41,1 - 30,3
Arbete med/beredning av EU-frågor	+ 70,9 + - 25,3 - 3,7
Arbete med utskottens uppföljning och utvärdering	+ 74,8 + - 20,7 - 4,6
Arbete med utskottens forsknings- och framtidsfrågor	+ 65,2 + - 27,6 - 7,2
	+ = mycket/ganska stor + - = varken stor el liten - = ganska/mycket liten

Kommentar: Utöver beredningen av budgeten, övriga propositioner, följdmotioner m.m. som nästan alla ledamöter (87–88 %) ger stor vikt tillmäts arbetet med EU-frågor, uppföljning och utvärdering samt forsknings- och framtidsfrågor stor vikt av 65–75 % av ledamöterna. Beredningen av fristående motioner utgör undantaget där endast 28,6 % anser att denna uppgift bör ges stor vikt medan 30,3 % anser att uppgiften bör ges liten vikt.

Ett urval ledamotskommentarer till tabell 16

- Beredningen av fristående motioner kan gärna stärkas för här kan mer ovanliga och idérika förslag dyka upp. Uppföljningen och utvärderingen

kan stärkas genom att även oberoende granskare bereds större plats som utvärderare. Man borde öka trycket vad gäller nya problemställningar och framtidsscenarier.

- Mer tid att följa upp och utvärdera gamla beslut. Men inte mer av Riksrevisionens rapporter, det hinner vi inte med som det är nu i alla fall.
- Jag skulle dock önska att budgetpropositionen med följdmotioner kunde behandlas mer utifrån budgetalternativ än utifrån sakfrågor, men budgetordningen gör ju att det inte blir reservationer på budgetanslagen och det är inte mycket att göra något åt.
- Det är svårare att vara i opposition då man inte har något inflytande över dag- och arbetsordning. Jag/vi kan lägga förslag men det har sällan eller aldrig någon betydelse vad jag/vi tycker.
- Anser att det finns ett värde i att kunna lämna in fristående motioner, men om ”samma” motion återkommer bör ett förenklat förfarande kunna användas.
- En del proppar, särskilt de som inte föranlett några följdmotioner skulle kanske kunna behandlas mindre noga.
- Hela motionsstrukturen måste stramas upp i riksdagen. Det krävs en förskjutning mot proppar, bp och parti+kommittémotioner. Enskilda motioner bör prioriteras ned i behandlingen – samtidigt som interpellationsinstrumentet och riksdagens granskning av regeringen kan utvecklas.
- Så länge EU-nämnden finns kan utskottet "prioritera ned" EU-frågorna något.

Tabell 17 Utskottens hantering av arbetsuppgifterna (andel svar %)

	C. Hur väl anser du att ditt utskott hanterar följande arbetsuppgifter?
Beredning av budgetpropositionen och följdmotioner	+ 85,5 + – 13,5 – 0,9
Beredning av övriga propositioner, skrivelser och följdmotioner	+ 85,6 + – 12,6 – 1,8
Beredning av fristående motioner	+ 58,1 + – 32,0 – 9,9
Arbete med/beredning av EU-frågor	+ 58,9 + – 29,2 – 11,9
Arbete med utskottens uppföljning och utvärdering	+ 41,6 + – 32,9 – 25,6
Arbete med utskottens forsknings- och framtidsfrågor	+ 35 + – 39,1 – 25,9
	+ = mycket/ganska bra + – = varken bra/ dåligt – = ganska/mycket dåligt

Kommentar: Sammanställningen kan ses som ett betyg på utskottens arbete. De två första uppgifterna, beredningen av budgeten, övriga propositioner, följd-motioner m.m., sköts bra enligt nästan alla ledamöter (85 %). Beredningen av fristående motioner och EU-arbetet hanteras bra enligt 58 % (129 ledamöter) medan ”bara” 35–41 % anser att uppföljning och utvärdering och forsknings- och framtidsfrågor sköts bra. En fjärdedel av ledamöterna anser att de två sist nämnda arbetsuppgifterna hanteras dåligt. Observera att det är stora skillnader mellan utskotten i detta avseende.

Ett urval ledamotskommentarer till tabell 17

- Vi måste förändra vår praxis om att bara avslå motioner. Känns så meningslöst att skriva motioner som per automatik enbart får avslag. Blir ett löjes skimmer över vårt utskottsarbete.
- Tyvärr har mitt utskott aldrig valt att använda sig av förenklad motionshantering, vilket jag beklagar.
- Det finns inget ”givande och tagande” klimat i utskottet. Tjänstemännen är duktiga men verkar helt överbelastade med jobb eftersom allt kommer i sista minuten och det verkar vara väldigt svårt att långtidsplanera aktiviteter och arbete.
- Framtids- och forskningsfrågorna bör stärkas men jag inser samtidigt att de är tidsödande. Seminarieformen är bra för detta ändamål, men kan utnyttjas mer och följas upp bättre. Uppföljnings- och utvärderingsaktiviteterna är svårast och skulle kanske belysas i en "dialogform" där någon har till uppgift att kommentera svagheter och en annan person fungerar som försvarsadvokat.
- EU-frågorna har liten plats i vårt utskott. Beror på flera faktorer, bland annat otydlig information från departementet.
- EU-frågorna behandlas i utskottet och efteråt i EU-nämnden, jag anser att fackutskottet borde ha en vidare diskussion om EU-frågorna och att det borde finnas ett större utrymme för förändring.

Tabell 18 Mer eller mindre tid åt olika arbetsuppgifter (andel svar %)

	D. Vilka av följande arbetsuppgifter skulle du som utskottsledamot vilja ägna mer respektive mindre tid åt?
1. Beredning av budgetpropositionen och följdmotioner	+ 36,7 + – 58,7 – 4,4
2. Beredning av övriga propositioner, skrivelser och följdmotioner	+ 40 + – 59,1 – 0,9
3. Beredning av fristående motioner	+ 21,6 + – 55,9 – 22,6
4. Arbete med/beredning av EU-frågor	+ 51,2 + – 42,5 – 6,4
5. Arbete med utskottens uppföljning och utvärdering	+ 64,3 + – 34,8 – 0,9
6. Arbete med utskottens forsknings- och framtidsfrågor	+ 65,4 + – 33,6 – 0,8
	+ = mycket/lite mer + – = varken mer el. mindre – = lite/mycket mindre

Kommentar: De höga andelarna för ”varken mer eller mindre tid” visar att många ledamöter (närmare 60 %) anser att ”lagom tid” ägnas åt de tre första arbetsuppgifterna. En femtedel (21,6 %) vill ägna mer tid åt beredningen av fristående motioner medan en lika stor grupp (22,6 %) vill ägna mindre tid åt detta. Många ledamöter (64–65 %) vill ägna mer tid åt uppföljning och utvärdering respektive forsknings- och framtidsfrågor och hälften vill ägna mer tid åt EU-frågorna.

Sammantaget visar resultaten att de flesta ledamöterna vill ägna mer tid åt arbetsuppgifterna 4–6. Många ledamöter (36–40 %) vill också ägna mer tid åt beredningen av budgeten, övriga propositioner, följdmotioner m.m. Endast när det gäller beredningen av fristående motioner finns det en större grupp ledamöter (22,6 %) som vill ägna denna uppgift mindre tid.

Ett urval ledamotskommentarer till tabell 18

– Om riksdagen skall vara det högsta nationella parlamentariska organet behöver arbetsformerna moderniseras. Varför motionera eftersom samtliga motioner ändå avslås? Ett alternativ kan vara att lägga motionstiden på an-

nat, propositioner, granskning av regeringen eller annat, men att endast motionera för sakens skull är meningslöst.

- Självklart skulle jag vilja ha mer tid men vad ska den tas ifrån.
- Utvärdering hänger ihop med framtiden.
- Mer arbete med forskningsfrågor måste dock innebära kvalificerade möten och inte mer ”slentrianmässigt” genomförda möten och träffar.
- Svårt att få grepp om EU-frågorna. Det händer så mycket i olika processer så som enskild ledamot är det svårt att hänga med och se helheten. Att mycket av underlaget är på engelska gör det inte lättare precis.

D. Allmänna motionstiden och motionshanteringen

Tabell 19 Anser du att den nuvarande ordningen för allmänna motionstiden (AMT) bör ändras?

	Antal svar	Fördelning %
Ja	135	60,5
Nej	88	39,5
Total	223	100,0

Kommentar: En klar majoritet vill förändra den allmänna motionstiden.

Tabell 20 Om du svarat ja ovan – hur vill du förändra denna ordning?

	Antal svar	Fördelning %
Den allmänna motionstiden bör förkortas	4	3,0
Det bör införas två eller flera allmänna motionstider per riksmöte	30	22,4
Enskilda motioner bör få väckas när som helst under riksmötet	82	61,2
Den allmänna motionstiden bör avskaffas – endast följdmotioner bör förekomma	7	5,2
Ingen uppfattning	3	2,2
En annan ordning vore bättre, nämligen:	8	6,0
Total	134	100,0

Kommentar: Av de ledamöter som vill förändra den allmänna motionstiden (134 stycken) anser 112 (30 + 82) att möjligheterna att väcka enskilda motioner bör utvidgas.

Bland de åtta som förespråkar ”en annan ordning” har följande kommentarer lämnats:

- Ställ upp vissa kriterier för motioner för att de ska tas upp för behandling. Ett rimligt krav är att motionen slår fast vilken lagstiftning man vill ändra i, samt ger ett enkelt utkast till hur en ändring skulle kunna se ut, alternativt formulera en godtagbar skrivning för utredningsdirektiv. Detta måste gå att formulera i arbetsordning och att partikanslierna utvecklar en praxis som fungerar. På så sätt kanske motionerna kan minska i antal och de motioner som lämnas in får en bättre behandling.

- Varför inte begränsa antalet motioner man får lägga till exempelvis 5 st per år.
- Striktare regler om vad en motion kan handla om.
- Endast följdmotioner och kvalitetssäkrade enskilda och partimotioner.
- Tillåt motioner året runt men ställ krav på exempelvis fler undertecknare för att få lägga en motion.
- Idag läggs alldeles för mycket tid ner på att skriva motionerna i relation till den ytliga behandling de får i utskotten beroende på att de är så många och att partikanslierna inte varit tillräckligt restriktiva. Här bör sällning kunna ske.
- Ta bort motionsrätten. Sverige är väl det enda landet, eller i vart fall ett av de få länder, som bjuder ledamöterna på denna möjlighet.

Ett urval ledamotskommentarer om allmänna motionstiden

- Det är tyvärr ofta så att de lokala medierna tar antalet skrivna motioner som intäkt på om man är aktiv eller inte.
- Högre krav ska ställas på motioner för att de ska tas upp till behandling. Motioner som i praktiken endast är att betrakta som insändare ska ej godkännas för behandling.
- Riksdagen är främst reaktiv – skall ta ställning till regeringens förslag (ja eller nej). Riksdagen har ingen kapacitet idag att genomföra egna initiativ. Vi har ingen kapacitet att skriva lag.
- Dessutom borde partigrupperna disciplinera ledamöterna bättre, många motioner som läggs idag borde aldrig ha lagts. Samtidigt tycker jag att det är viktigt att den enskilde ledamoten har möjlighet att motionera men det bör vara frihet under ansvar och inte den slapphet som kännetecknar dagens motionflod.
- Riksdagen har successivt fått minskad makt i förhållande till regeringen. Detta är inte förenligt med idén i vår konstitution. Ett av de bästa och snabbaste sätten för riksdagen att återta sin roll för det delade maktansvaret är att stärka motionsinstrumentets betydelse!
- Mycket tid som inte ger något resultat, möjligen medieuppmärksamhet!
- Sprid ut tiden över arbetsåret.
- Den allmänna motionstiden är mest ett spel för hemmaplan. Blir lätt en tävling om vem som är duktigast i v s lagt fram flest motioner. Fokus borde ligga på kommitté- och partimotioner samtidigt som det är svårt att ta ifrån den enskilda ledamotens rätt att motionera.
- Motionshetsen som uppstår under allmänna motionstiden gör att många fler motioner skrivs än som annars skulle ha lagts.
- Man bör kunna lägga motioner året om, då skulle det kunna bli så att man lägger en motion per mandatperiod i en viss fråga. Inte upprepa varje år så som nu ofta sker.
- Ständig motionsrätt för alla ledamöter i alla tänkbara frågor vore ett bra sätt att minska totala volymen tror jag. Det skulle även öka demokratin. Många medborgare blir mycket förvånade när de får höra att vi inte kan lämna in förslag mer än en gång per år.
- Man skulle behöva ta en ordentlig diskussion om detta.
- Det bör vara rimligt att få lämna motioner under hela året. Dessa bör sedan samlas upp och inom samma område handläggas under året. Förenklad motionsbehandling bör utökas, då många motioner återkommer.
- Motionstid som nu, men döda direkt alla motioner som inte faller inom riksdagens beslutssfär i snäv bemärkelse.

- Om man får väcka motion när som helst kommer det att bli mediestyrt. Det blir stor frestelse för ledamöter att väcka en motion för att hamna i tidningen. Det vore mycket olyckligt.
- Möjligheten att riksdagen skulle kunna jobba mer med det som är aktuellt ute i samhället skulle öka med ständig motionsrätt. Debatterna skulle bli friskare.
- Se över hela området frågor, enskilda motioner och interpellationer. Avsätt ca 2 dagar per månad för kammardebatt om dessa ”löpande” motioner. Jmf interpellationsdebatterna.

Tabell 21 Anser du att motionsrätten för enskilda motioner (ej parti- eller kommittémotioner) bör ändras?

	Antal svar	Fördelning %
Ja	45	20,0
Nej	180	80,0
Total	225	100,0

Kommentar: En tydlig majoritet är mot en förändring. Av dem som vill ha en ändring (45) anser hälften att antalet enskilda motioner per ledamot kan begränsas. Några ledamöter anser att frågan bör utredas av en parlamentarisk beredning.

Tabell 22 Alla motioner ska enligt regeringsformen beredas av utskotten. Anser du att denna ordning bör ändras?

	Antal svar	Fördelning %
Ja	26	11,7
Nej	197	88,3
Total	223	100,0

Kommentar: En mycket tydlig majoritet vill ha kvar beredningstvånget. Av de 26 ledamöter som vill att beredningstvånget förändras anser två tredjedelar att utskotten bör få besluta vilka motioner som ska beredas respektive inte beredas.

Tabell 23 Om du svarat nej på föregående fråga – anser du att s.k. förenklad motionsberedning (som idag används av de flesta utskotten) ska kunna tillämpas?

	Antal svar	Fördelning %
Ja	167	86,1
Nej	27	13,9
Total	194	100,0

Kommentar: Av dem som vill ha kvar beredningstvånget anser nästan nio av tio att förenklad motionsberedning kan tillämpas.

Tabell 24 Om du svarat ja på föregående fråga – anser du att den förenklade motionsberedningen kan utvecklas ytterligare?

	Antal svar	Fördelning %
Ja	99	63,9
Nej	56	36,1
Total	155	100,0

Kommentar: Av de ledamöter som vill tillämpa förenklad motionsberedning (167) anser 99 (59 %) att denna metod kan utvecklas ytterligare.

Ett urval ledamotskommentarer om motionsberedningen

- Yrkanden som avslagits under samma mandatperiod behöver inte beredas såvitt inte ändrade förhållanden motiverar detta.
- Demokrati tar alltid tid. Men utskotten borde kunna vara mer flexibla i sin planering och snabbt ta upp och behandla nya friska förslag så att handläggningstiden i vissa fall från motion till debatt kanske bara blir några veckor.
- Utskotten kan själva finna lämpliga former hur de ska beredas.
- Det sker redan nu beredning i förenklad form om liknande motioner varit uppe året innan. Det kanske räcker att man behandlar ett ämne en gång per mandatperiod.
- Tycker det är en viktig demokratisk rättighet att alla motioner vi ledamöter skriver blir behandlade. Det handlar om idépolitik och tar man ifrån oss det redskapet blir det mer av skendemokrati. Har sett och hört hur de i andra länder inte har detta redskap till sitt förfogande vilket gör att deras regeringar/presidenter har hela eller stora delar av maktinflytandet.
- Motioner som inte faller inom riksdagens beslutanderätt bör inte få väckas.
- Förenklad motionsberedning – ja, men restriktivt och med goda möjligheter för ledamöter att begära full beredning av motioner om så behövs.
- Jag gillar den inte (förenklad motionsberedning). Det händer ibland en hel del mellan motionstillfällena och nu slaktas motionerna rakt av. Att då vänta till nästa mandatperiod för seriös behandling blir helt fel.
- Det är oförskämt att inte reda ut varje förslag, ledamöternas uppdragsgivare måste tycka att den ”enkla” motionsbehandlingen är snorkig minst sagt.
- Absolut. Problemet idag är att det är dålig vägledning vad som gäller hur den förenklade motionshanteringen ska gå till – ska alla partier i utskotten vara överens om att den ordningen ska gälla eller? Jag tycker att utskotten ska tvingas att tillämpa förenklad motionshantering, mitt utskott verkar inte så pigga på det då bl a kanslipersonalen tycks ogilla systemet, vilket jag inte begriper, men men ...
- (Förenklad motionsberedning) Absolut en bra metod, men det innebär inte att kort behandlingstid måste vara förenklad. En högaktuell motion bör kunna snabbt ges en traditionell behandling och leda till en rykande debatt. Varför skall bara aktuella debatter ske med regeringen? Nu när den allmänpolitiska debatten tagits bort så finns det knappast någon möjlighet för ledamöter att debattera fritt och aktuellt. Det blir helt och hållet propplistan som styr debatterna. Enda ventilen är att begära debatt av särskild anledning/händelse och då är det bara topparna i partierna som debatterar.
- Det är ett mycket bra system (förenklad motionsberedning).

E. Utskottens arbete med EU-frågor

Tabell 25a–b Enligt nuvarande ordning ska överläggningar med regeringen om EU-frågornas sakinhåll genomföras i utskotten medan samråd om förhandlingsmandat inför beslut i rådet i samma frågor ska genomföras i EU-nämnden. Anser du att denna ordning bör bestå?

Tabell 25a Svar från utskottsledamöter

	Antal svar	Fördelning %
Ja	179	80,3
Nej	44	19,7
Total	223	100,0

Tabell 25b Svar från EU-nämndsledamöter

	Antal svar	Fördelning %
Ja	28	75,7
Nej	9	24,3
Total	37	100,0

Kommentar: En tydlig majoritet i utskotten och i EU-nämnden vill behålla nuvarande ordning med överläggningar i utskotten och samråd i EU-nämnden. Av de ledamöter som vill förändra denna ordning (44 i utskotten och 9 i EU-nämnden) anser åtta av tio att utskotten ska ta över även samråden.

Ett urval ledamotskommentarer till ovanstående fråga

- Jag anser att det är slöseri att EU-nämnden skall ta upp samma sak där utskottet redan yttrat sig. Nämnden bör användas för att fatta beslut i mer akuta ärenden.
- EU-frågorna är enligt lagstiftningen en del i riksdagens arbete varför de bör beredas och beslutas enligt samma ordning som övriga frågor. Dessutom är det allt svårare att särskilja vad som är EU-frågor och vad som är nationella frågor. Om EU-medlemskapet är seriöst bör dessa frågor hanteras i utskotten på samma sätt som gäller för de nationella frågorna
- Något måste göras. Idag känns det hela mycket luddigt. Behöver vi ha EU-nämnden? Kanske kan allt göras i respektive utskott? Eller blir det för splittrat? Viktigt att de som är insatta i frågan är de som ger förhandlingsmandat.
- Lägg ner EUN och låt fackutskotten ta hela ansvaret. Dagens ordning skall närmast ses som ett slags dubbelkommando och det är inte lyckat.
- Lägg ner EUN, inför stort utskott som i Finland
- Att ha ett oklart och delat ansvar här gör systemet obegripligt. Det medför onödigt dubbelarbete. Jag har ingen åsikt om var arbetet ska förläggas, men det bör koncentreras till ett forum.

- Lagstiftningsfrågor funkar bra att köra som idag med saksamråd i utskott och mandat i EUN. Men flytande frågor (som utrikesfrågorna) bör lösas på annat sätt. Genom GUSP kan UU på sikt spela ut sin roll helt om man inte är mer inne i EU-arbetet. Detta antingen genom att hela samrådet läggs i UU eller genom att EUN besätts av utrikesföreträdare när dessa frågor behandlas. Däremot kan dagens saksamråd i UU tas bort, det fyller bara funktion av förövning.
- Det är dags att göra vardag av även EU-frågor. Det ska inte finnas en egen nämnd för detta.
- Mycket otydligt i dag. Allas ansvar – ingens ansvar. EUN-ledamöter blir generalister medan specialisterna i utskottet inte känner att de har något inflytande.

Tabell 26a–b I vissa utskott förekommer ÖVERLÄGGNINGAR med ansvarigt statsråd/statssekreterare samma vecka som statsrådet/statssekreteraren (i samma fråga) samråder med EU-nämnden inför ett ministerrådsmöte. Hur ställer du dig till denna ordning utifrån ett utskottsperspektiv?

Tabell 26a Svar från utskottsledamöter

	Antal svar	Fördelning %
Mycket positiv	44	19,8
Ganska positiv	76	34,2
Varken positiv eller negativ	53	23,9
Ganska negativ	19	8,6
Mycket negativ	15	6,8
Ingen uppfattning	15	6,8
Total	222	100,0

Tabell 26b Svar från EU-nämndsledamöter

	Antal svar	Fördelning %
Mycket positiv	15	39,5
Ganska positiv	11	28,9
Varken positiv eller negativ	9	23,7
Ganska negativ	2	5,3
Mycket negativ	1	2,6
Total	38	100,0

Kommentar: 54 % av utskottsledamöterna och 68 % av EU-nämndsledamöterna är positiva till denna ordning.

Ett urval ledamotskommentarer till ovanstående fråga

- Dubbelarbete, bör endast ske i utskotten.
- Systemet blir dubbelt och jag anser att statsråd/statssekreterare i första hand ska informera utskottet där frågan tillhör.

- Det är mycket positivt när statsrådet är med. Överläggningarna känns mer meningsfulla även om erfarenheten ännu är för liten för att egentligen kunna ha en väl grundad uppfattning om detta.
- Ska vara tidigare och utskottet ska ta ställning. Ingen EU-nämnd.
- Har inga problem med att EU-nämnden får informationen i sig, men det är mindre bra att vi inte får samma information i vårt eget utskott inför det att vi ska fatta beslut.
- Sakutskottet bör ha en tydlig roll även i denna del.
- Egentligen är det negativt men faktum kvarstår att det är så mycket i saken som tillkommer i ett sent skede att en överläggning som sker kanske en vecka eller två innan, kan vara helt överspelad när det kommer till Coreper-mötet. Så om det ska vara någon mening med överläggningar om rådsståndpunkter måste dessa ske i ett sent skede av processen.
- Har man överlagt med ansvarigt utskott så bör det räcka om inte det tillkommer saker av betydelse efter utskottsöverläggningarna

Tabell 27a–b Anser du att utskotten fått en större eller mindre roll i riksdagens arbete med EU-frågorna sedan den 1/1 2007?

Tabell 27a Svar från utskottsledamöter

	Antal svar	Fördelning %
Mycket större	27	13,3
Lite större	124	61,1
Som tidigare	47	23,2
Lite mindre	4	2,0
Mycket mindre	1	0,5
Total	203	100,0

Tabell 27b Svar från EU-nämndsledamöter

	Antal svar	Fördelning %
Mycket större	7	18,4
Lite större	26	68,4
Som tidigare	5	13,2
Lite mindre	0	0,0
Mycket mindre	0	0,0
Total	38	100,0

Kommentar: En mycket tydlig majoritet i både utskotten och EU-nämnden anser att utskotten fått en större roll i arbetet med EU-frågorna.

Tabell 28 Anser du att EU-nämnden fått en större eller mindre roll i riksdagens arbete med EU-frågorna sedan den 1/1 2007?

(Svar från EU-nämndsledamöter)

	Antal svar	Fördelning %
Mycket större	2	5,3
Lite större	12	31,6
Som tidigare	17	44,7
Lite mindre	6	15,8
Mycket mindre	1	2,6
Total	38	100,0

Kommentar: En dryg tredjedel av EU-nämndens ledamöter anser att också EU-nämnden fått en större roll i EU-arbetet.

Tabell 29 Anser du att EU-nämndens möjligheter att påverka regeringen har ökat eller minskat efter den 1/1 2007 (då de nya reglerna och riktlinjerna för utskottens och EU-nämndens arbete trädde i kraft)? (Svar från EU-nämndsledamöter)

	Antal svar	Fördelning %
Stor ökning	1	2,9
Liten ökning	13	37,1
Som tidigare	17	48,6
Liten minskning	3	8,6
Stor minskning	1	2,9
Total	35	100,0

Tabell 30 Enligt riksdagsordningen (RO) ska regeringen fortlöpande informera riksdagen om vad som sker inom ramen för samarbetet i EU. I vilken utsträckning anser du att detta hittills har skett?

	Antal svar	Fördelning %
Mycket stor	27	12,1
Ganska stor	108	48,4
Varken stor eller liten	64	28,7
Ganska liten	22	9,9
Mycket liten	2	0,9
Total	223	100,0

Ett urval ledamotskommentarer till ovanstående fråga

- Vi får dålig information från departementet men från kansliet är den mycket bra.
- Det skiljer sig väldigt mycket åt beroende på vilket departement vi har att göra med.
- Det sker ofta, men kvalitén måste höjas.

- Informationen vi får är inte tillräcklig – därtill får vi sämre information än EUN.
- Vi får information och kan hålla oss relativt uppdaterade. Däremot upplever jag att förstahandsinformationen samt mer omfattande information samt samråden främst sker mellan UD och EU-nämnd.
- Informationen i början var undermålig. Har blivit bättre, riktigt bra under ordförandeskapet.
- Jag tycker att de kanske gör det de måste men inget mer. De verkar definitivt inte se oss som en tillgång i arbetet.
- Utskottet har arbetat för att informationen till utskottet ska öka, detta har inte alltid bemötts positivt från Fi-dep. men det har förbättrats under det senaste året.
- Stor kvantitet, men mycket liten kvalitet i regeringens information om EU-arbetet.
- Oftast känns dock informationen meningslös. Idag redogjordes för en nästan ett år gammal ståndpunkt som man medgav var inaktuell. Om vi inte har andra kanaler för att informera oss så kan dom köra med oss hur dom vill. Har vi inte på andra sätt skaffat oss information så att vi kan ställa avslöjande frågor så ger det väldigt lite. Den information som dom kan ge oss är oftast för formaliserad och bunden med förbehåll. Det är en annan kultur där jag upplever att jag bara är till för att legitimera något som i verkligheten inte är inflytande.

Tabell 31 Enligt RO ska utskotten följa EU-arbetet inom sina beredningsområden. I vilken utsträckning anser du att detta hittills har skett i ditt utskott?

	Antal svar	Fördelning %
Mycket stor	24	10,7
Ganska stor	96	42,9
Varken stor eller liten	82	36,6
Ganska liten	19	8,5
Mycket liten	3	1,3
Total	224	100,0

Ett urval ledamotskommentarer till ovanstående fråga

- Synd att ministern inte prioriterar detta, men statssekreteraren kommer regelbundet.
- Vi är sent på frågorna och, som sagt, den informationen vi får är inte alls tillräcklig.
- I och med att reella beslut inte tas blir frågorna ”mindre värda”
- Här har det rört på sig lite men behöver utvecklas mer så fler känner delaktighet. Upplever oftast att det är en fråga för oss i EU-nämnden.
- Vi har punkten uppe varje gång men vi hinner aldrig fördjupa oss och dialogen mellan EU-nämndens arbete och vårt fungerar inte trots viss personunion. Detta kan vi ju förbättra själva i partierna också.
- Vi har gjort studiebesök och ställt frågor till ansvariga i direktorat m.m. Det var mycket givande att gå förbi den nationella filtreringen.
- Ofta osäkert om minister eller utskottskansli ska initiera information. Har ibland missats innan frågan kommit till EU-nämnden.

Tabell 32 Enligt riksdagens riktlinjer ska utskotten komma in tidigt i beredningen av EU-frågorna. I vilken utsträckning anser du att detta har skett i ditt utskott?

	Antal svar	Fördelning %
Mycket stor	13	5,8
Ganska stor	68	30,5
Varken stor eller liten	83	37,2
Ganska liten	46	20,6
Mycket liten	13	5,8
Total	223	100,0

Ett urval ledamotskommentarer till ovanstående fråga

- Det finns fall där frågor som skall behandlas i EU-nämnden signaleras med mycket kort varsel. Detta är ju helt oacceptabelt.
- Svårt att överblicka var i processen utskottet kommer in. Det är långa processer i EU och samma fråga behandlas ofta under flera år. När ska utskottet "sätta in stöten"?
- Fast det varierar från regeringens olika departement – vissa är mycket bra på att informera, medan andra är sämre, går troligtvis till fel utskott och informerar.
- Nej det är knappast i samband med att frågan börjar att hanteras i RK utan snarare när frågan är färdigbehandlad i regeringen och det knappast är föremål för någon reell behandling utan snarare ett konstaterande om regeringen haft rätt eller fel.
- Utrikesärendena är annorlunda än lagstiftningsärendena – vi har ett pågående flöde av återkommande ärenden som ofta med kort varsel kräver uppmärksamhet eller åtgärd.

Tabell 33 Enligt RO ska samtliga grön- och vitböcker utskottsgranskas och behandlas i utlåtanden. Anser du att utskotten även fortsättningsvis ska behandla SAMTLIGA grön- och vitböcker genom utlåtanden?

	Antal svar	Fördelning %
Ja	152	68,8
Nej	69	31,2
Total	221	100,0

Kommentar: Av de 69 ledamöter som säger nej anser 57 att utskotten bör få avgöra vilka grön- och vitböcker som ska behandlas.

Ett urval ledamotskommentarer till ovanstående fråga

- Det kan vara svårt att få tid till allt så en viss prioritering av vilka grön- och vitböcker som skall ge mer genomtänkta utlåtanden vore bra.

- Dagens modell med yttrande över allt känns för krystat, det räcker att yttra sig över de viktigaste.
- Att jobba med något som i praktiken sedan läggs till handlingarna är inte så meningsfullt.
- Detta måste avgöras på den nivå det finns folk som hinner läsa och bedöma relevansen i de olika böckerna. Om det är på talmansnivå eller utskottsnivå kan inte jag bedöma.

Tabell 34 Enligt RO ska regeringen rådgöra med EU-nämnden om hur förhandlingarna i rådet ska föras (förhandlingsstrategiska överväganden). I vilken utsträckning tycker du att detta hittills har skett?

(Svar endast från EU-nämndsledamöter)

	Antal svar	Fördelning %
Mycket stor	8	20,5
Ganska stor	15	38,5
Varken stor eller liten	11	28,2
Ganska liten	3	7,7
Mycket liten	2	5,1
Total	39	100,0

Tabell 35 Enligt gällande riktlinjer bör EUN fokusera på ev. förhandlingsstrategiska överväganden vid samråd med regeringen. Anser du att regeringen ger EUN den information som behövs för att EUN ska kunna ta ställning till förhandlingsstrategiska överväganden?

(Svar endast från EU-nämndsledamöter)

	Antal svar	Fördelning %
Ja, absolut	7	17,9
Ja, i stort sett	22	56,4
Nej, i stort sett inte	7	17,9
Nej, absolut inte	3	7,7
Total	39	100,0

Kommentar: Av de tio ledamöter som svarat nej ovan anser åtta att de saknar information om regeringens förhandlingstekniska överväganden.

Ett urval ledamotskommentarer till ovanstående fråga

- Om ministern kommer till EUN och börjar en föredragning genom att läsa förhandsskrivna tal om sakfrågans historiska utveckling och alla detaljer så verkar det som att ministern inte vill diskutera förhandlingsstrategiska frågor. Dessutom provoceras ledamöter främst från oppositionen att också ha utläggningar om sakinnehållet och kommentera allt som ministern tar upp. Det blir långa möten det. Tycker Regeringskansliet bör ha utbildning för statsråd hur ett samråd går till i EUN, det är mycket stor skillnad på hur statsråden agerar och lägger upp arbetet i EUN.

- Detta varierar, min uppfattning är att det är statsråden som ser olika på detta.

F. Övrigt om utskottsarbetet

Ledamotskommentarer till frågan: Är det något övrigt som du vill tillägga när det gäller arbetet och arbetsformerna i ditt utskott?

- Riksdagens utskott lägger ner alldeles för lite tid på uppföljning och utvärdering. Allt för lite tid läggs också på Riksrevisionens rapporter.
- Mera resurser och tid för omvärldsbevakning är angelägen.
- Vi är en IT-nation. Varför rekommenderas det att inte använda dator på utskottssammanträden? Varför finns det inga eluttag i eller under bordet? I dagens samhälle är det viktigt med öppenhet och information. Varför kan man inte öppna upp sammanträden och streama dem på nätet?
- Minska varje enskilt utskott till 1 gång/vecka och komprimera besök och information till den dagen. Fördela riksdagens utskott mellan tisdag, onsdag och torsdag så att en ledamot kan vara med i flera utskott.
- Jag har under mina 12 år alltid mött en förstklassig personal med hög kompetens, serviceanda och ett öppet samtalsklimat. Enl. min bedömning ger det hög kvalitet på utskottens arbete och våra betänkanden.
- Alla utskottskanslier måste arbeta på ett likartat vis. Det känns mkt märkligt år 2010 att så stora variationer finns. Det är inte effektivt och medför problem för både ledamöter och anställda som byter utskott. Vissa metoder är helt enkelt bättre och bör spridas. I dag är kanslierna som egna små öar, visserligen charmigt på sitt sätt men knappast modernt.
- Folkvalda ska behandlas på likvärdigt sätt i riksdagen. Systemet med ordinarie och suppleanter är olyckligt. Man bör utreda hur riksdagsarbetet överhuvud taget ska utvecklas så att ledamoten bättre kan hålla sig à jour med viktiga frågor i valkretsen och att man bättre tar tillvara ledamotens kunskaper och erfarenheter.
- Ett fantastiskt bra utskottskansli!
- Systemet med att arbetande suppleanter inte får delta på resor känns förlegat.
- Riksdagsmandatet är det samma för alla ledamöter och det finns behov av gemensamma referensramar. Det bör inte vara upp till varje utskott att bestämma över denna typ av saker – samma regler bör gälla.
- Det är olyckligt med de hårda blockpolitiska låsningar som råder. Ledamöterna borde vinnlägga sig om att ta vara på goda förslag oavsett varifrån de kommer. Nu är det mesta bara transport av regeringens förslag, och vi som för tillfället sitter i majoritet kan påverka via möten med statssekreterare, men utskottsmöten blir intetsägande.
- När jag kom till riksdagen trodde jag att en del av debatten skulle ske i utskottet. Så är icke fallet. Det borde finnas mer utrymme för det, inte för att minska kammardebatten utan mer för att få ta del av varandras argument.
- Vi borde ha fler offentliga former för att öppna upp riksdagens arbete och göra det mer synligt för medborgarna, bl.a. för att de lättare ska kunna bilda effektiva opinioner, men också för att vår verksamhet ska bli mer transparent för media.
- Det är roligare när vi har minoritetsregeringar. Då ligger det verklig makt i utskotten och vi kan köpslå på allvar.

- Vill inte ha material på engelska. Vill ha mer utförlig bakgrund än vad vi får nu i t.ex. Sveriges agerande i IMF och Världsbanken och EU.
- EU är en del av vårt styrsystem vilket kräver mer medverkan av ledamöterna.

G. Resultat från ledamotsenkäten fördelade utskottsvis

I följande avsnitt redovisas ett antal sammanställningar av resultat från ledamotsenkäten fördelat utskottsvis. Även om mycket kan sägas och diskuteras med anledning av materialet redovisas det här okommenterat. Vår bedömning är att materialet kan utgöra ett bidrag till utskottens planering och utformning av arbetet.

A. Arbetsituationen

Hur upplever du arbetsbelastningen för dig som ledamot/suppleant i utskottet?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket hög	3	1	2	3	7	0	0	2	3	1	1	3	3	3	3	35	15.4
ganska hög	7	9	9	2	9	7	6	10	13	7	3	10	9	7	10	118	52.0
varken hög eller låg	4	1	6	4	3	3	6	2	2	8	8	3	5	4	8	67	29.5
ganska låg	0	0	0	0	0	1	0	0	2	1	0	0	0	0	1	5	2.2
mycket låg	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0.9
Summa	14	11	17	9	19	12	12	14	20	17	12	16	17	15	22	227	100.0

Är den tid som finns till förfogande för inläsning och andra förberedelser inför utskottssammanträden tillräcklig?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
ja, absolut	0	0	2	1	0	1	3	0	3	6	1	2	0	1	0	20	8.8
ja, i stort sett	13	9	13	7	10	7	9	10	13	11	8	9	14	11	12	156	69.0
nej, i stort sett inte	0	2	2	1	7	3	0	4	2	0	3	3	3	3	8	41	18.1
nej, absolut inte	1	0	0	0	2	0	0	0	2	0	0	2	0	0	2	9	4.0
Summa	14	11	17	9	19	11	12	14	20	17	12	16	17	15	22	226	100.0

B. Utskottens arbetsuppgifter

B 1. Beredning av budgetpropositionen och följdmotioner

Hur mycket utrymme anser du att denna arbetsuppgift får i utskottets arbete?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket stort	1	9	8	4	2	0	1	3	5	4	2	1	2	1	6	49	21.8
ganska stort	2	2	8	3	7	6	9	7	9	10	4	11	8	7	10	103	45.8
varken stort eller litet	6	0	0	2	6	2	2	4	4	2	6	3	6	5	5	53	23.6
ganska litet	4	0	1	0	3	1	0	0	2	1	0	1	1	1	1	16	7.1
mycket litet	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	4	1.8
Summa	14	11	17	9	19	10	12	14	20	17	12	16	17	15	22	225	100.0

Vilken vikt anser du att denna arbetsuppgift bör ha i utskottets arbete?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket stor	3	9	10	4	5	1	4	5	9	9	4	5	4	2	10	84	37.5
ganska stor	5	2	6	3	12	8	8	6	11	5	6	9	10	11	10	112	50.0
varken stor eller liten	3	0	1	2	1	1	0	3	0	1	2	2	3	2	1	22	9.8
ganska liten	3	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	6	2.7
mycket liten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.0
Summa	14	11	17	9	19	10	12	14	20	16	12	16	17	15	22	224	100.0

B 1. Beredning av budgetpropositionen och följdmotioner (forts.)

Hur väl anser du att ditt utskott hanterar denna arbetsuppgift?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket bra	8	9	10	5	7	4	4	4	7	7	3	8	9	2	3	90	40.5
ganska bra	3	2	6	4	8	4	7	7	12	4	7	4	7	9	16	100	45.0
varken bra eller dåligt	2	0	1	0	3	2	1	3	1	5	2	3	1	4	2	30	13.5
ganska dåligt	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0.9
mycket dåligt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.0
Summa	14	11	17	9	18	10	12	14	20	16	12	15	17	15	22	222	100.0

Skulle du vilja ägna mer eller mindre tid åt denna uppgift?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket mer	2	0	2	0	0	0	2	2	0	0	3	0	1	1	2	15	6.7
lite mer	2	4	6	1	9	2	5	3	9	5	3	3	6	4	5	67	30.0
varken mer eller mindre	9	7	9	7	9	7	5	9	9	11	6	12	9	9	13	131	58.7
lite mindre	1	0	0	0	1	0	0	0	2	1	0	1	1	1	1	9	4.0
mycket mindre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0.4
Summa	14	11	17	8	19	9	12	14	20	17	12	16	17	15	22	223	100.0

*Beredning av övriga propositioner, skrivelser och följdmotioner***Hur mycket utrymme anser du att denna arbetsuppgift får i utskottets arbete?**

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket stort	0	0	4	2	3	1	2	1	3	1	3	3	2	2	4	31	13.8
ganska stort	9	9	9	5	9	5	8	9	10	13	5	10	12	6	15	134	59.8
varken stort eller litet	4	2	3	2	6	2	2	4	5	3	4	3	2	6	2	50	22.3
ganska litet	0	0	0	0	1	2	0	0	2	0	0	0	1	1	1	8	3.6
mycket litet	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0.4
Summa	14	11	16	9	19	10	12	14	20	17	12	16	17	15	22	224	100.0

Vilken vikt anser du att denna arbetsuppgift bör ha i utskottets arbete?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket stor	4	2	4	6	6	1	3	2	6	7	4	6	5	4	4	64	28.6
ganska stor	7	7	12	2	11	9	9	10	14	7	7	7	9	8	15	134	59.8
varken stor eller liten	3	2	1	1	2	0	0	2	0	2	1	3	3	3	3	26	11.6
ganska liten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.0
mycket liten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.0
Summa	14	11	17	9	19	10	12	14	20	16	12	16	17	15	22	224	100.0

Beredning av övriga propositioner, skrivelser och följdmotioner (forts.)

Hur väl anser du att ditt utskott hanterar denna arbetsuppgift?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket bra	9	5	7	4	4	4	3	4	7	6	4	9	9	2	4	81	36.5
ganska bra	4	6	8	4	11	4	8	8	11	7	5	4	6	9	14	109	49.1
varken bra eller dåligt	0	0	2	1	3	1	1	2	2	3	3	2	2	3	3	28	12.6
ganska dåligt	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	4	1.8
mycket dåligt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.0
Summa	14	11	17	9	18	10	12	14	20	17	12	15	17	15	21	222	100.0

Skulle du vilja ägna mer eller mindre tid åt denna uppgift?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket mer	2	0	2	1	0	0	0	1	2	0	2	1	0	0	1	12	5.3
lite mer	1	1	4	4	13	2	4	5	9	5	7	4	6	5	8	78	34.7
varken mer eller mindre	11	10	11	4	6	8	8	8	9	11	3	11	10	10	13	133	59.1
lite mindre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	2	0.9
mycket mindre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.0
Summa	14	11	17	9	19	10	12	14	20	17	12	16	17	15	22	225	100.0

*Beredning av fristående motioner***Hur mycket utrymme anser du att denna arbetsuppgift får i utskottets arbete?**

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket stort	0	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	1	1	7	3.2
ganska stort	3	1	3	1	6	3	4	3	6	4	1	3	4	2	6	50	22.6
varken stort eller litet	7	6	10	3	8	5	5	6	5	6	3	6	7	6	6	89	40.3
ganska litet	4	2	2	5	2	2	2	5	5	5	7	3	6	4	6	60	27.1
mycket litet	0	2	1	0	0	0	0	0	4	1	1	2	0	1	3	15	6.8
Summa	14	11	17	9	18	10	11	14	20	16	12	16	17	14	22	221	100.0

Vilken vikt anser du att denna arbetsuppgift bör ha i utskottets arbete?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket stor	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	3	2	1	1	11	4.9
ganska stor	1	1	6	1	7	3	4	3	10	4	1	3	3	3	3	53	23.7
varken stor eller liten	5	5	8	4	6	4	5	9	5	7	7	5	7	6	9	92	41.1
ganska liten	7	4	3	4	3	1	3	2	4	5	3	3	5	3	9	59	26.3
mycket liten	0	1	0	0	2	2	0	0	0	0	0	2	0	2	0	9	4.0
Summa	14	11	17	9	19	10	12	14	20	16	12	16	17	15	22	224	100.0

Beredning av fristående motioner (forts.)

Hur väl anser du att ditt utskott hanterar denna arbetsuppgift?

	KU	FIU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket bra	5	2	6	0	2	1	0	2	2	2	0	5	3	0	4	34	15.3
ganska bra	5	7	4	4	8	6	5	5	8	10	7	4	8	7	7	95	42.8
varken bra eller dåligt	3	2	7	4	6	3	5	5	6	3	4	5	4	6	8	71	32.0
ganska dåligt	1	0	0	1	1	0	2	2	4	2	1	1	2	1	2	20	9.0
mycket dåligt	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	0.9
Summa	14	11	17	9	17	10	12	14	20	17	12	15	17	15	22	222	100.0

Skulle du vilja ägna mer eller mindre tid åt denna uppgift?

	KU	FIU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket mer	1	0	1	0	0	1	0	1	3	1	0	1	1	0	0	10	4.5
lite mer	1	1	3	2	4	1	1	4	5	2	2	3	2	2	5	38	17.1
varken mer eller mindre	9	7	11	4	9	6	8	9	8	9	8	8	9	9	10	124	55.9
lite mindre	1	2	1	3	4	0	3	0	3	4	2	3	5	2	6	39	17.6
mycket mindre	2	1	0	0	2	2	0	0	1	1	0	0	0	1	1	11	5.0
Summa	14	11	16	9	19	10	12	14	20	17	12	15	17	14	22	222	100.0

*Arbete med/beredning av EU-frågor***Hur mycket utrymme anser du att denna arbetsuppgift får i utskottets arbete?**

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket stort	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	1	4	1	1	10	4.5
ganska stort	6	7	4	6	10	4	2	6	7	0	0	9	7	3	5	76	34.5
varken stort eller litet	5	2	9	2	4	4	4	7	9	7	4	5	4	6	10	82	37.3
ganska litet	2	2	4	0	2	1	4	0	3	8	7	1	1	4	6	45	20.5
mycket litet	1	0	0	1	1	0	0	0	0	2	1	0	0	1	0	7	3.2
Summa	14	11	17	9	19	10	10	13	19	17	12	16	16	15	22	220	100.0

Vilken vikt anser du att denna arbetsuppgift bör ha i utskottets arbete?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket stor	1	4	0	3	2	5	0	1	4	0	1	1	5	1	4	32	14.7
ganska stor	8	4	10	4	14	4	6	8	11	6	5	12	9	9	12	122	56.2
varken stor eller liten	4	3	7	1	2	1	4	5	5	7	3	3	2	3	5	55	25.3
ganska liten	0	0	0	0	1	0	0	0	0	3	2	0	0	0	1	7	3.2
mycket liten	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0.5
Summa	14	11	17	8	19	10	10	14	20	16	11	16	16	13	22	217	100.0

Arbete med/beredning av EU-frågor (forts.)

Hur väl anser du att ditt utskott hanterar denna arbetsuppgift?

	KU	FIU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket bra	5	3	5	3	5	1	0	0	2	1	0	5	8	1	2	41	18.7
ganska bra	6	6	5	4	10	3	3	9	13	5	5	4	3	5	7	88	40.2
varken bra eller dåligt	1	1	4	1	1	3	8	3	5	8	4	5	4	7	9	64	29.2
ganska dåligt	1	1	3	1	1	2	0	1	0	3	3	1	1	2	4	24	11.0
mycket dåligt	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0.9
Summa	14	11	17	9	17	10	11	13	20	17	12	15	16	15	22	219	100.0

Skulle du vilja ägna mer eller mindre tid åt denna uppgift?

	KU	FIU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket mer	1	2	2	0	1	5	0	1	1	2	1	1	2	3	0	22	10.0
lite mer	4	5	8	4	11	3	7	3	8	7	4	4	4	8	11	91	41.2
varken mer eller mindre	8	3	6	4	5	2	4	9	10	7	4	9	9	4	10	94	42.5
lite mindre	0	1	1	0	2	0	0	0	1	1	2	2	1	0	0	11	5.0
mycket mindre	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	3	1.4
Summa	14	11	17	8	19	10	11	13	20	17	12	16	16	15	22	221	100.0

*Arbete med utskottens uppföljning och utvärdering***Hur mycket utrymme anser du att denna arbetsuppgift får i utskottets arbete?**

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket stort	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	5	2.2
ganska stort	3	4	3	3	0	3	2	2	5	2	0	7	8	2	0	44	19.6
varken stort eller litet	2	4	8	3	9	2	6	7	7	8	3	4	7	4	6	80	35.7
ganska litet	6	3	6	2	9	4	2	5	5	6	6	4	0	8	10	76	33.9
mycket litet	2	0	0	0	1	1	1	0	3	1	3	0	0	1	6	19	8.5
Summa	14	11	17	9	19	10	11	14	20	17	12	16	17	15	22	224	100.0

Vilken vikt anser du att denna arbetsuppgift bör ha i utskottets arbete?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket stor	1	1	2	2	3	1	2	2	5	3	4	3	4	3	3	39	17.6
ganska stor	5	8	7	4	13	7	5	11	10	9	6	10	10	9	13	127	57.2
varken stor eller liten	6	2	6	1	2	2	4	1	4	3	2	2	2	3	6	46	20.7
ganska liten	2	0	2	1	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	9	4.1
mycket liten	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0.5
Summa	14	11	17	8	19	10	12	14	20	16	12	15	17	15	22	222	100.0

Arbete med utskottens uppföljning och utvärdering (forts.)

Hur väl anser du att ditt utskott hanterar denna arbetsuppgift?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket bra	1	0	2	4	0	1	0	0	2	1	0	2	7	1	0	21	9.6
ganska bra	7	7	5	3	7	3	5	4	7	2	1	7	9	0	3	70	32.0
varken bra eller dåligt	1	2	8	1	4	5	3	6	5	9	7	4	1	7	9	72	32.9
ganska dåligt	4	1	1	1	7	1	2	3	6	5	4	2	0	7	7	51	23.3
mycket dåligt	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	3	5	2.3
Summa	14	10	16	9	18	10	11	13	20	17	12	15	17	15	22	219	100.0

Skulle du vilja ägna mer eller mindre tid åt denna uppgift?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket mer	1	0	1	2	8	1	4	2	5	2	5	1	1	1	6	40	17.9
lite mer	5	5	10	4	5	4	3	9	9	12	3	9	4	11	11	104	46.4
varken mer eller mindre	8	6	6	3	6	5	5	3	5	3	4	6	10	3	5	78	34.8
lite mindre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.0
mycket mindre	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	2	0.9
Summa	14	11	17	9	19	10	12	14	20	17	12	16	16	15	22	224	100.0

*Arbete med utskottens forsknings- och framtidsfrågor***Hur mycket utrymme anser du att denna arbetsuppgift får i utskottets arbete?**

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket stort	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	3	1.3
ganska stort	3	3	6	2	0	2	2	0	6	0	2	9	2	1	2	40	17.8
varken stort eller litet	4	3	6	2	8	4	4	7	7	4	7	3	11	7	4	81	36.0
ganska litet	7	3	5	2	7	2	6	5	6	12	1	3	3	5	6	73	32.4
mycket litet	0	2	0	3	4	2	0	2	1	1	1	0	0	2	10	28	12.4
Summa	14	11	17	9	19	10	12	14	20	17	12	16	17	15	22	225	100.0

Vilken vikt anser du att denna arbetsuppgift bör ha i utskottets arbete?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket stor	1	0	0	1	3	0	1	0	3	2	4	4	1	3	3	26	11.8
ganska stor	5	9	11	4	13	6	4	8	10	7	5	7	13	4	12	118	53.4
varken stor eller liten	5	2	4	3	2	4	6	6	5	5	1	4	2	6	6	61	27.6
ganska liten	2	0	2	1	1	0	0	0	1	2	0	0	1	1	1	12	5.4
mycket liten	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	4	1.8
Summa	14	11	17	9	19	10	12	14	20	16	11	15	17	14	22	221	100.0

Arbete med utskottens forsknings- och framtidsfrågor (forts.)

Hur väl anser du att ditt utskott hanterar denna arbetsuppgift?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket bra	2	1	4	0	0	1	0	0	1	1	0	4	3	1	0	18	8.2
ganska bra	5	3	8	0	6	1	4	2	7	1	4	9	6	0	3	59	26.8
varken bra eller dåligt	4	4	5	6	5	4	4	8	6	9	7	1	8	9	6	86	39.1
ganska dåligt	3	3	0	1	5	3	4	2	5	6	1	0	0	5	10	48	21.8
mycket dåligt	0	0	0	2	2	1	0	0	0	0	0	1	0	0	3	9	4.1
Summa	14	11	17	9	18	10	12	12	19	17	12	15	17	15	22	220	100.0

Skulle du vilja ägna mer eller mindre tid åt denna uppgift?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket mer	1	0	0	2	7	2	1	2	3	3	3	2	1	3	6	36	16.1
lite mer	5	7	12	5	7	2	6	10	8	9	4	6	8	7	14	110	49.3
varken mer eller mindre	7	4	5	2	5	5	4	2	8	5	5	8	8	5	2	75	33.6
lite mindre	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0.4
mycket mindre	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0.4
Summa	14	11	17	9	19	10	11	14	19	17	12	16	17	15	22	223	100.0

C. Hanteringen av EU-frågor

Enligt nuvarande ordning ska överläggningar med regeringen om EU-frågornas sakinhåll genomföras i utskotten medan samråd om förhandlingsmandat inför beslut i rådet i samma frågor ska genomföras i EU-nämnden. Anser du att denna ordning bör bestå?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
ja	8	7	13	5	18	6	11	11	19	16	12	11	14	12	16	179	80.3
nej	5	4	3	4	1	5	1	3	0	1	0	5	3	3	6	44	19.7
Summa	13	11	16	9	19	11	12	14	19	17	12	16	17	15	22	223	100.0

I vissa utskott förekommer INFORMATION från ansvarigt statsråd/statssekr. samma vecka som statsrådet/statssekr. (i samma fråga) samråder med EU-nämnden inför ett ministerrådsmöte. Hur ställer du dig till denna ordning utifrån ett utskottsperspektiv?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket positiv	2	2	0	2	4	0	3	2	7	3	2	3	6	2	2	40	17.9
ganska positiv	5	3	10	5	7	3	6	4	6	8	3	5	3	5	8	81	36.2
varken positiv eller negativ	5	3	3	2	5	2	2	5	5	3	2	6	4	5	7	59	26.3
ganska negativ	0	1	1	0	1	3	1	2	2	1	1	1	2	0	2	18	8.0
mycket negativ	1	1	2	0	0	3	0	0	0	2	1	0	1	2	1	14	6.2
ingen uppfattning	1	0	1	0	2	0	0	1	0	0	3	1	0	1	2	12	5.4
Summa	14	10	17	9	19	11	12	14	20	17	12	16	16	15	22	224	100.0

Anser du att utskotten fått en större eller mindre roll i riksdagens arbete med EU-frågorna sedan den 1/1 2007?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket större	3	2	1	2	7	2	1	1	5	0	0	0	3	0	0	27	13.3
lite större	7	9	6	6	12	6	5	7	12	7	6	15	8	9	9	124	61.1
som tidigare	2	0	6	1	0	2	5	1	2	10	4	1	3	2	8	47	23.2
lite mindre	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0	0	4	2.0
mycket mindre	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0.5
Summa	13	11	13	9	19	11	12	10	19	17	10	16	15	11	17	203	100.0

Enligt riksdagens riktlinjer ska utskotten komma in tidigt i beredningen av EU-frågorna. I vilken utsträckning anser du att detta har skett i ditt utskott?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
mycket stor	1	0	0	2	0	0	1	1	2	0	1	1	4	0	0	13	5.8
ganska stor	6	4	3	4	13	3	3	4	4	1	1	6	6	5	5	68	30.5
varken stor eller liten	3	4	8	1	5	1	6	7	9	4	9	6	6	5	9	83	37.2
ganska liten	2	2	5	1	1	6	1	2	3	9	1	3	0	4	6	46	20.6
mycket liten	2	1	0	1	0	1	1	0	2	2	0	0	0	1	2	13	5.8
Summa	14	11	16	9	19	11	12	14	20	16	12	16	16	15	22	223	100.0

Enligt RO ska samtliga grön- och vitböcker utskottsgranskas och behandlas i utlåtanden. Anser du att utskotten även fortsättningsvis ska behandla **SAMTLIGA** grön- och vitböcker genom utlåtanden?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
ja	10	8	11	5	16	7	5	11	15	13	8	11	9	10	13	152	68.8
nej	4	3	5	4	3	3	7	1	5	4	4	5	7	5	9	69	31.2
Summa	14	11	16	9	19	10	12	12	20	17	12	16	16	15	22	221	100.0

D. Motionshanteringen

Anser du att den nuvarande ordningen för allmänna motionstiden bör ändras?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
ja	8	8	9	6	12	7	8	5	12	10	6	10	9	9	16	135	60.5
nej	5	2	8	3	7	4	4	9	7	7	6	6	8	6	6	88	39.5
Summa	13	10	17	9	19	11	12	14	19	17	12	16	17	15	22	223	100.0

Anser du att motionsrätten för enskilda motioner (ej parti- eller kommittémotioner) bör ändras?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
ja	1	6	2	6	5	0	3	1	6	1	1	4	2	4	3	45	20.0
nej	13	5	15	3	14	11	9	13	13	16	11	12	15	11	19	180	80.0
Summa	14	11	17	9	19	11	12	14	19	17	12	16	17	15	22	225	100.0

Alla motioner ska enligt regeringsformen beredas av utskotten. Anser du att denna ordning bör ändras?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
ja	3	3	2	2	5	0	1	0	1	2	0	2	1	2	2	26	11.7
nej	11	8	15	7	14	11	10	14	19	14	12	14	15	13	20	197	88.3
Summa	14	11	17	9	19	11	11	14	20	16	12	16	16	15	22	223	100.0

Om du svarat nej på föregående fråga – anser du att s.k. förenklad motionsberedning (som i dag används av de flesta utskotten) ska kunna tillämpas?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
ja	9	6	12	7	14	8	9	10	12	13	11	11	15	12	18	167	86.1
nej	2	2	2	0	0	2	1	3	6	1	1	3	1	1	2	27	13.9
Summa	11	8	14	7	14	10	10	13	18	14	12	14	16	13	20	194	100.0

Om du svarat ja på föregående fråga – anser du att den förenklade motionsberedningen kan utvecklas ytterligare?

	KU	FiU	SkU	JuU	CU	UU	FöU	SfU	SoU	KrU	UbU	TU	MJU	NU	AU	Summa	%
ja	4	3	7	2	11	5	8	4	7	9	4	6	11	8	10	99	63.9
nej	5	1	6	3	3	3	2	4	3	5	6	5	2	3	5	56	36.1
Summa	9	4	13	5	14	8	10	8	10	14	10	11	13	11	15	155	100.0

BILAGA 3

Utskottens uppföljnings- och utvärderingsprojekt 2002/03–2009/10

I denna bilaga redovisas utskottens avslutade och pågående uppföljnings- och utvärderingsprojekt per den 18 oktober 2010. Utskotten redovisar uppgifter om planerad, pågående och avslutad uppföljning och utvärdering dels på Helgonät, dels i verksamhetsberättelserna.

Arbetsmarknadsutskottet: 4 uppföljningar

1.	F-skattsedel för utlänningar		Yttr. 2003/04:AU3y ⁴⁵
2.	Våld i arbetslivet ur ett könsperspektiv (förstudie)	våren 2007– 2009	Bet. 2009/10:AU9
3.	Översikt över arbetsmarknadspolitiska åtgärder (förstudie)	våren 2007– sommaren 2007	
4.	Systematisk genomgång av domar i och återkallade AD-mål som gäller tillämpningen av antidiskrimineringslagstiftningen på arbetslivsområdet, inkl. den nya diskrimineringslagen som trädde i kraft den 1 januari 2009	våren 2006– hösten 2010	Pågående

Civilutskottet: 9 uppföljningar

Varav civilutskottet: 4 uppföljningar

1.	Bortförda och kvarhållna barn i internationella förhållanden – Förstudie och huvudstudie	februari 2008– april 2009	PM 2008-02-27 2008/09:RFR8
2.	Arbetsvillkoren i civilutskottet	juni 2008– oktober 2008	PM 2008-09-22
3.	Näringslivets självregleringsorgan – utvecklingen sedan 2003	december 2009– juni 2010	2009/10:RFR12
4.	Uppföljning av satsningen på hållbara städer	januari 2010– november 2010	Pågående, i samarbete med MJU

⁴⁵ Hänvisning till uppföljningsinsatsen görs i en avvikande mening till yttrandet.

Varav bostadsutskottet: 3 uppföljningar

5.	Bostadsanpassningsbidrag		Bet. 2003/04:BoU6
6.	Bostadsförsörjningsplaner		Bet. 2003/04:BoU8
7.	Finansiering av bygg- och bostadsforskningen		Ytr. 2004/05:BoU4y

Varav lagutskottet: 2 uppföljningar

8.	Näringslivets självreglering		2003/04:URD5
9.	Nya regler om dödförklaring		Avslutat 2006

Finansutskottet: 15 uppföljningar

1.	Penningpolitiken 2000–2002		Bet. 2002/03:FiU23
2.	Penningpolitiken 2001–2003		Bet. 2003/04:FiU23
3.	Penningpolitiken 2002–2004		Bet. 2004/05:FiU23
4.	Penningpolitiken 2003–2005		Bet. 2005/06:FiU23
5.	Kontrollfunktionen i staten		Bet. 2003/04:FiU2
6.	Resultatindikatorer och resultat-skrivelser		Bet. 2004/05:FiU28
7.	Utvärdering av penningpolitiken 1995–2005	december 2005– november 2006	2006/07:RFR1 Bet. 2006/07:FiU27
8.	Utvärdering av statsskuldspolitiken 2002–2006	mars 2007– maj 2007	Bet. 2006/07:FiU22
9.	Utvärdering av penningpolitiken 2005–2007	februari 2008– juni 2008	Bet. 2007/08:FiU24
10.	Utvärdering av statsskuldspolitiken	april 2008– juni 2008	Bet. 2007/08:FiU22
11.	Uppföljning och utvärdering av finansieringsprincipens tillämpning	april 2007– våren 2009	2008/09:RFR11
12.	Utvärdering av penningpolitiken 2006–2008 och en beskrivning av Riksbankens åtgärder till följd av finanskrisen	februari 2009– juni 2009	
13.	Utvärdering av penningpolitiken 2007–2009	februari 2010– juni 2010	Bet. 2009/10:FiU24

14.	Utvärdering av statskuldpolitiken 2005–2009 (skr. 2009/10:104)	april 2010– juni 2010	Bet. 2009/10:FiU37
15.	Utvärdering av Riksbankens penningpolitik och arbete med finansiell stabilitet 2005–2010	september 2010– september 2011	Pågående

Försvarsutskottet: 2 uppföljningar

1.	Försvarsbesluten 2000 och 2001		Bet. 2003/04:FöU5, 2003/04:URD1
2.	Uppföljning av 2004 års försvarspolitiska beslut	april 2007– oktober 2007	2007/08:RFR6

Justitieutskottet: 14 uppföljningar

1.	Narkotikabekämpning		Bet. 2005/06:JuSoU1
2.	Psykiskt störda lagöverträdare		Avslutat 2006
3.	Rekryteringen till domarbanan		2003/04:URD9
4.	Yppandeförbud		2003/04:URD9
5.	Livstidsstraffet m.m.		Avslutat 2004
6.	Videokonferens i rättegång		Avslutat 2005
7.	Stalking		Bet. 2004/05:JuU20
8.	Avvikelse mellan skadestånd och brottsersättning		Bet. 2005/06:1, 2005/06:RFR1
9.	Lagen om särskilda företrädare för barn		2005/06:RFR2
10.	Terroristlagstiftningen		Bet. 2005/06:JuU17
11.	Justitierådets bisysslor och tillsättning		Avslutat 2006
12.	Behandlingsprogram för klienter som dömts för våld i nära relationer	hösten 2007– våren 2008	2007/08:RFR9 Bet. 2007/08:JuSoU1
13.	Uppföljning av kriminalvårdens resultat – Situationen för intagna kvinnor respektive män. Förstudie och huvudstudie	januari 2008– april 2009	2008/09:RFR9 Bet. 2009/10:JuU1
14.	Fördjupning i frågan om människohandel för sexuella ändamål	hösten 2009– våren 2010	

Konstitutionsutskottet: 7 uppföljningar

1.	Grundlagsändring		Bet. 2003/04:KU9
2.	Valutslag och regeringsbildning		Bet. 2003/04:KU13, 2003/04:URD3
3.	Personvalet 2002		Bet. 2003/04:KU13, 2003/04:URD6
4.	Nationella minoriteter och minoritetsspråk		Bet. 2005/06:KU19, 2004/05:RFR3
5.	Tillkännagivanden och riksdagens kontrollmakt		Bet. 2005/06:KU34
6.	Kommunalt partistöd	hösten 2007– juni 2008	2007/08:RFR23 Bet. 2008/09:KU11
7.	Kontrollmakten	hösten 2007– maj 2009	2008/09:RFR14

Kulturutskottet: 5 uppföljningar

1.	Digitalisering talböcker		Bet. 2003/04:KrU6
2.	Pris- och löneomräkningen på kulturområdet		Bet. 2004/05:KrU1, bet. 2005/06:KrU27, 2005/06:RFR05
3.	Kulturarbetarnas pensioner – Förstudie och huvudstudie	december 2007– oktober 2008	PM 2008-03-25 2008/09:RFR1 Bet. 2008/09:KrU1
4.	Behovet av bemyndiganden inom Kulturrådets och Konstnärsnämndens ansvarsområde	november 2007	Bet. 2007/08:KrU1
5.	Hyressättningen inom kulturområdet – Förstudie och huvudstudie	december 2008– juni 2009	PM 2009-03-12 2008/09:RFR13 Bet. 2008/09:KrU1

Miljö- och jordbruksutskottet: 23 uppföljningar

1.	Rovdjurspolitiken		Bet. 2003/04:MJU18
2.	Strålning från mobiltelefoner och basstationer		Bet. 2003/04:MJU12
3.	Resultatskrivelse landsbygds- politik		Bet. 2003/04:MJU2

4.	Omarrondering		Bet. 2004/05:MJU2
5.	Resultatredovisning för livsmedelspolitik		Bet. 2005/06:MJU2
6.	Förutsättningar småskalig livsmedelsproduktion		Bet. 2005/06:MJU8, 2005/06:RFR3
7.	Jordbrukets miljöprogram (seminarier)		Avslutat 2003
8.	Resultatredovisning inom politikområdet Livsmedelspolitik	våren 2006– december 2006	Bet. 2006/07:MJU2
9.	Fördjupad uppföljning av de fiskepolitiska insatsernas resultat och konsekvenser för företag inom fiskeområdet – Förstudie och huvudstudie	våren 2006– december 2007	2007/08:RFR3 Bet. 2007/08:MJU2
10.	Resultatredovisningen inom verksamhetsområdet Fiskepolitik	våren 2006– december 2006	Bet. 2006/07:MJU2
11.	Resultatredovisning inom fiske- och livsmedelspolitiken	våren 2007– december 2007	Bet. 2007/08:MJU2
12.	Resultatredovisningen inom havsmiljöområdet	våren 2007– december 2007	Bet. 2007/08:MJU1
13.	Resultatredovisning inom politikområdet Livsmedelspolitik	augusti 2008– december 2008	Bet. 2008/09:MJU2
14.	Resultatredovisningen inom politikområdet Miljöpolitik	augusti 2008– december 2008	Bet. 2008/09:MJU1
15.	Uppföljning av statens insatser på havsmiljöområdet – Förstudie och huvudstudie	december 2007– december 2008	2008/09:RFR3 Bet. 2008/09:MJU1
16.	Uppföljning av statens insatser för småskalig livsmedelsproduktion – Huvudstudie	april 2009– december 2009	2009/10:RFR1 Bet. 2009/10:MJU2
17.	Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för jordbruk, fiske och livsmedel	augusti 2009– december 2009	Bet. 2009/10:MJU2
18.	Uppföljning och analys av regeringens resultatredovisning för havsmiljö och klimat	augusti 2009– december 2009	Bet. 2009/10:MJU1

19.	Uppföljning av ekologisk produktion och offentlig konsumtion av ekologiska livsmedel	oktober 2009– november 2010	Pågående
20.	Uppföljning av satsningen på hållbara städer	november 2009– november 2010	Pågående
21.	Uppföljning av resultatredovisningen inom utg.omr. 23	januari 2010– november 2010	Pågående
22.	Uppföljning av resultatredovisningen inom utg.omr. 20	januari 2010– november 2010	Pågående
23.	Uppföljning av miljö kvalitetsmålen i samarbete med Miljö- målsrådet	löpande oktober/ november varje år fr.o.m. hösten 2001	

Näringsutskottet: 1 uppföljning

1.	Forskningsstöd till små och medelstora företag		Ytr. 2004/05:NU1y, 2004/05:RFR2
----	--	--	------------------------------------

Skatteutskottet: 2 uppföljningar

1.	Kvittning av underskott i näringsverksamhet mot inkomst av tjänst	hösten 2005– våren 2007	2006/07:RFR8 Bet. 2007/08:SkU32
2.	Skogsbeskattningen	hösten 2005– hösten 2007	2007/08:RFR13 Bet. 2007/08:SkU32

Socialförsäkringsutskottet: 2 uppföljningar

1.	Migrationsverkets resurser		Bet. 2004/05:SfU2
2.	Äldreförsörjningsstödet i dagspressen	september 2007– juni 2008	2007/08:RFR15

Socialutskottet: 1 uppföljning

1.	Narkotikabekämpning		Bet. 2005/06:JuSoU1
----	---------------------	--	---------------------

Trafikutskottet: 8 uppföljningar

1.	Riksdagens roll i infrastrukturplanering		Bet. 2003/04:TU10, 2003/04:URD4
2.	Transportforskningens omfattning m.m.		Ytr. 2004/05:TU3y, 2004/05:RFR1

3.	Sjöfartsskydd		Bet. 2005/06:TU12, 2005/06:RFR7
4.	Uppföljning av regelsystemet för bortforsling av övergivna fordon	maj 2006– mars 2007	2006/07:RFR3 Bet. 2006/07:TU7
5.	Uppföljning av åtgärder vidtagna efter stormen Gudrun	april 2007– oktober 2007	2007/08:RFR5 Bet. 2007/08:TU1
6.	Uppföljning av lagen (2005:1248) om skyldighet att tillhandahålla förnybara bränslen (pumplagen) – Förstudie och huvudstudie	februari 2009– december 2009	2009/10:RFR7 Bet. 2009/10:TU15
7.	Tillsynen inom yrkestrafiken (förstudie)	juni 2010–	Pågående
8.	Målet om ett hållbart informationssamhälle för alla (förstudie)	juni 2010–	Pågående

Utbildningsutskottet: 1 uppföljning

1.	Vetenskapsrådet		2003/04:URD2
----	-----------------	--	--------------

Utrikesutskottet: 7 uppföljningar

1.	EU:s kommittologi		Bet. 2004/05:UU10
2.	Multilateralt bistånd		Bet. 2005/06:UU2, 2005/06:RFR6
3.	Jämställdhet inom utvecklings-samarbetet		Bet. 2004/05:UU2
4.	Sveriges deltagande i EU:s utvecklingssamarbete	maj 2006– juni 2007	Bet. 2007/08:UU2, 2006/2007:RFR7
5.	Arbetsgrupp för globaliserings-frågor	januari 2007– mars 2009	Bet. 2008/09:UU13
6.	Arbetsgrupp för Afrikafrågor	januari 2007– januari 2009	
7.	Uppdrag till RUT om insatser i Afghanistan	maj 2010– oktober 2010	Pågående